

พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับ
การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม

ปริญญาณิพนธ์
ของ
กรรณิการ์ โยธารินทร์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย
มีนาคม 2545
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

155,4238

ภ193 พ

3

๗

พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับ
การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม

บทคัดย่อ
ของ
กรรณิการ์ โยธารินทร์

16 ๐๐.๒. 2545

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย
มีนาคม 2545

๑๖ ๐๐.๒. ๒๕๔๕

กรรณิการ์ โยธารินทร์. (2545). พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เป็นกลุ่ม. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สิริมา ภิญโญนนตพงษ์ , รองศาสตราจารย์ ดร. บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์.

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยโดยเฉลี่ยรวมและแยกเป็นรายด้าน ได้แก่ การร่วมมือ ความเป็นเพื่อน การช่วยเหลือ ความเห็นอกเห็นใจ และความไม่เห็นแก่ตัว ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม ก่อนการจัดกิจกรรมและระหว่างการจัดกิจกรรมในแต่ละช่วงสัปดาห์

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา เป็นนักเรียนชาย - หญิง อายุระหว่าง 4 - 5 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544 โรงเรียนวัดพลมานิย์ สังกัดกรุงเทพมหานคร ได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย ด้วยการจับฉลากมา 1 ห้องเรียน จากจำนวน 3 ห้องเรียน แล้วให้ครูผู้สอนห้องที่ได้รับการสุ่มทำการสังเกตโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อคัดเลือกเด็กที่มีปัญหาพฤติกรรมทางสังคมต่ำ จำนวน 15 คน เพื่อจัดให้เด็กได้รับการกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม เป็นระยะเวลา 9 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 40 นาที

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มและแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย โดยใช้ผู้สังเกต 2 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกต $RAI = 0.9$ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (One - Way Repeated - Measures ANOVA) และ t - test แบบ Dependent

ผลการวิจัยพบว่าเด็กปฐมวัยก่อนจัดกิจกรรมและระหว่างการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม ในแต่ละช่วงสัปดาห์ มีพฤติกรรมทางสังคมโดยเฉลี่ยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และเมื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงระหว่างช่วงสัปดาห์ พบว่า คะแนนพฤติกรรมทางสังคมโดยเฉลี่ยรวมมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เพิ่มขึ้นตลอดในช่วงสัปดาห์ที่ 1 - 6 และสัปดาห์ที่ 9 ยกเว้นในสัปดาห์ที่ 7 และสัปดาห์ที่ 8 มีการเปลี่ยนแปลงของคะแนนพฤติกรรมทางสังคมมีแนวโน้มลดลง

เมื่อวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยแยกเป็นรายด้าน ได้แก่ การร่วมมือ ความเป็นเพื่อน การช่วยเหลือ ความเห็นอกเห็นใจ และความไม่เห็นแก่ตัว พบว่า คะแนนพฤติกรรมทางสังคมทั้ง 5 ด้าน มีการเปลี่ยนแปลงไปในลักษณะที่ไม่คงที่

**PRESCHOOL CHILDREN 'S SOCIAL BEHAVIOR EXPERIENCED
THROUGH CREATIVE ART ACTIVITIES IN GROUP**

**AN ABSTRACT
BY
KANNIKA YOTHARIN**

**Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in Early Childhood Education
at Srinakharinwirot University
March 2002**

14

Kannika Yotharin.(2002).*Preschool Children's Social Behavior Experienced through creative art activities in group*. Master Thesis, M.Ed. (Early Childhood Education). Bangkok: Graduate School. Srinakharinwirot University. Advisor Committee : Assist. Prof. Dr. Sirima Pinyoanuntapong, Assoc. Prof. Dr. Booncherd Pinyoanuntapong.

The main purpose of the research was to study the change of the average and each sector of Preschool Children's social behavior through creative art activities which were the cooperative, friendliness, assistance, sympathy and generosity of preschool children's experienced through creative art activities in group before and during being experienced.

The subject was 15 boys and girls, aged 4 – 5 years in kindergarten one children's of Watpholmanee School in the first semester of the academic year 2001 by using simple purposive sampling labelled one of three classrooms. The experienced went was randomly observed preschool children's social behavior by the teacher and fifteen children's having social behavior problem were selected to be experienced through creative art activities in group for nine weeks, three days a week and forty minutes a day

The instruments were Creative Art Activities Behavior Program and the social behavior observation form of preschool children by two observers. The reliability was that RAI = 0.9 by using one – way Repeated – Measures ANOVA and Paired - Samples t – test.

The finding was that preschool children before and during creative in group each week by average had social behavior Significant difference at the level .001 and analyzing the changing during the week, it was found that scores of social behavior by average 9 weeks increased during 9 week 8 thoughly.

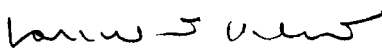
When analyzing the score of preschool children's social behavior each sector: cooperative, friendliness, assistance, sympathy and generosity, it was found that the score of Social behavior of 5 sectors had the changing in accord once with the whole score analysis which increased significantly at the .001 level.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

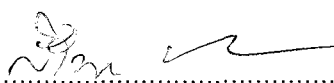
พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับ
การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม

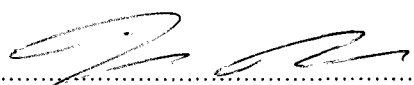
ของ
นางกรรณิการ์ โยธารินทร์

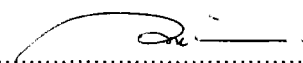
ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

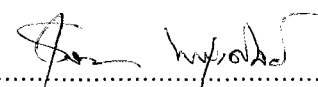

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.นภาพรณี หะวานนท์)
วันที่..... ๒๒ .....เดือน..... สิงหาคม .....พ.ศ. 2545

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

.....ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สิริมา ปิญโญอนันตพงษ์)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. บุญเชิด ปิญโญอนันตพงษ์)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(รองศาสตราจารย์ ดร. กุลยา ตันติผลาชีวะ)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(อาจารย์ ดร. สัจจินดา ขจรรุ่งศิลป์)

ผลงานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากพระพรหมคุณาภรณ์
ฝ่ายกิจการนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประจำปีการศึกษา 2545

ประกาศคุณูปการ

ปริญญาโทฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี เพราะความกรุณาอย่างสูงจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญโญนนทพงษ์ ประธานกรรมการที่ปรึกษาปริญญาโท ภาควิชาการศึกษาศาสตร์ รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด ภิญโญนนทพงษ์ กรรมการที่ปรึกษาปริญญาโท ที่ได้ให้คำปรึกษา คำแนะนำ ข้อคิดและการแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ เป็นอย่างดีโดยตลอดมาในการทำปริญญาโท จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณา จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.กมลยา ตันติผลาชีวะ และ ดร.สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ กรรมการในการสอบปริญญาโท ที่ได้กรุณาให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์สุภาพร ธนะชานันท์, อาจารย์บงกช ทองเอี่ยม, อาจารย์สดีโส ชะนะกุล, อาจารย์นพมาศ นิลจินดา, อาจารย์สุณี สัมมา และอาจารย์สมพงษ์ บัวพพันธ์ ที่ได้กรุณาตรวจแก้ไขและให้คำแนะนำเครื่องมือที่ใช้ในการทำงานวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้บริหารโรงเรียน และคณะครู และขอบคุณเด็กนักเรียนอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนวัดพลมานีย์ ที่กรุณาให้ความร่วมมือและอำนวยความสะดวกในการวิจัยเป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์แผนกการศึกษาปฐมวัยทุกท่านที่ได้กรุณาให้การอบรมสั่งสอนถ่ายทอดความรู้และให้ประสบการณ์ที่ดี และมีคุณค่าอย่างยิ่งกับผู้วิจัย ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อสวน พิสุราช, คุณแม่จำปี พิสุราช, คุณพ่อจำปี โยธารินทร์, คุณแม่บุญเลี้ยง โยธารินทร์, นายสุเมธา โยธารินทร์ เด็กชายเอกอินทร์ และ เด็กชายบุญเมฆ โยธารินทร์ และบุคคลในครอบครัวทุกท่านที่ได้สนับสนุนและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยด้วยดีตลอดมา

ขอบคุณเพื่อน ๆ นิสิตปริญญาโทวิชาเอกการศึกษาปฐมวัย ขอขอบคุณคุณธัญจวน ประโมจน์ย์, คุณเบญจจะ คำมะสอน, คุณสมศรี แสงธนู, คุณเมทินี คำนยังอยู่, คุณชาติชาย บิลวาสน์ ที่เป็นกำลังใจและคอยแนะนำให้ความช่วยเหลือตลอดมา ขอขอบคุณพี่ ๆ น้อง ๆ นิสิตปริญญาโทที่มีส่วนช่วยเหลือ แนะนำเป็นกำลังใจด้วยดีตลอดมา ขอขอบพระคุณอีกหลายท่านที่ได้กล่าวนามในที่นี้ ซึ่งมีส่วนช่วยเหลือในการทำปริญญาโทสำเร็จได้ด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์ของปริญญาโทฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของบิดามารดา ที่ได้อบรมเลี้ยงดู ให้ความรัก ความอบอุ่น และให้ทุนการศึกษาแก่ผู้วิจัย และพระคุณคณาจารย์ทุกท่านทั้งในอดีตและปัจจุบัน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัย ทำให้ผู้วิจัยได้รับประสบการณ์ที่ทรงคุณค่ายิ่ง

กรรณิการ์ โยธารินทร์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	3
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	3
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
กรอบแนวคิดในการวิจัยและสมมุติฐานในการศึกษาค้นคว้า.....	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางสังคม.....	7
ความหมายและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางสังคม.....	7
ความหมายของพฤติกรรมทางสังคม.....	8
ลักษณะของพฤติกรรมทางสังคม.....	8
รูปแบบของพฤติกรรมทางสังคม.....	9
ความต้องการทางสังคมของเด็กปฐมวัย.....	10
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางสังคม.....	10
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม.....	12
ความหมายของกลุ่มและกิจกรรมกลุ่ม.....	12
ความสำคัญของกลุ่มและกิจกรรมกลุ่ม.....	12
ลักษณะของกลุ่มที่มีประสิทธิภาพ.....	13
การเข้ากลุ่มของเด็กปฐมวัย.....	13
แนวการจัดกิจกรรมกลุ่มสำหรับเด็กปฐมวัย.....	14
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมกลุ่ม.....	15
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์.....	16
ความสำคัญและประโยชน์ของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์.....	17
แนวการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย.....	19
บทบาทครูในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์.....	21
ศิลปะสร้างสรรค์กับการสร้างลักษณะนิสัยเด็ก.....	23
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศิลปะสร้างสรรค์.....	24
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	26
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	26

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
3 (ต่อ)	เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาต้นคว่ำ.....	26
	การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ.....	26
	แบบแผนการทดลอง.....	28
	วิธีการดำเนินการทดลอง.....	29
	วิธีดำเนินการเก็บข้อมูล.....	30
	การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	33
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	35
	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	35
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	36
5	สรุปผลอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	46
	สังเขปความมุ่งหมาย สมมุติฐาน และวิธีดำเนินการ.....	46
	สรุปผลการวิจัย.....	48
	อภิปรายผล.....	48
	ข้อเสนอแนะ.....	54
	บรรณานุกรม.....	55
	ภาคผนวก.....	60
	ภาคผนวก ก.....	61
	ภาคผนวก ข.....	66
	ภาคผนวก ค.....	81
	ภาคผนวก ง.....	83
	ประวัติย่อผู้วิจัย.....	85

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	แบบแผนการทดลอง.....	28
2	วันและกิจกรรมที่ทำการทดลองและการสังเกต.....	29
3	บันทึกการหมุนเวียนลำดับการสังเกตพฤติกรรมพฤติกรรมทางสังคม.....	31
4	การสุ่มเวลาสังเกต.....	32
5	คะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลัง การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม.....	36
6	การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย.....	36
7	การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย.....	37
8	คะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยแยกเป็น รายตัวก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม.....	39
9	การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำพฤติกรรมทางสังคมแยกเป็นรายตัวของเด็กปฐมวัย....	41
10	การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยแยกเป็นรายตัว.....	43

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 เส้นภาพแสดงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย.....	38
2 เส้นภาพแสดงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยแยกเป็นรายด้าน ของเด็ปฐมวัย.....	44

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ในแผนการพัฒนาประเทศปัจจุบันมีการพัฒนาเทคโนโลยีให้เจริญก้าวหน้าทันกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก ซึ่งนอกจากจะต้องอาศัยปัจจัยหลายอย่าง คือ ทรัพยากรธรรมชาติ การวางแผน การจัดการ และองค์ประกอบอื่น ๆ แล้ว สิ่งที่ยอมรับกันว่าเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด คือ กำลังคน และวิธีที่จะพัฒนาคนได้ดีที่สุด คือ การเริ่มพัฒนาตัวบุคคลตั้งแต่วัยเยาว์เพื่อให้เจริญงอกงามในด้านความรู้ ความคิด สติปัญญา วิจารณ์ญาณ และจิตใจ พร้อมทั้งจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคต เป็นกำลังของชาติ เป็นหลักของสังคม (พันทิพา วงศ์ชูแก้ว, 2527 : 5) ดังนั้น การจัดการศึกษาให้กับเด็กปฐมวัยเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในประเทศที่มีความเจริญก้าวหน้าทางการศึกษาหลายประเทศ เช่น ญี่ปุ่น เกาหลี อิสราเอล ฯลฯ ต่างก็เห็นความสำคัญของการศึกษาในวัยนี้ โดยเชื่อว่า ถ้าเราต้องการพัฒนาสังคมไปในรูปแบบใด เราควรเริ่มต้นปลูกฝังลักษณะนี้ให้แก่เด็กตั้งแต่วัยเยาว์เพราะเด็กวัยนี้เปรียบเสมือนผ้าที่ขาวสะอาด จะทำให้มีสีสรร้อย่างไรก็ได้ (เยาวพา เดชคุปต์, 2523 : 44) เด็กวันนี้จำเป็นต้องได้รับการอบรมเลี้ยงดู และการเอาใจใส่เป็นอย่างดี ให้มีพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน เด็กจะต้องเรียนรู้การเข้าสู่สังคม รู้จักควบคุมตนเอง ปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น ยอมรับผู้อื่น ในขณะที่เดียวกันต้องมีความเป็นตัวของตัวเองเพื่อให้สอดคล้องตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ หมวด 1 มาตรา 6 พ.ศ. 2542 ว่าด้วยการจัดการการศึกษาจะต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

ฟรอยด์ (Freud) นักการศึกษาและนักจิตวิทยาได้กล่าวถึงวัย 5 ปีแรกของชีวิตว่าเป็นช่วงวัยที่สำคัญที่สุดช่วงหนึ่ง เพราะเป็นช่วงวัยของการวางรากฐานบุคลิกภาพของมนุษย์เด็กจะเป็นคนอย่างไรในอนาคตนั้นขึ้นอยู่กับการเล่นดูในวัยนี้เป็นสำคัญและจะเปลี่ยนแปลงได้อย่างเมื่อเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ (ปรียา เกตุทัต, 2531 : 243) เด็กจึงควรได้รับการส่งเสริมให้รู้จักประพฤติปฏิบัติตนให้เข้ากับคนอื่น ๆ ในสังคม เพื่อจะได้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและตามทฤษฎีของอิริคสันเด็กจะพัฒนาการทางสังคมได้ดีหรือไม่ขึ้นขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัวเด็กเด็กวัย 5 - 6 ปีซึ่งเป็นวัยที่สนใจสิ่งแวดล้อม อยากรู้ อยากเห็น และเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้อย่างรวดเร็วการส่งเสริมโดยเปิดโอกาสให้เด็กมีความเป็นตัวของตัวเองในการกระทำสิ่งต่างๆ จะเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสม พัฒนาทางสังคมของเด็กปฐมวัยดำเนินไปเป็นขั้นตอนอย่างต่อเนื่องตามแบบแผนของพัฒนาการ เด็กแต่ละคนจะพัฒนาการเรียนรู้ทางสังคมจากความสัมพันธ์ผูกพันใกล้ชิด ชิดในครอบครัวที่ต้องพึ่งพาพ่อแม่ไปสู่พึ่งพาตนเองและการปรับตัวให้เข้ากับบุคคลอื่นต่อไป

พฤติกรรมทางสังคม (Social Behavior) เป็นพฤติกรรมด้านบวก ที่ส่งเสริมต่อการกระทำกิจกรรมต่างๆ ในสังคมซึ่งก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีเมื่อเด็กทำไปแล้วจะสร้างความพอใจและเป็นที่ยอมรับชมชอบแก่ตนเองและผู้อื่น (อุบลรัตน์ เพ็งสถิตย์, 2529 : 12) การที่เด็กมีความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนจะช่วยให้เด็กนั้นเป็นที่รักของเพื่อนๆ เด็กจะเกิดความรู้สึกอบอุ่น มีความมั่นใจ และเกิดความเชื่อมั่นในตนเองและผู้อื่น เมื่อเด็กสามารถอยู่ร่วมกับเพื่อนได้อย่างมีความสุขเด็กก็ย่อมปรารถนาที่จะมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นเพิ่มขึ้น (ศุภกุล เกียรติสุนทร, 2532 : 1 - 2) พฤติกรรมทางสังคมอาจเป็นลักษณะของการแสดงต่อผู้อื่นด้วยการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆ รู้สึกเห็นอกเห็นใจ อันนำมาซึ่งความเอื้อ

เพื่อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น รู้จักแบ่งปันและการให้ตลอดจนเสียสละโดยไม่หวังผลตอบแทนเหล่านี้เป็นสิ่งที่พัฒนาตามลำดับพฤติกรรมทางสังคมอาจเป็นลักษณะของการแสดงต่อผู้อื่น หรืออาจเป็นลักษณะของการแสดงความรัก ห่วงแหน ใส่ใจต่อธรรมชาติและสภาพแวดล้อมซึ่งเป็นลักษณะการแสดงน้ำใจต่อส่วนรวมทำสิ่งต่างๆ เพื่อช่วยผู้อื่นและสังคมให้มีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการวัฒนธรรมแห่งชาติ. 2540 : 15 - 16) ซึ่งในช่วงปฐมวัยเด็กช่วยเหลือตนเองได้ดีขึ้น เช่น การแต่งตัว การทำความสะอาดร่างกาย และการรับประทานอาหาร เด็กเริ่มพัฒนาความรู้สึกเป็นตัวของตัวเอง ชอบความอิสระและเชื่อมั่นในตนเอง เด็กมีการเรียนรู้สิ่งรอบตัวมากขึ้นและรู้จักใช้ภาษาพูดในการสื่อความหมายตามความต้องการของตนเองได้ดีขึ้น เด็กจึงเรียนรู้ที่จะสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นมากขึ้นทั้งภายในครอบครัวและภายนอกครอบครัวโดยที่เด็กปฐมวัยมักยึดตนเองเป็นศูนย์กลางและมีอารมณ์แปรปรวนง่าย ยังไม่รู้จักควบคุมอารมณ์และยอมรับความคิดหรือความรู้สึกของผู้อื่น การแสดงพฤติกรรมทางสังคมในระยะแรกอาจมีปัญหาเกี่ยวกับการปรับตัวเข้ากับผู้อื่น เมื่อเด็กมีอายุมากขึ้นและมีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนรุ่นเดียวกันหรือผู้อื่นมากขึ้น รวมทั้งได้รับการอบรมปลูกฝังลักษณะพฤติกรรมที่เหมาะสมตามกฎเกณฑ์ของสังคม เด็กก็จะสามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นและเรียนรู้บทบาทของตนเองในสังคมได้ดีขึ้น (สิริมา ภิญญอนันตพงษ์. 2537 : 53) ดังนั้นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยควรส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมโดยการจัดประสบการณ์และสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมความพร้อมด้านสังคม โดยครอบคลุม การรู้จักตนเองและช่วยเหลือตนเอง การติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น การปรับตัวเข้ากับผู้อื่นการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม การยอมรับกฎเกณฑ์และค่านิยมของสังคม และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม รวมทั้งเน้นการจัดกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการตามวัยของเด็ก (สิริมา ภิญญอนันตพงษ์. 2537 : 57) เพื่อเด็กจะได้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์สามารถปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นรู้จักบทบาทของตนเองในด้านการร่วมมือ การช่วยเหลือ การแบ่งปัน มีความเป็นเพื่อนให้แก่กันและกัน และไม่เห็นแก่ตัว ซึ่งจะส่งผลให้เด็กมีความสุขในการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่น และเป็นผู้ใหญ่ที่ดีของสังคมต่อไป

✘ โดยทั่วไปแล้วการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ได้กระทำในรูปแบบกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมเสริมประสบการณ์ การเล่นกลางแจ้ง เกมการศึกษา และการเล่นตามมุม และกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ก็เป็นกิจกรรมหนึ่งที่อยู่ในกิจกรรมสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมที่ให้เด็กแสดงออกด้วยการวาดภาพ การปั้น การเล่นสี การฉีกปะ การพิมพ์ภาพ การประดิษฐ์เศษวัสดุต่างๆ ที่สามารถพัฒนาพฤติกรรมในการทำงาน พัฒนาศิลปะภาพ ความเชื่อมั่นในตนเอง พัฒนาพลังของการแสดงออกทางอารมณ์ พัฒนาให้คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมที่เอื้อเพื่อเผื่อแผ่ต่อกัน (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2526 : 63 - 68) กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์จัดขึ้นเพื่อประโยชน์ทางการศึกษาสามารถพัฒนาเด็กได้ทุกด้าน และเป็นกิจกรรมทำให้เกิดกระบวนการกลุ่มส่งเสริมให้เด็กมีพฤติกรรมที่เหมาะสมได้เมื่อเด็กมีปฏิสัมพันธ์กันทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจะส่งเสริมในการจัดสภาพแวดล้อม ประสบการณ์ และกิจกรรมที่เหมาะสม ดังนั้นการจัดศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มจึงเป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะพัฒนาการเรียนรู้ที่สำคัญหลายประการและการเรียนรู้เหล่านั้นจะช่วยพัฒนานักเรียนให้เติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข (นิรมล ติรณสาร สวัสดิบุตร. 2525 : 34) และเป็นการส่งเสริมให้เด็กเข้าใจตนเอง และสังคมที่เด็กอยู่ มีความคิดอิสระรู้จักที่จะให้ความร่วมมือ และเรียนรู้วิธีการตัดสินใจ โดยยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น จึงมีความสำคัญต่อเด็กมาก สอดคล้องกับทฤษฎี กระบวนการกลุ่มที่เน้นเรื่องพฤติกรรมของมนุษย์ที่มีต่อกัน ลักษณะการรวมกลุ่ม การแก้ไข ปัญหาการตัดสินใจ การสร้างความสัมพันธ์อันดีในกลุ่ม (ทิศนา ชนมณี. 2522 : 18) การทำงานร่วมกับกลุ่ม ช่วยให้เด็กเรียนรู้อย่างพินิจพิเคราะห์เมื่อทำงานร่วมกับคนอื่น ปฏิกริยาโต้ตอบกับเพื่อน ๆ จึงมีความสำคัญมาก เพราะช่วยให้เกิดพัฒนาทางสังคม

และทางศิลปะ จรรยา (วาสิ ประสงค์. 2524 : 18) กิจกรรมกลุ่มจึงช่วยส่งเสริมพฤติกรรมทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญา ไปพร้อมๆ กัน การได้มีส่วนร่วมและลงมือกระทำกิจกรรมเรียนรู้ด้วยตนเอง มีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์และการทำงานด้วยกัน (สุนิรัตน์ ฤทธิ์ธวัชเลิศ. 2530 : 5)

การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่มีความสำคัญสำหรับเด็ก เพราะนอกจากช่วยให้ผลิตผลงานแล้วยังเป็นโอกาสที่เด็กแสดงความรู้สึก ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการออกมา ช่วยให้เด็กได้เกิดการเรียนรู้ต่าง ๆ พรมารินทร์ สุทธิจิตตะ (2529 : 24) กล่าวว่า กิจกรรมที่จะช่วยสร้างเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้ก็คือ การสร้างสรรค์ทางศิลปะ เพราะเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับความสนใจความสามารถ และสอดคล้องกับหลักพัฒนาการของเด็กเป็นอย่างดี ทั้งยังช่วยให้กล้ามเนื้อและตาสัมพันธ์กัน ช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดทางอารมณ์ และส่งเสริมความคิดอิสระตามจินตนาการ การทำงานด้วยตนเอง ฝึกการกล้าแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ทั้งความคิดและการกระทำ ศิลปะศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะนอกจากจะส่งเสริมให้เด็กกล้าแสดงออกทางความคิด จินตนาการอย่างอิสระแล้ว และยังช่วยให้เด็กได้พัฒนาการด้านต่าง ๆ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (อารี เกษมรติ. 2533 : 44)

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มเพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมให้แก่ครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัย นำกิจกรรมไปจัดเพื่อพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมแก่เด็กปฐมวัยในเวลาที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยก่อนการจัดกิจกรรมและระหว่างการจัดกิจกรรมในแต่ละช่วงสัปดาห์โดยกำหนดเป็นจุดมุ่งหมายเฉพาะ ดังนี้

1. เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างและการเปลี่ยนแปลงของคะแนนพฤติกรรมทางสังคมโดยเฉลี่ยรวมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มก่อนการจัดกิจกรรมและระหว่างการจัดกิจกรรมในแต่ละช่วงสัปดาห์
2. เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างและการเปลี่ยนแปลงของคะแนนพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยแยกเป็นรายด้าน ได้แก่ การร่วมมือ ความเป็นเพื่อน การช่วยเหลือ ความเห็นอกเห็นใจ ความไม่เห็นแก่ตัว ที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม ก่อนการจัดกิจกรรมและหลังการจัดกิจกรรมในแต่ละช่วงสัปดาห์

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลการศึกษาครั้งนี้ สามารถใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องและสนใจ ในการจัดการการศึกษาในระดับปฐมวัยนำไปเป็นแนวทางส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมแก่เด็กปฐมวัยจากการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มในระยะเวลาที่เหมาะสม เพื่อจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับระดับพัฒนาการและความสนใจของเด็กต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักเรียนชาย - หญิง อายุระหว่าง 4 - 5 ปี ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544 โรงเรียนวัดพลมานีย์ เขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักเรียนชาย-หญิง อายุระหว่าง 4 - 5 ปี ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544 โรงเรียนวัดพลมานีย์ เขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 15 คน โดยมีขั้นตอนในการคัดเลือกดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยการจับฉลากมา 1 ห้องเรียน จากจำนวน 3 ห้องเรียน

2. ครูประจำชั้นอนุบาลห้องที่ได้รับการสุ่ม จากข้อ 1 ทำการสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยแล้วนำคะแนนมาจัดเรียงลำดับจากน้อยไปมาก คัดเลือกเด็กที่มีคะแนนน้อยจำนวน 15 คนแรกมาเป็นกลุ่มตัวอย่าง

3. ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยทำการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544 ทำการทดลองเป็นระยะเวลา 9 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ครั้ง ครั้งละ 40 นาที กลุ่มตัวอย่างได้รับการทดลองทั้งสิ้น 27 ครั้งตามแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มใน(ภาคผนวก)

4. ตัวแปรที่ศึกษา

4.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มในระยะเวลาแตกต่างกัน

4.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมทางสังคม

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กนักเรียนชาย - หญิง อายุระหว่าง 4 - 5 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544 โรงเรียนวัดพลมานีย์ เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

2. กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ หมายถึง การให้เด็กปฐมวัยทำกิจกรรมศิลปะ ได้แก่ การวาดภาพ การปั้น การพับ ฉีก ตัด ปะกระดาษ การประดิษฐ์ การเป่าสี การหยดสี การพิมพ์ภาพ ฯลฯ

3. การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม หมายถึง การให้เด็กปฐมวัยทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ได้แก่ การวาด การปั้น การพับ ฉีก ตัด ปะกระดาษ การประดิษฐ์ การเป่าสี การหยดสี การพิมพ์ภาพ ฯลฯ โดยเปิดโอกาสให้เด็กได้คิดและลงมือปฏิบัติกิจกรรมศิลปะอย่างอิสระ ทำงานร่วมกัน เป็นกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน และเด็กภายในกลุ่มมีปฏิสัมพันธ์ในการปรึกษา ตัดสินใจ ร่วมกันสร้างผลงานออกมาเป็นผลงานของกลุ่มได้

4. พฤติกรรมทางสังคม หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกของเด็กที่แสดงถึงความรู้สึกที่ดี โดยการกระทำหรือคำพูด และเป็นที่ยอมรับของสังคม ดังนี้

4. พฤติกรรมทางสังคม หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกของเด็กที่แสดงถึงความรู้สึกที่ดี โดยการกระทำหรือคำพูด และเป็นที่ยอมรับของสังคม ดังนี้

4.1 การความร่วมมือ หมายถึง เด็กจะแสดงพฤติกรรม การแสดงความคิดเห็น การยอมรับข้อตกลงของกลุ่ม และทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนๆ

4.2 ความเป็นเพื่อน หมายถึง เด็กจะแสดงพฤติกรรม โดยการเล่นการพูดคุยและเด็กจะแสดงความรักใคร่ต่อผู้อื่น โดยการยิ้ม ยกยอ การพูดเชื้อเชิญ การใช้ถ้อยคำสุภาพอ่อนหวาน

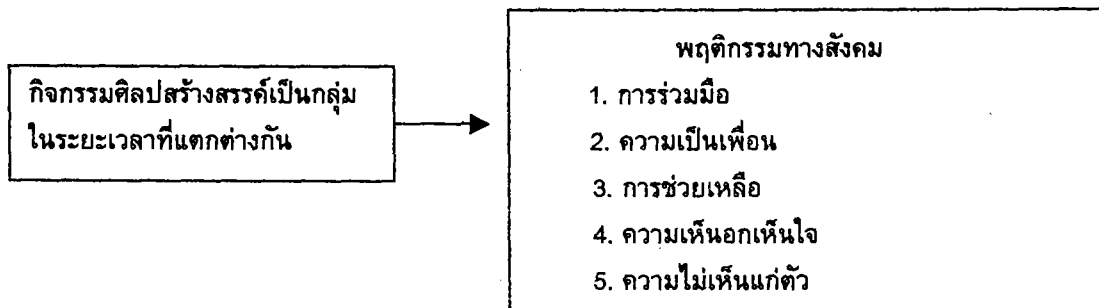
4.3 การช่วยเหลือ หมายถึง เด็กจะแสดงพฤติกรรมโดยการกระทำหรือคำพูด รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เกื้อกูลซึ่งกันและกัน หรือช่วยให้เพื่อนประสบผลสำเร็จในกิจกรรมที่ทำอยู่ คอยตักเตือนเมื่อเพื่อนทำผิด

4.4 ความเห็นอกเห็นใจ หมายถึง เด็กจะแสดงพฤติกรรมโดยการกระทำหรือคำพูด การเข้าถึงจิตใจของผู้อื่น เพื่อให้กำลังใจเมื่อเห็นเพื่อนมีปัญหาและไม่ว่ากล่าวด้วยถ้อยคำที่รุนแรง

4.5 ความไม่เห็นแก่ตัว หมายถึง เด็กจะแสดงพฤติกรรมไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน การวางเฉย ทำตัวเป็นกลาง ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น

5. การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคม หมายถึง พฤติกรรมทางสังคมที่เด็กแสดงออกในเรื่องความร่วมมือ ความเป็นเพื่อน การช่วยเหลือ ความเห็นอกเห็นใจ ความไม่เห็นแก่ตัว โดยการแสดงออกที่จะสังเกตเห็นได้เพิ่มขึ้นหรือลดลงจากสัปดาห์ที่ผ่านมา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานในการค้นคว้า

เด็กปฐมวัยได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มก่อนการจัดกิจกรรม และระหว่างการจัดกิจกรรมในแต่ละช่วงสัปดาห์แตกต่างกันโดยกำหนดเป็นสมมติฐานเฉพาะดังนี้

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์มีความแตกต่างและการเปลี่ยนแปลงของคะแนนพฤติกรรมทางสังคมโดยเฉลี่ยรวมก่อนการจัดกิจกรรมและระหว่างการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มในแต่ละช่วงสัปดาห์แตกต่างกัน

2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มมีความแตกต่างและการเปลี่ยนแปลงของคะแนนพฤติกรรมทางสังคมแยกเป็นรายด้าน ได้แก่ การร่วมมือ ความเป็นเพื่อน การช่วยเหลือ ความเห็นอกเห็นใจ ความไม่เห็นแก่ตัว ที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม ก่อนการจัดกิจกรรมและหลังการจัดกิจกรรมในแต่ละช่วงสัปดาห์แตกต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางสังคม
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมกลุ่ม
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางสังคม

1.1 ความหมายและ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ทางสังคม

1.1.1 ความหมายของพัฒนาการทางสังคมและทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของเด็กปฐมวัย

พัฒนาการทางสังคม หมายถึง การพัฒนาพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ พฤติกรรมเหล่านี้รวมทั้งส่วนที่เนื่องมาจากค่านิยมและเจตคติ ส่วนที่เป็นลักษณะเฉพาะตนและส่วนที่สัมพันธ์หรือร่วมกับบุคคลอื่น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2528 : 200)

เฮิร์ลอค (Hurlock. 1978 : 228) ได้ให้ความหมายของพัฒนาการทางสังคมว่า คือการพัฒนาความสามารถในการแสดงพฤติกรรมกับแบบแผนของพัฒนาการทางสังคม ซึ่งหมายถึงการพัฒนาความสามารถในการแสดงพฤติกรรมกับแบบแผนที่สังคมยอมรับเพื่อเข้ากับสังคมได้

สรุปได้ว่า พัฒนาการทางสังคม หมายถึง การพัฒนาพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับบุคคลอื่น เพื่อให้เป็นที่ยอมรับในสังคม

ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมมีหลายทฤษฎี แต่ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องอย่างเด่นชัดที่จะกล่าวถึงมี 3 ทฤษฎี ได้แก่ ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของอีริกสัน ทฤษฎีพัฒนาการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างบุคคลของชัลลิแวน และทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของฮาวิกเซอร์ส

ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของอีริกสัน (Erikson's Theory of Development)

อีริกสัน (Erikson) เน้นถึงความสัมพันธ์ของบุคลิกภาพของมนุษย์ว่า จะพัฒนาได้ดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับความสำเร็จในแต่ละช่วงอายุ การพัฒนาที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงของชีวิต ถ้าได้รับการตอบสนองอย่างเต็มที่ บุคคลจะมีบุคลิกภาพดี และพร้อมที่จะพัฒนาขึ้นไปอย่างมีประสิทธิภาพ อีริกสัน ได้แบ่งระยะพัฒนาการทางสังคมไว้ 8 ระยะ ซึ่งในช่วงปฐมวัยมี 3 ระยะ ดังนี้

1. ระยะความรู้สึกเชื่อมั่น (The Sent of Trust) อายุของเด็กระยะนี้อยู่ระหว่างหลังคลอดจนถึง 1 ปี ระยะนี้ถ้าเด็กมีความสบายทางกายและได้รับความรักความอบอุ่นจากแม่ในยามที่เขาต้องการ เด็กจะมีการปรับตัวที่ดี สามารถพัฒนาการความรู้สึกไว้วางใจขึ้นได้ และในทางตรงกันข้าม ถ้าทารกขาดความสุขทางกาย ขาดความรัก ความอบอุ่น ก็จะเป็นผู้ที่ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ตนเอง มีความกลัวและขาดความไว้วางใจผู้อื่น

2. ระยะความต้องการทำหรือค้นหาด้วยตัวเอง (The Sent of Autonomy) อายุของเด็กระยะนี้อยู่ระหว่าง 1 – 3 ปี เป็นระยะที่เด็กเริ่มฝึกการขับถ่าย ถ้าเด็กปฏิบัติได้ดีก็จะสามารถผ่านขั้นนี้ไปได้ด้วยดี เด็กจะเรียนรู้ในการรักษาความตั้งใจของตนเองและทำความตั้งใจให้เป็นจริงได้

3. ระยะการคิดริเริ่ม (The Sent of Initiative) อายุของเด็กระยะนี้อยู่ระหว่าง 3 – 6 ปี เด็กจะพยายามสร้างเอกลักษณ์ของตนเองและสามารถแสดงความรู้สึกและพฤติกรรมที่เหมาะสมในสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ได้ เด็กสามารถพัฒนาความร่วมมือและการเป็นผู้นำผู้ตามที่ดีได้ ระยะนี้หากเด็กเกิดความกลัวเด็กจะยึดผู้ใหญ่เป็นที่พึ่งตลอดเวลา ทำให้ความคิด จินตนาการและการพัฒนาทักษะทางสังคมถูกจำกัดลงไปด้วย (Maier. 1969 : 32 – 35)

ทฤษฎีพัฒนาการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างบุคคล (A Social Interpersonal Theory of Development)

ซัลลิแวน (Sullivan) ได้กำหนดขั้นพัฒนาการจากพื้นฐานของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และประสบการณ์ส่วนตัวระหว่างบุคคล และการเรียนรู้ที่เกิดจากการที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมจะนำไปสู่ความมั่นคงและปลอดภัย ซัลลิแวนแบ่งขั้นพัฒนาการออกเป็น 6 ขั้น คือ วัยทารก วัยเด็ก วัยเข้าโรงเรียน วัยก่อนวัยรุ่น วัยรุ่นตอนต้น และวัยรุ่นตอนปลาย ในที่นี้จะกล่าวถึงเพียง 2 ระยะที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย ดังนี้

1. วัยเด็กเล็ก (Childhood) อายุ 2 – 4 ปี เป็นระยะที่เด็กพัฒนาทักษะการเคลื่อนไหวและทักษะทางภาษา ซึ่งจะช่วยทำให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นได้อย่างอิสระและกว้างขวางมากขึ้น เด็กจะเรียนรู้วัฒนธรรมที่เขามีส่วนร่วมอยู่ เมื่อเด็กมีวุฒิภาวะพอที่จะใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสาร เขาก็จะเรียนรู้วิธีการที่จะปฏิบัติกับบุคคลอื่น เพื่อที่จะทำให้ตัวเองรู้สึกมีความมั่นคงปลอดภัย เด็กเริ่มรู้สึกถึงสิ่งที่ทำให้เขารู้สึกวิตกกังวล และสามารถจัดความวิตกกังวลนั้นได้

2. วัยเข้าโรงเรียน (Juvenile Era) อายุ 4 – 11 ปี ระยะนี้เด็กเริ่มรู้จักตนเองและเห็นสิ่งต่าง ๆ แตกต่างไปจากคนอื่น และมีความสัมพันธ์กับผู้ใหญ่อื่น ๆ นอกเหนือจากพ่อ – แม่ ผู้ปกครอง ทำให้เด็กรู้จักสภาพความเป็นตัวตนของเขา จากความสัมพันธ์ที่เขามีส่วนร่วมอยู่ (Dinkmeyer and Dreikurs. 1963 : 150 – 151)

ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของฮาวิกเฮอร์ส (Havighurst's Theory of Development)

พรณี ชูทัย เจนจิต (2537 : 77 - 78) กล่าวว่า ฮาวิกเฮอร์ส (Havighurst) ได้รับอิทธิพลแนวความคิดจากอีริกสัน (Erikson) เกี่ยวกับลักษณะของพัฒนาแต่ละช่วงวัยของบุคคล โดยเขาได้อธิบายว่าในแต่ละช่วงวัยของชีวิตนั้นเป็นงานประจำวันซึ่งเป็นงานที่เด็กแต่ละคนควรจะได้ทำในช่วงนั้น ๆ ถ้าบุคคลใดไม่ประสบผลสำเร็จในงานนั้น จะมีผลต่อการปรับตัว ฮาวิกเฮอร์ส แบ่งงานที่แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการทางสังคมในวัยทารกและในวัยเด็กตอนต้น ออกเป็น 3 ประการ คือ

ประการที่ 1 เด็กสามารถมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความจริงทางสังคม และทางกายภาพ ซึ่งหมายถึง การที่เด็กมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว เช่น พ่อ แม่ โรงเรียน ครู และสิ่งต่าง ๆ ที่เด็กต้องเกี่ยวข้องกับตัว

ประการที่ 2 เด็กสามารถที่จะเรียนรู้การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับพี่น้องและบุคคลอื่น ๆ รวมทั้งชอบเลียนแบบบุคคลอื่น

ประการที่ 3 เด็กสามารถที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างสิ่งที่ถูกกับสิ่งที่ผิดและเริ่มมีพัฒนาการทางจริยธรรม

จากทฤษฎีข้างต้น สรุปได้ว่า มนุษย์จะพัฒนาได้ดีนั้นขึ้นอยู่กับความสำเร็จในแต่ละช่วงอายุ เด็กจะได้เรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นและสิ่งแวดล้อมอันนำไปสู่การเรียนรู้ถึงวัฒนธรรมที่เขามีส่วนร่วม

ร่วมและการปฏิบัติตนในสังคม ดังนั้น การส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยจึงต้องสอดคล้องกับพัฒนาการตามวัยของเด็กจะทำให้เด็กเกิดพัฒนาการทางสังคมที่ดีต่อไป

1.1.2 ความหมายของพฤติกรรมทางสังคมและลักษณะของพฤติกรรมทางสังคม

พฤติกรรมทางสังคมถูกหล่อหลอมขึ้นจากอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบ ๆ ตัว สถาบันต่าง ๆ ในสังคมที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดคุณสมบัติต่าง ๆ ให้กับบุคคลในสังคมตั้งแต่เยาว์วัย ซึ่งมีนักการศึกษาได้ให้ความหมายและกล่าวถึงลักษณะของพฤติกรรมทางสังคมไว้หลายท่านดังต่อไปนี้

อิงลิช (สุทธิพรพรณ ชีรพงศ์. 2534 : 36 อ้างอิงจาก English. 1958 : 506) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมทางสังคมว่า เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกเนื่องจากกลุ่มบุคคล หรือเป็นพฤติกรรมการแสดงออกในทำนองเดียวกัน

เพจ (Page. 1977 : 314) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับพฤติกรรมทางสังคมไว้ว่า เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกเนื่องจากได้รับอิทธิพลจากพฤติกรรมของกลุ่มบุคคลซึ่งถูกควบคุมโดยองค์กรทางสังคม หรือเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกเพื่อพยายามที่จะมีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่น

พฤติกรรมทางสังคม หมายถึง พฤติกรรมของกลุ่มบุคคล ซึ่งถูกควบคุมโดยองค์กรทางสังคม หรือเป็นการแสดงออกในทำนองเดียวกันและพฤติกรรมทางสังคมของเด็กขึ้นอยู่กับการเรียนรู้ต่อสิ่งแวดล้อมทางบ้านและโรงเรียนการให้โอกาสให้เด็กได้ฝึกทักษะหรือลักษณะนิสัยที่ดีโดยการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมกับวัย เพื่อให้เด็กได้ปรับพฤติกรรมของตนเองให้เป็นที่ยอมรับของสังคมต่อไป

ลักษณะพฤติกรรมทางสังคม

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2539 : 21) กล่าวว่าจากความรู้สึกผูกพันภายในครอบครัว ที่ต้องพึ่งพาตนเองและการปรับตัวเข้ากับผู้อื่น มีความสนใจกับการเรียนรู้สิ่งรอบตัวมากขึ้นและเรียนที่จะสร้างสัมพันธกับผู้อื่น แต่การแสดงพฤติกรรมในระยะแรกอาจมีปัญหาเกี่ยวกับการปรับตัวเข้ากับบุคคลอื่น เพราะเด็กวัยนี้จะยึดตนเองเป็นศูนย์กลางยังไม่รู้จักควบคุมอารมณ์และยอมรับความคิดเห็นคนอื่นแต่เมื่อเด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนวัยเดียวกันหรือผู้อื่นมากขึ้น อีกทั้งได้รับการปลูกฝังลักษณะพฤติกรรมที่เหมาะสมทางสังคมเด็กย่อมสามารถปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นและเรียนรู้บทบาทของตนเองได้ดียิ่งขึ้น

จิตินันท์ เชชะคุปต์ (2537 : 55) กล่าวถึงลักษณะทางสังคมของเด็กปฐมวัยอายุ 5 – 6 ปีจะมีการเล่นรวมเป็นกลุ่มกับเพื่อนมากขึ้น รู้จักการเป็นผู้ให้และผู้รับที่ดี กระตือรือร้นช่วยเหลือผู้อื่น เข้าใจความรู้สึกผู้อื่น

เฮอร์ลอค (Hurlock. 1978 : 239) กล่าวถึงเด็กอายุ 2 – 6 ปี ว่าทัศนคติและพฤติกรรมทางสังคมที่ปรากฏในช่วงวัยนี้ คือการต่อต้าน การก้าวร้าว การทะเลาะวิวาท การแข่งขันชิงดี การร่วมมือ การเป็นผู้นำ การเป็นผู้ตาม การมีใจกว้างขวาง การเป็นที่ยอมรับของสังคม การเห็นอกเห็นใจ

สรุปได้ว่า ลักษณะพฤติกรรมทางสังคมของเด็กจะมีการเล่นรวมกันเป็นกลุ่มมากขึ้นและสามารถปฏิบัติตนตามข้อตกลงในกลุ่มได้ เด็กจะรู้จักการปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นและเรียนรู้บทบาทของตนเองได้ดี ต่อเมื่อเด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนวัยเดียวกันหรือผู้อื่นมากขึ้น

1.2 รูปแบบพฤติกรรมทางสังคม

เฮอร์ลิค (Hurlock, 1978 : 239) ใ้แบ่งพฤติกรรมเป็น 2 รูปแบบคือ

1. รูปแบบพฤติกรรมที่เข้าสังคม (Social Behavior Patterns) หมายถึงพฤติกรรมที่เมื่อเด็กทำไปแล้ว สร้างความพอใจเป็นที่นิยมชมชอบต่อตนเองและผู้อื่น ประกอบด้วยพฤติกรรมดังนี้

1.1 การร่วมมือ ได้แก่ การที่เด็กเรียนรู้ที่จะเล่นหรือทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยเด็กยังมีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นมากเพียงใด เด็กก็จะเรียนรู้ที่จะให้ความร่วมมือที่จะทำกิจกรรมมากขึ้นไปด้วย

1.2 การยอมรับจากสังคม จะกระตุ้นให้เด็กมีพฤติกรรมที่สังคมคาดหวัง

1.3 ความเป็นเพื่อน เด็กจะแสดงออกความเป็นเพื่อนด้วยการเล่น การพูดคุย และการแสดงความรักใคร่ต่อผู้อื่น

1.4 ความเห็นอกเห็นใจ เด็กจะแสดงความเห็นอกเห็นใจได้เมื่อเด็กประสบกับเหตุการณ์ เช่น คนได้รับทุกข์ ก็จะเข้าไปช่วยเหลือหรือปลอบโยน

1.5 การพึ่งพาอาศัยผู้อื่นในการช่วยเหลือ การเอาใจใส่ดูแลซึ่งเด็กจะมีความพึงพอใจ ส่วนเด็กที่เป็นตัวของตัวเองก็จะไม่ค่อยพึ่งผู้อื่น

1.6 ความไม่เห็นแก่ตัว ได้แก่ การที่เด็กแสดงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อเพื่อนและให้ความช่วยเหลือเพื่อน เด็กที่เคยฝึกให้แบ่งปันสิ่งของให้ผู้อื่นจะเข้าใจคนอื่น ไม่หวงของและช่วยเหลือผู้อื่น

1.7 การเลียนแบบ ได้แก่ การที่เด็กเลียนแบบพฤติกรรมของบุคคลอื่นที่เขาเห็นว่าอาจเลียนแบบในขณะเล่นเป็นกลุ่มได้

1.8 การแข่งขัน อาจเป็นเครื่องมือกระตุ้นให้เด็กเพิ่มความสามารถในการอยู่ร่วมกันในสังคม หรือเป็นสาเหตุให้เกิดการทะเลาะวิวาท ใช้อวด จะทำให้เด็กลดความสามารถในการอยู่ร่วมกันในสังคม

2. รูปแบบพฤติกรรมที่ไม่เข้าสังคม (Unsocial Behavior Patterns)

หมายถึง พฤติกรรมที่เมื่อเด็กทำไปแล้วสร้างความเดือดร้อน และความไม่พอใจให้แก่ตนเองและผู้อื่น ประกอบด้วยพฤติกรรมดังนี้

2.1 ความก้าวร้าว เป็นปฏิกิริยาตอบสนองต่อความไม่สมหวัง เด็กจะแสดงออกมาเป็นคำพูดมากกว่าการใช้กำลังต่อสู้ ชอบเรียกร้องความสนใจจากผู้อื่น

2.2 การทะเลาะวิวาท เกิดขึ้นเพราะเด็กยังขาดประสบการณ์ในการเล่นกับเพื่อน มักแย่งของเล่น เมื่อเติบโตขึ้นจะรู้จักปรับตัวในสังคมดีขึ้น

2.3 การยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง เด็กมีแนวโน้มที่จะคิดและพูดเกี่ยวกับเรื่องของตนเอง

2.4 การใช้อำนาจเหนือคนอื่นโดยชอบทำตัวเป็นนายพูดข่มขู่คนอื่น

2.5 การล้อเลียน ข่มขู่ ขอบรังแกหรือล้อเลียนให้ผู้อื่นโมโห อับอาย

2.6 พฤติกรรมปฏิเสธ เด็กจะแสดงคำพูด อารมณ์และท่าทางวาจาในการปฏิเสธไม่ให้ความช่วยเหลือจากผู้อื่น

2.7 อคติ เป็นความผิดปกติของเด็กที่แสดงออกมา เมื่อเด็กรู้สึกวาทตนเองด้อยกว่า

2.8 การแบ่งแยกเพศตรงข้าม เด็กชายจะหลีกเลี่ยงการเข้ากลุ่ม หรือเล่นร่วมกับเด็กหญิง

สรุปได้ว่า พฤติกรรมทางสังคมมี 2 รูปแบบ คือ พฤติกรรมที่เข้าสังคม หมายถึงพฤติกรรมที่เด็กทำไปแล้วสร้างความพอใจให้กับตนเองและผู้อื่น และพฤติกรรมที่ไม่เข้าสังคม หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กทำไปแล้วสร้างความเดือดร้อนและความไม่พอใจให้แก่ตนเองและผู้อื่น

1.3 ความต้องการทางสังคมของเด็กปฐมวัย

พรรณิ ชูทัย เจนจิต (2537 : 157 – 158) กล่าวว่า เด็กในช่วงอายุนี้นี้เรียนรู้ที่จะติดต่อกับคนอื่น ๆ โดยเฉพาะกับเพื่อนวัยเดียวกัน เด็กเริ่มที่จะเรียนรู้ปรับตัวเข้ากับเพื่อน ลักษณะทางสังคมของเด็กปฐมวัยมีดังนี้

1. เด็กเริ่มมีความต้องการจะสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนในวัยเดียวกันและมีเพื่อน 1 – 2 คนและเป็นเพศเดียวกัน

2. มีความต้องการที่จะเล่นกับเพื่อนเป็นกลุ่มเล็ก และเป็นกลุ่มย่อย ๆ การเล่นเป็นไปในลักษณะต่างคนต่างเล่น แม้ว่าอยู่ในกลุ่มเดียวกัน

3. มีการทะเลาะเบาะแว้งกันบ่อย ๆ แต่เป็นช่วงระยะสั้น ๆ เด็กมักจะลืมง่าย

4. เด็กมีความต้องการที่จะแสดงออกและจะสนุกสนานกับการเล่นละครซึ่งเขาอาจแต่งขึ้นเองหรือเลียนแบบรายการโทรทัศน์

5. เด็กชายและเด็กหญิง มีความสนใจคล้ายกันและยังไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาททางเพศ

6. เด็กต้องการเป็นที่ยอมรับของผู้ใหญ่และกลุ่มเพื่อน ต่างจากวัยทารกที่กลัวคนแปลกหน้า

ภรณ์ คุรุรัตน์ (2540 : 21 – 25) กล่าวถึง ความต้องการทางสังคมของเด็กอายุ 5 – 6 ปี ว่ามีความต้องการกำลังใจจากผู้ใหญ่ในความพยายามและคำชมเชยในผลงาน ต้องการความช่วยเหลือ คำตอบที่ถูกต้องเมื่อถามคำถามผู้ใหญ่ ต้องการความคิดเห็นที่จะเล่น ทดลอง สำรวจในบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่แปลกใหม่ชวนให้สนใจ

ความต้องการทางสังคมของเด็กปฐมวัย คือ ความต้องการที่จะเล่นกับเพื่อนเป็นกลุ่ม ต้องการกำลังใจ และคำชมจากผู้ใหญ่ จากผลงานที่ตนทำ ต้องการความช่วยเหลือ การตอบคำถามที่ตนสงสัย ดังนั้นในการจัดกิจกรรมเพื่อสนองความต้องการทางสังคมของเด็กปฐมวัย ควรจัดให้เด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกัน เด็กต้องมีอิสระในการปรึกษาหารือกัน มีการแสดงผลงานความสามารถให้เพื่อนและครูได้เห็น ทำให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจในความสามารถของตน ได้รับความสุขจากการทำงานร่วมกับเพื่อน

1.4 งานวิจัยที่เกี่ยวกับพฤติกรรมทางสังคม

งานวิจัยต่างประเทศ

วูด (Wood. 1977 : 4837) ทำการศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นที่ยอมรับของสังคมกับการมีอำนาจในสังคมของนักเรียนอนุบาลโดยใช้เด็กในโรงเรียนเอกชนจำนวน 25 คน เป็นกลุ่มตัวอย่าง ประชากร แยกเป็นเด็กชาย 15 และเด็กหญิง 10 คนที่ใช้ภาษาพูดเดียวกัน เป็นคนระดับกลางเหมือนกัน การเก็บรวบรวมข้อมูลแยกเป็น 2 ส่วน คือ การมีอำนาจในสังคม ได้จากการสังเกตพฤติกรรมเด็กแต่ละคนในช่วงที่เด็กทำกิจกรรมด้วยตนเอง รวมเวลาที่สังเกตคนละ 120 นาที ส่วนพฤติกรรมการเป็นที่ยอมรับในสังคม คือ การเป็นผู้นำและผู้ตามในกลุ่มเพื่อน การแสดงความภาคภูมิใจต่อเพื่อนและการแสดงออกทั้งรักและเป็นศัตรูกับผู้ใหญ่ ส่วนพฤติกรรมที่ไม่มีความสัมพันธ์กัน คือการประจบผู้ใหญ่เพื่อให้เป็นที่ยอมรับ การใช้ผู้ใหญ่ให้เกิดอำนาจ และการแข่งขันเป็นกลุ่มเพื่อน

บาร์ – ทาล และคนอื่น ๆ (Bar – Taf and others. 1982 : 396 – 402) ได้ทำการศึกษาเชิงสังเกตกับพฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กปฐมวัย จำนวน 156 คน ที่มีอายุระหว่าง 1 – 3 ปี เด็กแต่ละคนได้รับการสังเกต 3 ครั้ง ๆ ละ 10 นาที ในระหว่างกิจกรรมการเล่นอิสระ ในการสังเกต ผู้สังเกตได้ลงรหัสพฤติกรรมช่วยเหลือแต่ละอย่างที่เด็กแสดงออกมาไม่ว่าพฤติกรรมช่วยเหลือนั้นจะเป็นพฤติกรรมที่เด็กได้แสดงออกมาจริง ๆ หรือแสดงออกมาในการเล่นแบบสร้างจินตนาการผลวิจัยพบว่าโดยทั่วไปแล้วพฤติ

กรรมการช่วยเหลือของเด็กไม่ได้เพิ่มขึ้นตามอายุ แต่เด็กจะแสดงพฤติกรรมกรรมการช่วยเหลือในสถานการณ์ที่เป็นการเล่นแบบสร้างจินตนาการน้อยลง และแสดงพฤติกรรมกรรมการช่วยเหลือจริง ๆ ออกมามากขึ้น และเด็กช่วยเหลือเพื่อนด้วยการปลอมใจในสถานการณ์จริง ๆ มากครั้งขึ้น แต่ช่วยเหลือด้วยการให้สิ่งของแก่เพื่อนในสถานการณ์จริงน้อยลงเมื่ออายุมากขึ้น

ชวาร์ซ และคนอื่นๆ (Schwarz and others.1974) ได้ศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของเด็ก 2 กลุ่มที่มีอายุระหว่าง 2 – 3 ปี กลุ่มละ 19 คน โดยใช้เด็กกลุ่มหนึ่งในศูนย์เด็ก (Nursery School) ที่ให้ประสบการณ์ทางสังคมและกระตุ้นการเรียนรู้ จากการจัดสิ่งแวดล้อม และเด็กอีกกลุ่มเป็นเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูอยู่ที่บ้าน โดยเด็กทั้ง 2 กลุ่ม มีภูมิหลังเหมือนกันหลังจากได้ศึกษาเป็นระยะเวลา 9 เดือน ผลจากการศึกษาปรากฏว่า เด็กที่อยู่ในศูนย์เด็กมีลักษณะของพัฒนาการทางกาย ภาษา และกล้าติดต่อกับบุคคลอื่นและกับผู้ใหญ่ดีกว่าเด็กที่ถูกเลี้ยงดูเฉพาะอยู่ที่บ้าน ทั้งนี้เพราะเด็กที่อยู่ในศูนย์เด็กนั้นได้มีปฏิสัมพันธ์และใช้เวลาส่วนใหญ่ทำกิจกรรมร่วมกับเด็กในวัยเดียวกัน (Hess and Doreen.1981 : 147)

งานวิจัยในประเทศ

วาสนา บุญจันทร์ (2539 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่มีพฤติกรรมทางสังคมด้านความสุภาพ ย่อมน้อม และความมีระเบียบวินัยต่ำ ในการจัดกิจกรรมเน้นสื่อแบบไทย ในกิจกรรมวงกลม กิจกรรมศิลปะศึกษาและกิจกรรมเล่นตามมุม พบว่า เด็กที่ได้รับการจัดประสบการณ์ดังกล่าวมีพฤติกรรมมีพฤติกรรมทางสังคมด้านความอ่อนน้อม และความมีระเบียบวินัยสูงขึ้น

ณัฐพร พงษ์สิงห์ (2539 : บทคัดย่อ) ศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นบล็อกกลางแจ้งเป็นกลุ่มอย่างมีแบบแผนกับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นบล็อกกลางแจ้งอย่างอิสระ กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กอนุบาล 2 อายุ 5 – 6 ปี จำนวน 30 คน โดยกลุ่มทดลองจะได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นบล็อกกลางแจ้งเป็นกลุ่มอย่างมีแบบแผน กลุ่มควบคุมได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นบล็อกอย่างอิสระ ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นบล็อกกลางแจ้งอย่างอิสระ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วราลี โกสัย (2540 : 53) ได้ศึกษาผลของการเล่นเกมแบบร่วมมือนอกห้องเรียนที่มีต่อพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัย พบว่า 1) เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือนอกห้องเรียนที่มีพฤติกรรมชอบสังคม หลังการทดลองแตกต่างจากก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบปกตินอกห้องเรียน มีพฤติกรรมชอบสังคม หลังการทดลองแตกต่างจากก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือนอกห้องเรียนและการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือนอกห้องเรียน และการจัดกิจกรรมแบบการเล่นปกตินอกห้องเรียน มีพฤติกรรมชอบสังคมที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ฉัตรนิส ศรีทรง (2541 : 56) ได้ศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์มุมบล็อกแบบเต็มรูปแบบ กับมุมบล็อกแบบปกติ พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์มุมบล็อกแบบเต็มรูปแบบและมุมบล็อกแบบปกติมีพฤติกรรมทางสังคมด้านความอื้อเพื่อและความมีระเบียบวินัยสูงขึ้น

สรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมของเด็ก เกิดจากการที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและประสบการณ์ทางสังคมที่เด็กได้รับ

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม

2.1 ความหมายของกลุ่มและกิจกรรมกลุ่ม

ซัลลิแวน (ศุภาวดี บุญญวงค์. 2527:2 ; อ้างอิงจาก Sullivan. 1958) ลักษณะกิจกรรมกลุ่มหรือการทำงานเป็นกลุ่ม หมายถึง การทำงานที่มีสมาชิกในกลุ่มมีการวางแผนร่วมกันกับผู้นำกลุ่ม และผู้นำกลุ่มจะทำหน้าที่ประสานงานและให้คำปรึกษาแก่กลุ่มสมาชิกทุกคนในกลุ่มมีความรับผิดชอบร่วมกันและมีโอกาสแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ บรรยากาศในกลุ่มมีความเป็นกันเองเป็นมิตรต่อกันและมีความเป็นประชาธิปไตย

เคมปี (Kemp. 1964:24 – 25) กล่าวว่า กลุ่มหมายถึงบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปรวมกันอยู่ที่แห่งใดแห่งหนึ่งมีปฏิสัมพันธ์กันทั้งใช้ภาษา และไม่ใช้ภาษา (Verbal and Nonverbal) มีผู้นำและสมาชิกหรืออาจจะมีผู้นำก็ได้ มีการพึ่งพาอาศัยกัน (Interdependent) มีประโยชน์ร่วมกัน มีความพอใจ มีการยอมรับและให้ความเคารพ ในความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีความรู้สึกส่วนตัวเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม มีความรู้สึกปลอดภัยเมื่ออยู่ในกลุ่ม

สรุปได้ว่า กลุ่มและกิจกรรมกลุ่ม หมายถึง การที่สมาชิกในกลุ่มมีปฏิสัมพันธ์กัน และสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มมีหน้าที่แตกต่างกันออกไปแต่มีจุดมุ่งหมายเดียวกันที่จะทำงานหรือทำกิจกรรมของกลุ่มให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

2.2 ความสำคัญและประโยชน์ของกิจกรรมกลุ่ม

กิบบี (Rogers. 1970 : 121 – 122 ; citing Gibb. n.d.) กล่าวถึงผลการวิจัยของการทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่ม จะให้ผลส่งเสริมสร้างสรรค์ทางด้านจิตวิทยาอย่างมาก จะมีการเปลี่ยนแปลงทางการรับรู้ทางด้านความรู้สึก มีการตระหนักถึงความรู้สึกของตนเองและผู้อื่นมากขึ้น ยอมรับตนเองพัฒนาในเรื่องคุณค่าของตนเอง และมีความมั่นคงยิ่งขึ้นในด้านทัศนคติที่ดีต่อผู้อื่น มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมมากขึ้น และมีความรู้สึกพึ่งพาซึ่งกันและกัน คือ เชื่อในความสามารถของบุคคลอื่น มีการแก้ปัญหาโดยการทำงานเป็นกลุ่มและเป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่ม

ทิตนา แชมมณี และคณะ (2536 : 80) กล่าวถึง การให้โอกาสเด็กเล่นและทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับผู้อื่นโดยเฉพาะเด็กด้วยกัน เด็กจะเกิดการเรียนรู้ทักษะทางสังคมในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น เด็กได้รับการถ่ายทอดด้านมารยาทและกติกาสังคม เกิดสำนึกความรับผิดชอบต่อสมาชิกคนอื่น ๆ ในสังคม

วิรุณ ตั้งเจริญ (2537 : 203) กล่าวว่า การที่เด็กได้อยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม จะด้วยการทำงานร่วมกันหรือไม่ได้ทำงานร่วมกันโดยตรงก็ตาม ย่อมเป็นการหล่อหลอมความคิดร่วมกัน รู้จักเคารพนับถือกัน รู้จักผ่อนสั้นผ่อนยาวให้กัน รู้จักเสียสละให้กัน พฤติกรรมที่มีคุณค่าเช่นนี้ จะเกิดขึ้นได้ด้วยการประพฤติปฏิบัติให้ต่อเนื่องหรือเป็นความเคยชิน การอยู่ร่วมกันนี้ต้องเริ่มต้นด้วยระเบียบแบบแผน เสรีภาพนั้นไม่ใช่สักแต่ทำอะไรก็ได้ แต่เสรีภาพต้องไม่รบกวนหรือเบียดเบียนผู้อื่น ห้องเรียนที่ได้รับการแนะนำและเอาใจใส่เป็นอย่างดีในการอยู่ร่วมกัน แต่มีใช้การขู่บังคับกัน จึงจะเป็นห้องเรียนที่พัฒนาพฤติกรรมกาอยู่ร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า ความสำคัญและประโยชน์ของกิจกรรมกลุ่มเป็นการเรียนรู้ที่ดี การที่เด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่มเป็นการพัฒนาทักษะหลายประการ ได้แก่ การฟัง การพูด การแก้ปัญหา การทำตามกฎเกณฑ์ของกลุ่ม การเรียนรู้จากกลุ่มจะส่งผลต่อการเกิดสำนึกรับผิดชอบต่อสมาชิกในกลุ่ม และสังคมต่อไป

2.3 ลักษณะของกลุ่มที่มีประสิทธิภาพ

แมคเกรเกอร์ (Mc Gragor) ได้กล่าวถึงลักษณะของกลุ่มที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. บรรยากาศภายในกลุ่มเป็นกันเอง ไม่ใช่เป็นทางการหรือมีระเบียบจัดมากนัก
2. สมาชิกทุกคนควรมีส่วนร่วมในการร่วมจัดกิจกรรมทุกอย่างของกลุ่ม แต่ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับลักษณะของกิจกรรมแต่ละอย่างด้วย
3. จุดมุ่งหมายของกลุ่มจะต้องชัดเจน และเป็นที่ยอมรับของสมาชิกในกลุ่ม ควรจะให้สมาชิกของกลุ่มเข้ามามีส่วนออกคำติชมและถามความคิดเห็นจนกระทั่งทุก ๆ คนยอมรับจุดประสงค์ร่วมของกลุ่ม
4. สมาชิกจำเป็นต้องรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ทุกคนมีสิทธิ์ออกความคิดเห็นได้ และไม่ว่าจะมาจากบุคคลใดควรได้รับการรับฟังเท่าเทียมกันอย่าดูถูกความคิดของสมาชิกคนใด จนกระทั่งไม่มีใครกล้าออกความคิดเห็น
5. ความขัดแย้งเป็นสิ่งจำเป็นต้องเกิดขึ้นเป็นธรรมดา กลุ่มควรจะได้รับรู้ถึงความขัดแย้งที่เกิดขึ้น พยายามศึกษาหาสาเหตุอย่างรอบคอบ พยายามหาหนทางแก้ไขแทนที่จะปกปิด ซ่อนเร้นหรือทำเป็นว่าไม่มีอะไรเกิดขึ้นภายในกลุ่ม
6. การตัดสินใจทุกอย่างควรเป็นมติเอกฉันท์ที่ได้รับความเห็นชอบจากสมาชิก ไม่ควรใช้วิธีโหวตขอความเห็นจากสมาชิกกลุ่มใหญ่ เพราะแสดงว่ามีบางคนที่ยังไม่เห็นด้วยกับการกระทำของกลุ่ม
7. การวิพากษ์วิจารณ์ควรกระทำบ่อยครั้ง ตรงไปตรงมา แต่ควรอยู่ในลักษณะไม่รุนแรง
8. ทุกคนมีสิทธิ์ที่จะแสดงความรู้สึกได้อย่างเปิดเผย ไม่ว่าจะเป็นการเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับความคิด หรือการปฏิบัติงานของกลุ่ม
9. เมื่อตกลงใจที่จะกระทำกิจกรรมใด สมาชิกจะรู้จักหน้าที่และยอมปฏิบัติเพื่อให้ถึงจุดประสงค์ของกลุ่ม
10. ผู้นำกลุ่มไม่เป็นผู้เผด็จการหรือยอมทุกอย่าง มีการเปลี่ยนแปลงไปบ้างตามสถานการณ์ สิ่งสำคัญคือมีสมาชิกในกลุ่มควรพยายามทำงานให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายไม่ใช่อยู่ที่ใครจะมาเป็นผู้นำ (ผกา บุญเรือง. 2527 : 62 – 63 ; อ้างอิงจาก Mc Gragor. 1960 : unpage)

สรุปได้ว่า ลักษณะของกลุ่มที่มีประสิทธิภาพจะต้องอยู่ภายในบรรยากาศที่เป็นกันเองสมาชิกในกลุ่มได้แสดงความคิดเห็นและมีมติเป็นเอกฉันท์ โดยผู้นำต้องมีลักษณะเป็นประชาธิปไตย จะทำให้กลุ่มมีการทำงานที่มีประสิทธิภาพได้ และที่สำคัญที่สุดซึ่งจะทำให้กลุ่มดำเนินงานลุล่วงอย่างมีประสิทธิภาพ คือ การตั้งจุดมุ่งหมายของกลุ่มให้ชัดเจน จะต้องใช้การวางแผนทำงานเป็นขั้นแรกที่ตั้งจุดมุ่งหมายร่วมกัน เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ และประเมินผลทบทวน สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่วางแผนไว้

2.4 การเข้ากลุ่มของเด็กปฐมวัย

จากการศึกษาของพาร์เทน (Morrison. 1995 : 258 ; citting Parten. N.d.) ได้กล่าวถึง การเล่นทางสังคมแบ่งเป็น 6 ขั้นตอนดังนี้

1. ระยะเวลาเฉย (Unoccupied Play) เด็กจะไม่เล่นกับสิ่งใด ๆ และไม่เล่นกับใคร
2. การเล่นคนเดียว (Solitary Play) เด็กจะเล่นตามลำพังโดยไม่สนใจเด็กคนอื่น
3. การเล่นแบบเฝ้าดูผู้อื่นเล่น (Onlooker Play) เด็กจะเฝ้าดูและสังเกตการเล่นของเด็กคนอื่น ๆ
4. การเล่นแบบคู่ขนาน (Parallel Play) เด็กจะเล่นตามลำพังแต่เด็กจะเล่นของเล่นและวิธีการเล่นคล้ายกันกับเด็กคนอื่น ๆ

5. การเล่นเกมเกี่ยวข้องกับและสัมพันธ์กัน (Associative Play) เด็กจะมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กคนอื่น บางทีอาจถามคำถามหรือเล่นวัสดุอุปกรณ์ร่วมกัน แต่ไม่เล่นด้วยกัน

6. การเล่นเกมร่วมมือกัน (Cooperative Play) เด็กเล่นหรือทำกิจกรรมร่วมกัน

แฮมมอนด์ (เยาเวา เดชะคุปต์. 2525 : 19 ; อ้างอิงจาก Hammond. 1967 : 224) กล่าวถึงการเล่นเป็นกลุ่ม (Group Play หรือ Cooperative Play) ช่วงนี้จะเริ่มเมื่อเด็กอายุ 5 ปี โดยเด็กจะเล่นร่วมกับผู้อื่น ได้จำนวน 2 – 5 คน เด็กเริ่มรู้จักบทบาทการรวมกลุ่มมากขึ้น เด็กในกลุ่มจะเรียนรู้พฤติกรรมใหม่ๆ และปรับพฤติกรรมของตนให้เล่นกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น และมีความรู้สึกรับผิดชอบในพฤติกรรมของตนเอง สิ่งเหล่านี้เป็นองค์ประกอบสำคัญของพฤติกรรมร่วมมือ ซึ่งเป็นพฤติกรรมชอบสังคม ก่อให้เกิดพัฒนาการด้านสังคมกับเด็กต่อไป

สรุปได้ว่า การเข้ากลุ่มของเด็กปฐมวัย ในระยะแรกนั้นเป็นไปอย่างง่าย ๆ และเมื่อเด็กมีพัฒนาการและวุฒิภาวะมากขึ้นการรวมกลุ่มจะเป็นไปอย่างมีแบบแผน เด็กรู้จักบทบาทการรวมกลุ่มมากขึ้น และมีความรับผิดชอบในพฤติกรรมของตนเองเป็นองค์ประกอบสำคัญของพฤติกรรมทางสังคม ก่อให้เกิดพัฒนาการด้านสังคมต่อไป

2.5 แนวการจัดกิจกรรมกลุ่มสำหรับเด็กปฐมวัย

แนวทางในการจัดกิจกรรมกลุ่ม สงวน สุทธิเลิศคุณ (2522 : 193 – 194) ได้เสนอแนะแนวทางในการจัดกลุ่มดังนี้

1. จัดกลุ่มโดยใช้สัญลักษณ์ เช่น สัญลักษณ์แบบ ผัก ผลไม้ หรือรูปสัตว์ เป็นต้น ครูจะเตรียมกระดาษที่ติดสัญลักษณ์รูปต่าง ๆ ให้มีจำนวนเพียงพอกับเด็กทุกคน ถ้าต้องการให้มี 4 กลุ่ม กลุ่มละ 5 คน ครูจะต้องเตรียมกระดาษที่ติดสัญลักษณ์รูปต่าง ๆ ดังนี้

ผัก : ผักชี ผักกาดขาว พริก มะเขือ พริก

ผลไม้ : แอปเปิ้ล ส้มโอ กล้วย ส้ม น้อยหน่า

สัตว์ : แมว สุนัข กระต่าย ม้า ลิง

ดอกไม้ : ดอกกุหลาบ ดอกจำปา ดอกมะลิ ดอกบานไม่รู้โรย

ครูจะนำกระดาษติดสัญลักษณ์รูปต่าง ๆ เหล่านี้คว้าวางบนโต๊ะให้เด็กมาหยิบเอง หรือครูแจกให้ จากนั้นเด็กหยางกระดาษที่ติดสัญลักษณ์รูปต่าง ๆ แล้วเข้ากลุ่มตามประเภทของสัญลักษณ์ กลุ่มใดที่ได้ครบก่อน ให้เป็นผู้เข้ากลุ่มก่อนและปรบมือให้

2. จัดกลุ่มโดยใช้ระบบตัวเลข เช่น ถ้าต้องการจัดเป็น 2 กลุ่ม ก็ให้เด็กนับเรียง 1 – 2 ผู้ที่นั่ง 1 อยู่กลุ่มที่ 1 ผู้ที่นั่ง 2 อยู่กลุ่มที่ 2 เป็นต้น

3. จัดกลุ่มตามสบาย ครูกำหนดจำนวนสมาชิกในแต่ละกลุ่ม กลุ่มใดจัดได้ก่อนให้ยกมือขึ้นและจับมือกันไว้ เด็กจะมีโอกาสเลือกเพื่อนเพื่อเข้าร่วมกลุ่มตามความสนใจ และความพอใจของตนเอง

จากแนวทางการจัดกลุ่มดังกล่าว จะเห็นได้ว่าเป็นขั้นตอนการจัดกลุ่มง่าย ๆ สำหรับเด็กปฐมวัย เพราะไม่ยุ่งยากซับซ้อนให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน อีกทั้งช่วยให้ฝึกทักษะการฟัง ทักษะการสังเกต ทักษะการจำแนกการเปรียบเทียบ และได้เรียนรู้การใช้สัญลักษณ์ด้วยวิธีง่าย ๆ ซึ่งการวางแผนในกิจกรรมแบบวางแผนปฏิบัติทบทวนให้เด็กร่วมกันคิดวางแผนกับครูหรือเพื่อนสามารถใช้สัญลักษณ์ต่าง ๆ มาติดบนแผนภูมิเพื่อแสดงการวางแผนจะทำกิจกรรมในระดับปฐมวัยและปฏิบัติทบทวนตามแผนที่วางไว้แล้ว ทำให้จำได้ว่าจะทำอะไรบ้างเป็นวิธีการที่มีประโยชน์และเหมาะสมกับเด็กปฐมวัยมาก

ภรณ์ กุรุทันะ (2540 : 6) ได้กล่าวว่า การดำเนินกิจกรรมผู้สอนควรคำนึงถึงการให้เด็กเป็นผู้คิดริเริ่ม ซึ่งอาจเริ่มขึ้นจากการวางแผนก่อนลงมือกระทำกิจกรรม ชั้นทำกิจกรรม เด็กมีโอกาสประสบความสำเร็จโดยเด็กทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่

สรุปได้ว่า แนวทางการจัดกิจกรรมกลุ่มสำหรับเด็กปฐมวัย ควรมีสมาชิกประมาณ 5 –7 คน และการดำเนินกิจกรรมควรให้เด็กเป็นผู้ริเริ่ม ซึ่งอาจเริ่มจากการวางแผนก่อนลงมือทำกิจกรรม

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมกลุ่ม

งานวิจัยต่างประเทศ

คอมพ์ตัน (Compton. 1968 : 164 – A) ได้ศึกษากิจกรรมประเภทระดมสมองกับนิสิตมหาวิทยาลัย และสรุปผลการศึกษาไว้ว่า กิจกรรมประเภทระดมสมองสามารถเพิ่มความสามารถทางความคิดสร้างสรรค์ได้

โรเจอร์ส (เพียงจิต โรจนคุรุรัตน์. 2531 : 36 ; อ้างอิงจาก Rogers. 1970 : 12 – 122) กล่าวอ้างถึงผลการวิจัยของกิบบ์ (Gibb) ที่พบว่าการทำงานกิจกรรมร่วมกับกลุ่มจะให้ผลส่งเสริมทางด้านจิตวิทยา มาก จะมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านการรับรู้ ทางด้านความรู้สึกมีการตระหนักถึงความรู้สึกของตนเองและผู้อื่นมากขึ้น ยอมรับตนเอง พัฒนาในเรื่องของคุณค่าของตนเอง เข้าใจตนเอง และมีความมั่นคงยิ่งขึ้น ในด้านทัศนคติที่ติดต่อกับผู้อื่น ได้แก่ การใช้อำนาจน้อยลง มีการยอมรับผู้อื่นมากขึ้น และมีความรู้สึกพึ่งพาซึ่งกันและกัน เชื่อในความสามารถของบุคคล มีการแก้ปัญหาโดยการทำงานเป็นกลุ่ม

แมรี่ (Mary. 1981 : 4603) ได้ศึกษาปฏิสัมพันธ์ของเด็กที่มีความสามารถในการเข้ากลุ่มเพื่อนในแง่ของความถี่ของพฤติกรรมและระยะเวลาของการปฏิสัมพันธ์และวิธีการเข้ากลุ่มเพื่อน รวมทั้งความรู้และการเข้ากลุ่มไม่ได้ กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กอายุ 4 ปี จำนวน 40 คน เป็นชาย 20 และหญิง 20คน วิจัยศึกษาใช้เทคนิคคลังคอมพิวเตอร์บันทึกพฤติกรรมขณะเด็กเล่น ด้วยวิดีโอเทปคนละ 1 นาที แล้วนำมาตีความ จากนั้นนำมาจัดเป็นประเภทพฤติกรรม ผลการวิจัยปรากฏว่า เด็กที่มีความสามารถในการเข้ากลุ่มเพื่อนมาก มีปฏิสัมพันธ์มากกว่าใช้เวลาในการปฏิสัมพันธ์ยาวนานกว่าเด็กที่มีความสามารถในการเข้ากลุ่มเพื่อนน้อย เด็กที่มีความสามารถในการเข้ากลุ่มเพื่อนจะใช้พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์หลายวิธี และวิธีการที่เข้ากลุ่มแล้วไม่ได้ผลน้อยกว่าเด็กที่มีความสามารถน้อยกว่าและใช้พฤติกรรมทางบวกมากกว่า ส่วนเด็กที่มีความสามารถน้อยกว่าจะมีวิธีการทางลบมากกว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญของวิธีการที่ใช้ในการเข้ากลุ่มเพื่อนในแง่ของวิธีการทางลบกับวิธีการที่ไม่ได้ผล

งานวิจัยในประเทศ

สุนีย์รัตน์ ฤทธิ์ธวัชชัยเลิศ (2530 : ๑) ได้ศึกษาผลจากการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ในการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กชั้น ป.5 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน ผลปรากฏว่า 1) หลังจากการทดลอง นักเรียนกลุ่มที่เรียนโดยใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้เรียนโดยใช้กลุ่มสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 2) นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและต่ำของกลุ่มทดลองมีความเชื่อมั่นสูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและต่ำของกลุ่มควบคุม

จงใจ ชัยกิจ (2530 : 122) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กระดับอนุบาลปีที่ 2 ที่เรียนวิชาศิลปะศึกษาโดยวิธีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ กับการสอนตามแผนการจัดประสบการณ์ ผลปรากฏว่า นักเรียนที่เรียนวิชาศิลปะศึกษาโดยวิธีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ มีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่านักเรียนที่เรียนศิลปะศึกษาตามแผนการจัดประสบการณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เพียงจิต โรจน์ศุภรัตน์ (2531 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ระหว่างเด็กปฐมวัยที่ทำกิจกรรมวาดรูปเป็นกลุ่มกับเป็นรายบุคคล ผลปรากฏว่าความคิดสร้างสรรค์ระหว่างกลุ่มที่ทำกิจกรรมวาดรูปเป็นกลุ่ม กับกลุ่มที่ทำกิจกรรมวาดรูปเป็นรายบุคคล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความคิดสร้างสรรค์ของกลุ่มที่ทำกิจกรรมวาดรูปเป็นกลุ่มกับกลุ่มที่ทำกิจกรรมวาดรูปเป็นรายบุคคลภายหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ทองคำ บุญประเสริฐดี (2534 : 131 – 136) ศึกษาการทดลองใช้วิธีการกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์พัฒนาความสามารถทางสติปัญญาและความสามารถทางสังคมของเด็กระดับก่อนประถมศึกษา พบว่า 1) เด็กก่อนประถมศึกษาที่ได้รับการสอนโดยวิธีการกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์มีความสามารถทางสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) เด็กก่อนประถมศึกษาที่มีระดับอายุต่างกัน เมื่อได้รับการสอนด้วยวิธีการกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ความสามารถทางสติปัญญาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่าการจัดกิจกรรมกลุ่มสามารถช่วยพัฒนาความเชื่อมั่น ความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถทางสติปัญญา ความสามารถทางสังคม ดังนั้นการจัดกิจกรรมให้กับเด็กปฐมวัยควรต้องให้เด็กมีส่วนร่วมในการเรียนรู้โดยการกระทำการได้ปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนในกลุ่ม ในบรรยากาศที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ทำงานร่วมกันอย่างเต็มที่ โดยครูกระตุ้นและมีส่วนร่วมให้เด็กทำกิจกรรมกลุ่มอย่างเป็นขั้นตอน เพื่อให้เด็กได้พัฒนาตนเองในด้านการร่วมมือ การคิดวางแผน แก้ปัญหา การแบ่งปัน การร่วมกิจกรรมกับเพื่อน ซึ่งเป็นลักษณะของพฤติกรรมทางสังคมและการคิดใช้สติปัญญาเพื่อให้เด็กปรับตัวเข้าสู่สังคมกับเพื่อนได้ รู้จักร่วมมือเพื่อพัฒนาผลงานต่าง ๆ ที่มีประสิทธิภาพร่วมกัน มีความสัมพันธ์ทางสังคม นำไปสู่การปรับตัวในอนาคต

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

3.1 ความหมายของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

เลิศ อนันทนา (2535 : 44) กล่าวว่า ศิลปะศึกษา (Art Education) หมายถึง การนำกิจกรรมศิลปะมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษา เพื่อพัฒนาด้านต่าง ๆ แต่ไม่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เด็กเติบโตขึ้นเป็นศิลปิน หรือจิตรกร (Artist)

วิรุณ ตั้งเจริญ (2526 : 28 – 29) ได้กล่าวว่า กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่เด็กปฐมวัยแสดงความคิดสร้างสรรค์ ฝึกประสาทสัมผัส และส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ ได้แก่ ร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา รวมทั้งช่วยให้เด็กมีสุขภาพที่ดีเกี่ยวกับการกิน เล่น ออกกำลังกาย และพักผ่อนอย่างถูกต้อง

เยาวพา เดชะคุปต์ (2528 : 36 – 38) กล่าวว่า กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์หมายถึง กิจกรรมที่ส่งเสริมความสามารถด้านการใช้กล้ามเนื้อเล็ก ช่วยพัฒนากล้ามเนื้อและสามารถให้สัมพันธ์กัน เพื่อเตรียมความพร้อมด้านการเขียน และมีโอกาสพัฒนาทักษะพื้นฐานในการอ่าน

สรุปได้ว่า กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมที่เด็กสามารถแสดงความคิดสร้างสรรค์ และยังเป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา ร่างกาย อารมณ์ และสังคม และในการจัดกิจกรรม ต้องคำนึงถึงความสนใจของเด็กเป็นสำคัญ

3.2 ความสำคัญและประโยชน์ของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

กิจกรรมศิลปะมีความสำคัญและให้ประโยชน์กับมนุษย์เป็นอย่างมาก ซึ่งมีผู้ที่กล่าวไว้ดังนี้

โลเวนเฟล (บุคทรินท์ สิริปัญญาธร. 2541 : 26 ; อ้างอิงจาก Lowenfeld. 1970 : 29) กล่าวว่า ผลสะท้อนจากการทำงานศิลปะทำให้ทราบถึงการเจริญเติบโตของเด็ก สิ่งแวดล้อมทางสังคมที่เขาอาศัยอยู่ มีอิทธิพลต่อชีวิตของเด็กและก่อให้เกิดการรับรู้ที่ยิ่งใหญ่ของมนุษย์

ราตี ทองสวัสดิ์ (2529 : 103 – 104) กล่าวว่า กิจกรรมสร้างสรรค์หรือศิลปะสำหรับเด็กมิได้มีจุดมุ่งหมายให้เด็กทำงานเพื่อความสวยงามหรือทำให้เหมือนจริง แต่ต้องการช่วยพัฒนากล้ามเนื้อให้แข็งแรง การฝึกประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา เพื่อเป็นพื้นฐานการเขียนที่ดี ตลอดจนช่วยพัฒนาอารมณ์ จิตใจ ให้เด็กมีความเพียร อดทน มีสมาธิในการทำงาน และรู้จักรับผิดชอบ การทำงานเป็นกลุ่มช่วยให้เด็กเรียนรู้ การเข้าสังคม การแบ่งปัน ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา ทำให้เด็กรู้จักคิด มีเหตุผลในการทำงาน จึงควรให้กำลังใจในการทำงานกับเด็กอย่างสม่ำเสมอ ให้เด็กเกิดความมั่นใจ กล้าคิด กล้าแสดงออกอย่างเต็มที่

วิรุณ ตั้งเจริญ (2535 ก : 241 – 244) ได้กล่าวว่าศิลปะศึกษาสร้างเสริมลักษณะนิสัยให้แก่เด็กปฐมวัยด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. สร้างเสริมลักษณะนิสัยด้านการแสดงออก ศิลปะเป็นกระบวนการที่ต้องตัดสินใจเสนอความคิด ตัดสินใจที่จะกระทำ และแสดงออกมาตามความคิด
2. สร้างเสริมลักษณะนิสัยทางด้านความคิดสร้างสรรค์ ศิลปะเป็นวิถีทางหนึ่งที่จะพร้อมมูลด้วยวิถีทางสำหรับการสั่งสมความคิดสร้างสรรค์ให้กับเด็กปฐมวัย
3. เสริมสร้างลักษณะนิสัยด้านการจินตนาการ สิ่งต่างๆที่เราสร้างสรรค์ขึ้นมาย่อมเริ่มต้นด้วยการจินตนาการก่อน ซึ่งเป็นเรื่องของการคาดหวัง จะผลักดันไปสู่การคิดคำนึงที่กว้างไกล
4. สร้างเสริมลักษณะนิสัยด้านสุนทรียภาพ ผู้ที่มีสุนทรียภาพอยู่ในตัวจึงพร้อมที่จะรับรู้และซาบซึ้งต่อคุณค่าทางด้านต่าง ๆ ของสรรพสิ่งที่อยู่รอบตัว
5. สร้างเสริมลักษณะนิสัยทางด้านความประณีต ศิลปะต้องใช้ความพยายาม การสังเกต และความประณีตเรียบร้อยอยู่ตลอดเวลา
6. สร้างเสริมลักษณะนิสัยทางด้านการทำงาน ศิลปะเป็นการเริ่มต้นให้เด็กมีนิสัยรักการทำงาน เป็นกิจกรรมที่ต้องปฏิบัติด้วยมือ ต้องอาศัยความรัก ความพยายาม เมื่องานเสร็จเด็กจะภูมิใจ ซึ่งจะเป็แรงผลักดันให้เขากระตือรือร้นที่จะทำงานชิ้นต่อไป
7. สร้างเสริมลักษณะนิสัยในการทำงานร่วมกัน การทำศิลปะจะต้องมีการพูดคุย ปรึกษาหารือ หยิบยื่น สิ่งต่าง ๆ ต่อกัน ปัจจุบันครุนิยมจัดกิจกรรมร่วกลุ่มยังเป็นการส่งเสริมให้เด็กต้องคิดวางแผน และทำงานร่วมกัน

เลิศ อำนันทนะ (2535 : 44 – 48) ได้กล่าวถึง การที่เด็กได้รับการส่งเสริมพัฒนาการด้วยศิลปะที่เหมาะสม จะสามารถพัฒนาในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. พัฒนาการด้านสติปัญญา ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และจินตนาการ การที่เด็กได้สำรวจ ทดลอง ค้นคว้ากับวัสดุนานาชาติเด็กจะมีการแก้ปัญหา เลือกสรร ตัดสินใจ วางแผนลงมือกระทำจริง รวมทั้งการวิจารณ์และการประเมินค่าในผลงานที่ตนแสดงออกจนสำเร็จขึ้นมา ซึ่งกระบวนการดังกล่าวนี้ ได้ตอบสนองต่อลักษณะนิสัยของเด็กที่อยากรู้ อยากรู เห็น และย้าย ทำหาย ทำให้เด็กแสดงออกอย่างอิสระเสรี ภายใต้บรรยากาศที่สนุกสนาน เพลิดเพลิน

2. พัฒนาการทางด้านร่างกาย ส่งเสริมพัฒนาการการทำงานที่ประสานสัมพันธ์กันระหว่างการใช้กล้ามเนื้อและประสาท ทำให้อวัยวะต่าง ๆ ของร่างกายมีความแข็งแรงมีทักษะในการทำงานที่คล่องตัวดีขึ้น

3. พัฒนาการทางด้านอารมณ์ ทำให้เด็กมีอารมณ์ขันบานสนุกสนานยิ่งเด็กประสบผลสำเร็จในงานที่ลงมือทำก็ยิ่งทำให้เด็กเชื่อมั่นในตนเอง บนพื้นฐานของความรักและความรู้สึกภาคภูมิใจในความสามารถของตนเอง ส่งผลให้เด็กมีสุขภาพจิตที่ดี สามารถมองโลกที่สวยงามด้วยสายตาที่สวยงาม สดใส ตลอดจนมีความรู้สึกที่ดีงามต่อผู้คนและสิ่งแวดล้อมรอบข้าง

4. พัฒนาการด้านสังคม การจัดกิจกรรมทางด้านศิลปะเพื่อพัฒนาการทางสังคมให้แก่เด็กอย่างเหมาะสม ได้แก่ การจัดกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ (Group Process) ทำให้เด็กเรียนรู้และฝึกหัดด้านสังคม เช่น การวางแผนงาน หรือปรึกษาหารือ การร่วมมือร่วมใจ การประนีประนอม การแก้ปัญหาความขัดแย้ง ฯลฯ มีผลให้เด็กลดความต้องการของตนเองเมื่อต้องการอยู่ร่วมในการทำงานร่วมกับเพื่อนหรือพี่น้องของตนที่แต่ละคนมีความสนใจแตกต่างกัน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2531 : 6 – 15) ได้สรุปความสำคัญของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ไว้ดังนี้

1. เด็กแสดงออกอย่างอิสระ ส่งเสริมอิสระภาพในการทำงานครุควรวางวัสดุอุปกรณ์ในพื้นที่ที่เด็กจะหยิบมาใช้ได้ และมีโอกาสเลือกหยิบได้ตามความพอใจ ในขณะที่เดียวกันเด็กจะสามารถแลกเปลี่ยนแนวคิดของตนกับเพื่อนๆ ได้

2. เด็กมีสุนทรียภาพต่อสิ่งแวดล้อม เด็กรู้จักชื่นชมและมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งต่างๆ เป็นสิ่งที่ควรได้รับการพัฒนาซึ่งผู้ใหญ่ควรทำตัวอย่างโดยการยอมรับและชื่นชมในผลงานของเด็ก โดยฝึกให้เด็กเห็นว่าทุกอย่างมีความสำคัญสำหรับตัวเขา ส่งเสริมให้เด็กรู้จักสังเกตสิ่งที่ผิดแปลกในสิ่งธรรมดาสามัญ ให้ได้ยินในสิ่งที่ไม่เคยได้ยิน และฝึกให้เขาสนใจสิ่งต่างๆ รอบตัว

3. เด็กเกิดความพอใจและสนุกสนานในขณะที่เด็กทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ต่างๆ เด็กควรทำตามความพอใจและมีความสนุกสนาน การพูดคุยและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนเป็นโอกาสที่เด็กจะแสดงออกซึ่งความคิดของเขาและเป็นการพัฒนาทางภาษาไปด้วย การเปิดโอกาสให้เด็กแสดงความสามารถทางสร้างสรรค์จะช่วยให้เด็กตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นมนุษย์ ช่วยส่งเสริมให้เขามีกำลังใจ เข้าใจตนเองว่ามีความคิดที่ดีและมีความสามารถหลายอย่าง องค์กรประกอบที่ช่วยให้เด็กเกิดความพอใจ สนุกสนานในขณะที่ทำกิจกรรมคือ เวลาและสถานที่ เด็กต้องการเวลาทำงานมากพอที่เขาจะได้ทำเสร็จตามความพอใจ และต้องการเนื้อที่กว้างขวางพอที่จะทำสิ่งต่างๆ ได้อย่างสนุกสนาน

4. กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ช่วยลดความตึงเครียดทางอารมณ์ การทำงานสร้างสรรค์เป็นการผ่อนคลายทางอารมณ์ ลดความกดดัน ความคับข้องใจและความก้าวร้าวลง ซึ่งกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์จะช่วยให้เด็กแสดงออกและผ่อนคลายอารมณ์ได้ดีที่สุด

5. กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ช่วยสร้างลักษณะนิสัยการทำงานที่ดี ในขณะที่เด็กทำงานต่าง ๆ ครูควรสอนระเบียบและนิสัยในการทำงานควบคู่กันไปด้วย เช่น เก็บของเป็นที่ ล้างมือเมื่อทำงานเสร็จแล้ว

6. กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ช่วยพัฒนากล้ามเนื้อจากการตัดกระดาษ ประดิษฐ์ภาพ วาดภาพด้วยนิ้วมือ การต่อภาพ ฯลฯ กิจกรรมต่างๆ เหล่านี้ จะส่งเสริมให้เด็กแสดงความคิดสร้างสรรค์ และความสัมพันธ์ระหว่างมือกับสายตาควบคู่กันไปด้วย

7. กิจกรรมสร้างสรรค์ช่วยให้เด็กรู้จักสำรวจ ค้นคว้า ทดลอง เด็กจะชอบทำกิจกรรมและใช้วัสดุต่างๆซ้ำๆกันเพื่อสร้างสิ่งต่างๆ ซึ่งเป็นโอกาสที่จะใช้ความคิดริเริ่มและจินตนาการของเขาจากการค้นคว้าสำรวจ ฝึกฝนสร้างสิ่งใหม่ ๆ ขึ้นจากการใช้วัสดุซ้ำ ๆ กัน

จากเอกสารทั้งที่กล่าวมา จะเห็นว่ากิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์มีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัยไม่ว่าจะเป็นทางด้านร่างกาย เช่น ช่วยพัฒนากล้ามเนื้อมือให้แข็งแรง ฝึกประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา อารมณ์ จิตใจ เช่น ความพอใจ สนุกสนานในขณะที่เด็กทำกิจกรรม ลดความตึงเครียดทางอารมณ์ รู้จักชื่นชมและมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งต่างๆ สติปัญญา เช่น เด็กรู้จักสำรวจ ค้นคว้า ทดลอง มีความคิดริเริ่มที่จะสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ และสังคม เช่น ฝึกนิสัยการทำงาน รู้จักรับผิดชอบ การทำงานเป็นกลุ่มช่วยให้เรียนรู้ความร่วมมือ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีน้ำใจช่วยเหลือ การแบ่งปัน การไม่เห็นแก่ตัว แต่ผู้สอนต้องตระหนักถึงขอบเขตของเด็กที่แสดงออกอย่างเหมาะสมด้วย

3.3 แนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย

ศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยมีความสำคัญยิ่งและได้เสนอแนะการจัดกิจกรรมด้านศิลปะไว้ 10 ข้อดังนี้ (สาตินี บุโรตม. 2523 : 19 ; อ้างอิงจาก Hilderbrand. 1975 : 226 – 229)

1. ให้ความสำคัญในกระบวนการทำงานของเด็กมากกว่าจะคำนึงถึงผลงานของเด็ก
2. ให้ความสำคัญสนับสนุนการแสดงออกทางด้านความคิดสร้างสรรค์โดยการหลีกเลี่ยงการให้เด็กวาดลอกเลียนแบบ หรือวาดภาพระบายสีจากสมุดวาดภาพ ซึ่งทำให้เด็กไม่ได้ความคิดอิสระ ซึ่งทั้งสองแบบมีอิทธิพลต่อความคิดสร้างสรรค์
3. แสดงความชื่นชมต่อผลงานความก้าวหน้าของเด็ก
4. วางแผนและเตรียมกิจกรรมต่าง ๆ สำหรับเด็กให้พร้อม
5. ควรจัดเตรียมอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้เด็กสามารถหยิบได้ง่ายและสะดวกในการใช้
6. ควรหลีกเลี่ยงคำถาม "กำลังทำอะไรอยู่" หรือเดาว่าสิ่งที่เด็กทำคืออะไร
7. ฝึกฝนแนะนำให้เด็กได้ลองฝึกปฏิบัติด้วยตัวเอง รู้จักการแสดงออกและมีทัศนคติที่ดีต่องานศิลปะ โดยต้องคำนึงถึงความเหมาะสมตามวุฒิภาวะของเด็กด้วย
8. ให้คิดว่ากิจกรรมทางด้านศิลปะมีความสำคัญเหมือนการจัดประสบการณ์ในการเขียนและการอ่าน
9. ให้ความรู้ในด้านศิลปะ เช่น เรื่องสี ขนาด และรูปร่างแก่เด็ก
10. อธิบายให้ผู้ปกครองเข้าใจจุดมุ่งหมายและแนวทางในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางด้านศิลปะแก่เด็ก

พีระพงษ์ กุลพิศาล (2536 : 34 – 35) ได้แบ่งประเภทกิจกรรมสำหรับเด็กตามลักษณะผลงานที่เด็กสร้างสรรค์เป็นหลัก คือ

1. กิจกรรมศิลปะ 2 มิติ หมายถึง กิจกรรมที่มุ่งให้เด็กสร้างสรรค์ภาพ บนระนาบผิววัสดุที่แบน ๆ เช่น กระดาษ กระดาษ ผ้า ผนังปูน พื้นทราย พื้นดิน ฯลฯ โดยใช้กลวิธีวาดเส้น ระบายสี พิมพ์ กดประทับให้เป็นสี ประติดด้วยกระดาษสี เป็นต้น กิจกรรมประเภทนี้ได้แก่ การวาดภาพด้วยนิ้วมือหรือมือ การพิมพ์ภาพด้วยเศษวัสดุต่าง ๆ การวาดภาพเส้นด้วยดินสอสีเทียน การระบายสีด้วยสีเทียน สีฝุ่น สีโปสเตอร์ สีน้ำ เป็นต้น ผลงานศิลปะประเภทนี้ดูแล้วแบนราบ มีเฉพาะมิติกว้างยาว

2. กิจกรรมศิลปะ 3 มิติ หมายถึง กิจกรรมที่มุ่งเน้นให้เด็กสร้างภาพ ให้มีลักษณะลอยตัว นูน หรือเว้าลงไปในพื้นที่โดยใช้วัสดุและกลวิธีต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับวัสดุนั้น ๆ เช่น การปั้นทราย ดิน

เหนียว ดินน้ำมัน กระดาษ แป้งโด หรือการประกอบวัสดุต่าง ๆ เข้าด้วยกัน กลวิธีที่จะให้เด็กทำกิจกรรมประเภทนี้ต้องไม่มีขั้นตอนที่ซับซ้อน สามารถทำได้อย่างรวดเร็ว ง่ายและไม่เสี่ยงต่ออันตราย เช่น วัสดุที่จะนำมาประกอบเข้าด้วยกันควรเป็นวัสดุประเภทกล่องกระดาษ เมล็ดพืช ลูกปัด เศษไม้ ไขไม้ โดยใช้กาวที่ติดง่าย เป็นต้น

3. กิจกรรมศิลปะผสมผสาน 2 มิติ 3 มิติ กิจกรรมที่ให้เด็กสร้างสรรค์ภาพโดยใช้วัสดุ และกลวิธีทางกิจกรรมศิลปะ 2 มิติ และ 3 มิติ รวมเข้าด้วยกัน เช่น ให้เด็กใช้สีโปสเตอร์ระบายบนรูปปั้นดินเหนียว หรือแป้งโดที่แห้งแล้ว ให้เด็กระบายสี หรือฉีกกระดาษสี (ที่ฉีกหรือตัดเป็นรูปต่าง ๆ) ตกแต่งกล่องกระดาษ

การจัดกิจกรรมศิลปะทั้ง 3 ประเภท ควรให้โอกาสแก่เด็กร่วมกันทำเป็นกลุ่มด้วย กลุ่มละประมาณ 3 – 5 คน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับขนาดของผลงาน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2541 : 36) กล่าวถึงกิจกรรมสร้างสรรค์ที่ควรจัดมีดังนี้

1. การวาดภาพและระบายสี
  - 1.1 การวาดภาพด้วยสีเทียน หรือสีไม้
  - 1.2 การวาดภาพด้วยสีน้ำ เช่น ฟูกัน ฟองน้ำ
  - 1.3 การละเลงสีด้วยนิ้วมือ
2. การเล่นกับสีน้ำ
  - 2.1 การเป่าสี
  - 2.2 การหยดสี
  - 2.3 การเทสี
3. การพิมพ์ภาพ
  - 3.1 การพิมพ์ภาพด้วยส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย
  - 3.2 การพิมพ์ภาพด้วยวัสดุ พืช ผัก ต่าง ๆ
4. การปั้น เช่น ดินเหนียว ดินน้ำมัน แป้งโด ฯลฯ
5. การพับ ฉีก ตัด ปะ
  - 5.1 การพับอย่างง่าย
  - 5.2 การฉีกปะ
6. การประดิษฐ์
  - 6.1 ประดิษฐ์เศษวัสดุต่าง ๆ
  - 6.2 การร้อย เช่น ลูกปัด หลอดกาแฟ หลอดด้าย ฯลฯ
  - 6.3 การสาน เช่น กระดาษ ใบตอง ไบมะพร้าว ฯลฯ

การจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยสามารถจัดได้ดังต่อไปนี้ (เกคินี นิสัยเจริญ. 2527 : 5 - 6)

1. กิจกรรมวาดภาพระบายสี เป็นกิจกรรมการสร้างภาพที่เด็กเขียนลงไปด้วยความรู้ในตัวเองให้เป็นสัญลักษณ์แบบสวยงาม จังหวะ และสีสรรต่างๆ แทนการใช้คำพูด เช่น การวาดภาพด้วยสีน้ำ ฟูกัน การวาดรูประบายสีด้วยสีเทียนและดินสอสี การเล่นกับสีแบบต่างๆ

2. กิจกรรมการฉีก ปะ และติดกระดาษ เป็นกิจกรรมที่ใช้กระดาษต่างๆ มาฉีก ตัด และนำมาติดบนกระดาษทำให้เป็นภาพ กระดาษที่นำมาใช้ได้แก่ กระดาษหนังสือพิมพ์ กระดาษวารสาร กระดาษห่อของ ขวัญ และกระดาษสีมัน

3. การปั้น เป็นกิจกรรมที่เด็กชอบมาก วัสดุที่ปั้นได้แก่ ดินเหนียว ดินน้ำมัน แป้งโด การปั้นควรมีวัสดุรองที่มีผิวมัน เช่น พลาสติก โลหะ โฟเมกา เพื่อไม่ให้ติดแป้น

4. การพิมพ์ การพิมพ์ทำได้หลายวิธี ได้แก่ พิมพ์ภาพด้วยนิ้วมือพิมพ์ ภาพจากวัสดุธรรมชาติต่างๆ เช่น ใบไม้ ดอกไม้ ก้านกล้วย ก้านบัว พิมพ์ภาพจากวัสดุเหลือใช้ต่างๆ เช่น ฝาจากขวด เชือก หลอด ด้าย พิมพ์ภาพด้วยทราย การพิมพ์ภาพด้วยการขยี้กระดาษ

5. การพับกระดาษ เป็นการประดิษฐ์กระดาษให้มีลักษณะเป็นภาพสามมิติ ที่ต้องอาศัยการทำงานประสานสัมพันธ์ระหว่างกล้ามเนื้อตา มือ นิ้วมือ พับกระดาษให้เป็นภาพสัญลักษณ์ลำดับและขั้นตอน การประดิษฐ์เศษวัสดุเป็นของเล่นของใช้ เป็นการรวบรวมเศษวัสดุจากกระดาษมาประดิษฐ์เป็นของเล่นต่างๆ ตามแบบอย่างหรือความคิดอิสระและวัสดุอื่น ๆ ในการประกอบหรือตกแต่งเพิ่มเติมให้งานสมบูรณ์ เช่น กาว กรรไกร เศษไหมพรม ไม้ไอศกรีม หลอดกาแฟ ฯลฯ รวมถึงงานกระดาษเส้นที่ใช้กาวประกอบเป็นรูปต่างๆ

ในการจัดกิจกรรมศิลปะให้เด็กจะต้องใช้เวลาให้เหมาะสม ซึ่งในการจัดกิจกรรมประจำวันต้องคำนึงถึงหลักจิตวิทยาและพัฒนาการและจิตวิทยาเด็กโดยใช้ระยะเวลาในการทำกิจกรรม ที่เหมาะสมดังนี้

เด็กอายุ 3 – 4 ขวบ ใช้เวลาในการทำกิจกรรม 10 – 20 นาที

เด็กอายุ 5 – 6 ขวบ ใช้เวลาในการทำกิจกรรม 20 – 30 นาที

สำหรับวิชาศิลปะจะใช้ระยะเวลานานขึ้น ตั้งแต่ 40 – 60 นาที หรือมากกว่านั้น (ราตี ทองสวัสดิ์.2523:76)

สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ต้องคำนึงถึงตัวเด็กเป็นสำคัญโดยจัดให้สอดคล้องกับพัฒนาการทางศิลปะของเด็ก ต้องใช้เวลาให้เหมาะสม จัดอุปกรณ์ที่หลากหลาย เด็กจะได้สามารถสร้างสรรค์ผลงานของตนได้เต็มที่

3.4 บทบาทครูในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

เนื่องจากกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่เด็กแสดงออกมาในผลงานศิลปะเปรียบเสมือนกระจกเงาโลกของเด็ก การจัดหลักสูตรเพื่อพัฒนาเด็กจึงควรส่งเสริมให้เด็กแสดงความคิดเห็นตามจินตนาการและการทำงานอย่างอิสระ ครูจะต้องคำนึงถึงความสนใจและวิธีการแสดงออกของเด็กเป็นสำคัญ เป็นผู้จัดเตรียมสื่อหรือเลือกประสบการณ์ให้เหมาะสมสอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กทุกระดับความสามารถ คอยสนับสนุนและให้กำลังใจช่วยให้เด็กแสดงออกอย่างอิสระตามความคิดและจินตนาการของตนเอง และพัฒนาความสามารถในทุก ๆ ด้านอย่างเต็มที่ตามความถนัด ความสนใจ ตามธรรมชาติของเด็กแต่ละคน (เลิต อานันทนะ. 2529 : 134) วิธีการสอนกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กควรเน้นที่กระบวนการ (Process) มากกว่าการผลิต (Product) คือ ช่วงเวลาที่เด็กได้วาด ได้เขียน ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นพูดคุยกันหรือคิดวิธีการใหม่ ๆ ได้ด้วยตนเองอย่างมีความสุข สนุกสนาน มีความสำคัญมากกว่าผลงานที่ผู้ใหญ่คาดหวังว่าจะต้องสวยงาม ถูกต้องตามแบบอย่าง เพราะการสร้างสรรงานศิลปะของเด็กมักเป็นการลองผิดลองถูกและอยู่ตลอดเวลาจนกระทั่งสำเร็จ ซึ่งการแก้ปัญหาที่อาจถูกหรือผิดบ้างแต่ด้วยความสามารถในการสร้างสรรค์ที่มีอยู่ในตัวเด็กจะช่วยให้เด็กค่อย ๆ พัฒนาได้สำเร็จไปด้วยดี (ชัยณรงค์ เจริญพานิชย์กุล. 2531) การจัดกิจกรรมการสอนศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยจะไม่แยกตัวกิจกรรมออกมาอย่างเด่นชัด เด็กเลือกทำเองตามความสนใจเฉพาะตนหรือกลุ่ม จึงจำเป็นต้องมีครูเป็นที่เลี้ยงหลาย ๆ คนคอย

ช่วยดูแล กิจกรรมสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมเดียวที่สามารถทำให้เด็กเล็ก ๆ มีประสบการณ์ในการทำงานสำเร็จได้เป็นอย่างดี ดังนั้นการจัดกิจกรรมการสนทนาสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยจึงควรคำนึงถึงสิ่งดังต่อไปนี้

1. วางแผนล่วงหน้าตลอดเทอมว่าแต่ละสัปดาห์จะให้เด็กทำกิจกรรมอะไรตามลำดับความยากง่ายของกลวิธีทำงานและความรู้โดยกำหนดจุดประสงค์และวิธีประเมินผลไว้ด้วยยั้งดี
  2. จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ สภาพห้องเรียนและวิธีการสอนให้สอดคล้องกับแผนที่วางไว้
  3. ระหว่างที่เด็กทำกิจกรรมควรระลึกอยู่เสมอว่า
    - 3.1 กิจกรรมที่จัดให้นั้นเปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้ประสบการณ์ตรงจากสิ่งแวดล้อมนอกห้องเรียนเพียงพอหรือไม่
    - 3.2 หลีกเลี่ยงกิจกรรมที่ให้เด็กต้องทำแล้วมีผลงานเหมือนกันทั้งห้อง โปรดจำไว้เสมอว่าการทำงานศิลปะสร้างสรรค์คือการแสดงออกทางการรับรู้เฉพาะตนเองและอย่าสอนหลักหรือทฤษฎีทางศิลปะใด ๆ ทั้งสิ้น
    - 3.3 พฤติกรรมการทำงานศิลปะของเด็กเล็ก ๆ แต่ละคนไม่เหมือนกัน บางคนชอบนั่งทำงานที่โต๊ะ บางคนชอบนอนกับพื้น ควรให้อิสระอย่างเต็มที่ ถ้าเด็กทำงานด้วยความสุขห้องเรียนจะเงียบ
    - 3.4 ให้โอกาสเด็กทำงานเป็นกลุ่มบ้างเพื่อฝึกประสบการณ์ทางสังคมให้แก่เขา
  4. ให้ผู้ปกครองมีส่วนช่วยในการเสริมสร้างประสบการณ์ทางศิลปะขณะที่เด็กอยู่ที่บ้านด้วย เช่น ได้กำหนดเรื่องราวไว้ว่าสัปดาห์ต่อไปจะให้เด็กเขียนภาพเรื่องบ้านของฉันทัน ก็ควรมีหนังสือหรือบันทึกลับ ๆ ให้ผู้ปกครองได้ช่วยกระตุ้นจินตนาการเกี่ยวกับเรื่องนี้ระหว่างที่เด็กอยู่ที่บ้านด้วยเพื่อจินตนาการอันกว้างไกลและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น
  5. มีป้ายนิเทศหรือตั้งแสดงผลงานทางศิลปะสร้างสรรค์ของห้องเรียนอย่างถาวรและสลับสับเปลี่ยนผลงานแสดงของเด็กอยู่เป็นประจำ
  6. มีความเมตตาและหวังดีกับเด็กทุกคนโดยแสดงความรักและห่วงใยเด็กอยู่เสมอ พยายามใช้คำพูดที่ไพเราะหรือกระตุ้นจินตนาการของเด็กระหว่างการทำงานอยู่เสมอ (พีระพงษ์ กุลพศาล . 2533 : 214 – 216)
- และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534 : 15 – 16) ได้กล่าวถึงบทบาทและหน้าที่ของครูในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยไว้ดังนี้
1. ในแต่ละวันควรจัดไม่น้อยกว่า 4 กิจกรรม และควรกำหนดให้เด็กทำได้อย่างน้อยวันละ 2 กิจกรรม
  2. ในกรณีที่เด็กเลือกทำกิจกรรมเดียว เช่น บั้นทุกครั้งที่โดยไม่เลือกทำกิจกรรมอื่นเลย ครูต้องหาวิธีจูงใจให้เด็กเลือกทำกิจกรรมอื่นให้ครบเพื่อเด็กจะได้พัฒนาได้ครบทุกด้าน
  3. ขณะเด็กทำกิจกรรม ครูต้องคอยดูแลอย่างใกล้ชิดเพื่อคอยให้คำปรึกษาเมื่อเด็กต้องการ ครูจะต้องไม่บอกรหัสหรือสั่งให้ทำตามความเห็นของครูหรือทำเหมือนกันทั้งห้อง
  4. ก่อนเรียนศิลปะในเรื่องใหม่ ๆ ครูต้องอธิบายวิธีใช้วัสดุที่ถูกต้องให้เด็กทราบก่อนทุกครั้งพร้อมทั้งสาธิตให้ดูจนเข้าใจ
  5. ชมเชยให้กำลังใจขณะทำงานหรือเมื่อทำสำเร็จ คำชมเชยจะต้องมีความจริงพอสมควร
  6. กระตุ้นให้เด็กคิดเมื่อพบปัญหาแทนการบอก

7. เมื่อเด็กทำงานเสร็จควรให้เด็กเล่าเรื่องเกี่ยวกับสิ่งที่ทำหรือภาพที่วาดเป็นการพัฒนาภาษาและความคิดของเด็ก

8. ครูควรบันทึกวันที่และรายละเอียดของภาพที่เด็กวาดเพื่อเปรียบเทียบความก้าวหน้าของผลงาน

9. นำผลงานติดป้ายนิเทศเพื่อให้กำลังใจ ผลงานไม่จำเป็นต้องเป็นผลงานที่ดีที่สุดแต่ควรเป็นผลงานของเด็กทุกคนหมุนเวียนกันไป เพราะผลงานบางชิ้นมีความหมายต่อเด็กมาก

จากที่กล่าวมาจะพบว่าการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ให้กับเด็กปฐมวัยจะช่วยให้เด็กพัฒนาทักษะที่เป็นพื้นฐานชีวิตของการเรียนรู้ ซึ่งผู้มีบทบาทในการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กได้แก่ครู และกระบวนการในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ให้กับเด็กจะต้องคำนึงถึงพัฒนาการทางศิลปะของเด็ก ความพร้อมของทักษะพื้นฐาน และความแตกต่างของบุคคล จึงจะช่วยให้การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประสบผลสำเร็จและสามารถพัฒนาทักษะขั้นพื้นฐานของเด็ก โดยเฉพาะทักษะเกี่ยวกับกล้ามเนื้อเล็ก และความสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา ทำให้กล้ามเนื้อมีความแข็งแรง เคลื่อนไหวได้ดียิ่งขึ้นสามารถส่งผลถึงพัฒนาการทุกด้านของเด็กได้

3.5 ศิลปะสร้างสรรค์กับการสร้างลักษณะนิสัยเด็ก

วิรุณ ตั้งเจริญ (2526 : 241 - 243) ได้กล่าวถึงศิลปะศึกษาสร้างเสริมลักษณะนิสัยให้แก่เด็กปฐมวัยด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. สร้างเสริมลักษณะนิสัยด้านการแสดงออกในสังคมประชาธิปไตย
2. สร้างเสริมลักษณะนิสัยด้านความคิดสร้างสรรค์
3. สร้างเสริมลักษณะนิสัยด้านจินตนาการ จินตนาการสิ่งต่าง ๆ ที่คนเราสร้างสรรค์ขึ้นมาย่อม

เริ่มต้นด้วยจินตนาการก่อน

4. สร้างเสริมลักษณะนิสัยด้านสุนทรียภาพ
5. สร้างเสริมลักษณะนิสัยด้านความประณีต
6. สร้างเสริมลักษณะนิสัยด้านการทำงาน

องค์การ อินทรมพรรย์ และคนอื่น ๆ (2526 : 268 - 272) กล่าวว่าลักษณะนิสัยที่สามารถให้เด็กเกิดการเรียนรู้จากการกระทำด้านศิลปะ ได้แก่

1. การเป็นผู้นำในการทำงาน โดยมุ่งให้เด็กได้ทำงานได้สำเร็จตามลำดับขั้นตอนในเวลาที่กำหนดด้วยความสนุกสนานเพลิดเพลิน

2. การเป็นผู้รู้จักกาลเทศะ โดยมุ่งให้นักเรียนรู้จักแบ่งแยกเวลาเล่น และเวลาทำงานได้อย่างเหมาะสมให้รู้จักการรอโอกาส เช่น ในการทำงานที่ต้องใช้อุปกรณ์ร่วมกัน หากเป็นเวลาทีนักเรียนต้องการใช้เครื่องมือชิ้นนั้น แต่เพื่อนกำลังใช้อยู่นักเรียนจะต้องรู้จักรอคอยโอกาสให้ผู้อื่นทำเสร็จก่อน ไม่ควรยื้อแย่งเอามาทันที หรือการรู้จักโอกาสที่เหมาะสมในการพูด ไม่ควรแทรกขึ้นมาในขณะที่ผู้อื่นกำลังพูดอยู่

3. การเป็นผู้ที่กล้าพูด กล้าซักถาม กล้าแสดงออก โดยมุ่งให้เด็กเป็นคนกล้าพูด กล้าซักถาม กล้าตอบคำถามในสิ่งที่ตนคิด ตนต้องการหรือเมื่อขอความช่วยเหลือจากคนอื่น

4. การเป็นผู้รู้จักสังเกต โดยมุ่งให้เด็กเป็นคนรู้จักช่างสังเกตเมื่อพบเห็นสิ่งใดก็พยายามสังเกตจะหารูปภาพของสิ่งนั้นได้ สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงาน เช่น นักเรียนเคยเห็นช่างจากรูปภาพหรือประสบการณ์จริงก็สามารถบอกถึงลักษณะของช่างได้ว่าเป็นอย่างไร

5. การเป็นผู้รักความเป็นระเบียบความสวยงาม และรักษาความสะอาดโดยมุ่งที่จะให้รู้จักการกระทำสิ่งที่มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย สวยงาม เช่น

- 5.1 การเข้าแถวหยิบอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้
- 5.2 การรักษาความสะอาดของเสื้อผ้าไม่ทำให้สกปรก
- 5.3 รู้จักทำผลงานให้สะอาดเรียบร้อยไม่ทำให้เลอะเทอะ เช่น การทากาวก็ทาพอดี ไม่ทาจนเลอะออกมานอกรูป
- 5.4 รู้จักรักษาความสะอาดเครื่องมือเครื่องใช้โดยนำไปล้าง เช็ด และเก็บคืนเข้าที่เดิมภายหลังเสร็จแล้ว
6. การรู้จักรักของใช้ทั้งที่เป็นส่วนตัว และส่วนรวมโดยมุ่งปลูกฝังให้เด็กเห็นความสำคัญของสิ่งของเครื่องใช้ที่เป็นส่วนตนและส่วนรวมโดยดูแลเอาใจใส่บำรุงรักษาให้อยู่ในสภาพที่ดี ไม่ทิ้งขว้างหรือทำลายให้เกิดความเสียหาย
7. การมีน้ำใจในการทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยมุ่งให้มีน้ำใจในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รู้จักแบ่งปันอุปกรณ์เครื่องใช้ที่เป็นส่วนรวมก็ไม่หวงเก็บไว้คนเดียว มีน้ำใจในการช่วยเหลือสิ่งของที่เป็นของตนและของส่วนรวม
8. การเป็นคนรู้จักประหยัด โดยมุ่งให้เด็กใช้อุปกรณ์และวัสดุในขนาดและจำนวนที่จำเป็นต่อรูปแบบของงาน
9. การเป็นผู้มีความรับผิดชอบโดยมุ่งให้มีความรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จด้วยความอดทน และมานะพยายามมีความรับผิดชอบ ในการเก็บรักษาส่งของเครื่องใช้เครื่องเล่นที่นำมาใช้แล้วก็เก็บเข้าที่เดิมเมื่อเลิกกิจกรรมนั้นแล้ว และรู้จักทำความสะอาดสถานที่ที่ตนปฏิบัติตามความสามารถและพัฒนาตามวัย

10. การเป็นผู้มีความพอใจในสิ่งที่ตนมีหรือตนทำขึ้น โดยมุ่งให้เด็กเกิดความศรัทธาและเชื่อมั่นต่องานที่ตนทำขึ้น ในการปลูกฝังให้เด็กเกิดความสนใจในงานศิลปะนั้นการจัดกิจกรรมศิลปะให้แก่เด็ก ควรมุ่งให้เด็กเกิดความพอใจ และเกิดความเชื่อมั่นในตนเองที่สามารถประสบความสำเร็จในการทำงานนั้น ๆ

จากที่นักการศึกษากล่าวมาข้างต้นพบว่า กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สามารถส่งเสริมลักษณะนิสัยต่าง ๆ ที่พึงประสงค์ในเด็กปฐมวัยได้อย่างเหมาะสม จึงจะมีการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์มาส่งเสริมพฤติกรรมที่นอกเหนือจากการที่กล่าวมาข้างต้น เช่น พฤติกรรมความสัมพันธ์ทางสังคมซึ่งเป็นพฤติกรรมที่สำคัญต่อการปรับตัวเข้ากับผู้อื่นและประสบผลสำเร็จในชีวิต และนำมาประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการเกิดพฤติกรรมความสัมพันธ์ทางสังคม

3.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศิลปะสร้างสรรค์

งานวิจัยต่างประเทศ

แสตปปี้ (Stapp. 1964 : 52 – 58) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์และสติปัญญาของนักเรียนที่เรียนศิลปะและไม่เรียนศิลปะพบว่า ความคิดสร้างสรรค์และสติปัญญาไม่มีความสัมพันธ์กันแต่นักเรียนที่เรียนศิลปะได้คะแนนความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าพวกที่ไม่เรียนศิลปะ

วิลเลียม (William. 1971 : 352 – 358) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดริเริ่มกับคะแนนของวิชาหมวดคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศิลปะศึกษา และดนตรี ผลปรากฏว่า ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดริเริ่มกับคะแนนรวมหมวดศิลปะศึกษา และวิชาดนตรีมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง

เคลลี (Kelley. 1986 : 32 – A) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลการฝึกตามแบบแผนเสริมสร้างประสบการณ์ทางศิลปะเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะเป็นเวลา 10 สัปดาห์ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผล

ปรากฏว่าความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของเด็กที่เข้าร่วมตามแผนกับเด็กที่ไม่ได้เข้าร่วมตามแผนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

งานวิจัยในประเทศ

อารี เกษมรติ (2533 : 209) ได้ศึกษาความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักทะนุถนอม เมื่อทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มและทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ปกติ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ปีการศึกษา 2532 โรงเรียนอนุบาลนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี จำนวน 60 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่ายเพื่อกำหนดเป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม และกลุ่มควบคุม 2 กลุ่ม กลุ่มทดลองได้รับการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม กลุ่มควบคุมได้รับการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ปกติ เป็นเวลา 8 สัปดาห์ ผลการศึกษาพบว่า 1) เด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันเมื่อทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าเมื่อทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามปกติ 2) เด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบทะนุถนอมเมื่อทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าเมื่อทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ปกติ

สุทธิพรรณ ธีระพงษ์ (2534 : 74) ได้ศึกษาพฤติกรรมการร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่ทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มแบบครุมีส่วนร่วมและแบบครุไม่มีส่วนร่วม พบว่า 1) การเปรียบเทียบพฤติกรรมการร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม พบว่า ก่อนและหลังการทดลองกลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มแบบครุมีส่วนร่วม และแบบครุไม่มีส่วนร่วม มีพฤติกรรมการร่วมมือแตกต่างกันกับการทดลอง 2) การเปรียบเทียบพฤติกรรมการร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มแบบครุมีส่วนร่วมและแบบครุไม่มีส่วนร่วม มีพฤติกรรมการร่วมมือสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มแบบครุไม่มีส่วนร่วม

ชไมমন ศรีสุภักษ์ (2540 : 80) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน และ แบบปกติ พบว่า 1) เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มแบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ก่อนและหลังทดลองมีความสัมพันธ์ทางสังคมแตกต่างกันโดยหลังทดลองเด็กปฐมวัยมีความสัมพันธ์ทางสังคมสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม แบบปกติก่อนและหลังทดลองมีความสัมพันธ์ทางสังคมแตกต่างกันโดยหลังทดลองเด็กปฐมวัยมีความสัมพันธ์ทางสังคมสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์เป็นกลุ่มแบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน และแบบปกติ มีความสัมพันธ์ทางสังคมแตกต่างกันโดยเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์เป็นกลุ่มแบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวนมีความสัมพันธ์ทางสังคมสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากงานเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมาพบว่าการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ให้กับเด็กปฐมวัยสามารถส่งเสริมพัฒนาการทุกด้าน ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ – จิตใจ สังคม และสติปัญญา ซึ่งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต้องส่งเสริมการจัดทั้งเป็นรายบุคคล รายกลุ่มใหญ่ และกลุ่มย่อย จัดกิจกรรมไว้หลากหลาย ให้เด็กสามารถเลือกทำได้ตามความสนใจ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์จึงมีคุณค่ามากในการพัฒนาเด็กปฐมวัยทุกด้าน จึงเป็นเหตุผลให้ผู้วิจัยเลือกเอากิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มมาเป็นกิจกรรมประกอบการศึกษาพฤติกรรมทางสังคม

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ประชากร
2. กลุ่มตัวอย่างและการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง
3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
4. การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ
5. แบบแผนการทดลอง
6. วิธีดำเนินการทดลอง
7. วิธีดำเนินการเก็บข้อมูล
8. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชาย - หญิงอายุระหว่าง 4 - 5 ปี ระดับอนุบาลชั้นปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ของโรงเรียนวัดพลมานีย์ เขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร ฯ

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชาย - หญิง อายุระหว่าง 4 - 5 ปี ระดับอนุบาลชั้นปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ของโรงเรียนวัดพลมานีย์ เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ฯ จำนวน 15 คน โดยมีขั้นตอนในการคัดเลือกดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยการจับฉลากมา 1 ห้องเรียน จากจำนวน 3 ห้องเรียน

2. ครูประจำชั้นอนุบาลห้องที่ได้รับการสุ่ม จากข้อ 1 ทำการสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยแล้วนำคะแนนมาจัดเรียงลำดับจากน้อยไปมาก คัดเลือกเด็กที่มีคะแนนน้อยจำนวน 15 คนแรก มาเป็นกลุ่มตัวอย่าง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย

1. แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคม
2. แผนการจัดทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม

4. การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

1.การสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคม ดำเนินการตามลำดับดังนี้

1.1 ศึกษาทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย การสังเกตพฤติกรรม การบันทึกพฤติกรรม ศึกษาแบบสังเกตพฤติกรรมของ วิลาวลัย เมือกมวง (2536) วันเพ็ญ ปลูกพันธ์ (2539) ชไมมณ ศรีสุรักษ์ (2540) บุศรินทร์ สิริปัญญาธร (2541) ศิริรัตน์ ชูชีพ (2544) และได้สังเกตพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 1 อายุระหว่าง 4 – 5 ปี เป็นเวลา 4 สัปดาห์ และนำมาสร้างเกณฑ์การประเมินให้ครอบคลุม พฤติกรรมทางสังคม ได้แก่ การร่วมมือ ความเป็นเพื่อน การช่วยเหลือ ความเห็นอกเห็นใจ และการไม่เห็นแก่ตัว โดยสร้างแบบมาตราชั้นค่ากำหนดตัวเลข (Numerical Rating Scales)

1.2 กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนการสังเกตพฤติกรรมออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับคะแนน 2, 1 และ 0

ระดับคะแนน 2 บันทึกเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมทางสังคมด้วยตนเอง

ระดับคะแนน 1 บันทึกเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมทางสังคมโดยคนอื่นแนะนำ

ระดับคะแนน 0 บันทึกเมื่อเด็กไม่แสดงพฤติกรรมทางสังคม

1.3 สร้างคู่มือประกอบคำแนะนำในการใช้แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

1.4 นำแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคม ทดลองใช้กับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1 อายุระหว่าง 4 – 5 ปี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยทำการสังเกต และบันทึกแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคม เพื่อศึกษาความชัดเจนของพฤติกรรมทางสังคม แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์

1.5 นำแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเพื่อแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และความเหมาะสมของแบบสังเกตจำนวน 3 ท่าน ดังนี้

- อาจารย์สุภาพ	ชนะชานันท์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- อาจารย์บงกช	ทองเอี่ยม	โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง
- อาจารย์สกลใส	ชนะกุล	โรงเรียนอนุบาลระยอง

1.6 นำแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคม ที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ 1.4 มาปรับปรุงแก้ไข ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญอย่างน้อย 2 ใน 3 ท่าน ซึ่งถือเป็นเกณฑ์ที่เหมาะสม โดยปรับปรุงการใช้ภาษาในข้อพฤติกรรมย่อยให้เป็นคำกริยา ปรับปรุงพฤติกรรมในข้อย่อยให้เหมาะสมกับพฤติกรรมของเด็กปฐมวัย

1.7 การแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงของแบบสังเกต

การแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาครั้งนี้ ผู้วิจัยนำเอาแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมที่สร้างขึ้น ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ประเมินว่า ข้อความแสดงพฤติกรรมที่สังเกตนี้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการสังเกตหรือไม่ โดยกำหนดคะแนนเป็น +1, 0 และ - 1

เมื่อ +1 หมายถึง แน่ใจว่าพฤติกรรมวัดตามจุดประสงค์ข้อนั้น

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าพฤติกรรมวัดตามจุดประสงค์ข้อนั้นหรือไม่

-1 หมายถึง แน่ใจว่าพฤติกรรมไม่วัดตามจุดประสงค์ข้อนั้น

นำแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำคะแนนที่ได้จากการลงความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน หาค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่างข้อความแสดงพฤติกรรมกับจุดประสงค์ ดังนี้ IOC มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ถือว่าใช้ได้(บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์. 2526 : 89) ซึ่งในการทำวิจัยครั้งนี้ได้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างพฤติกรรมกับจุดประสงค์ IOC =0.91 ส่วนการหาความเชื่อมั่นของผู้สังเกต โดยการนำแบบสังเกตไปทดลองใช้กับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 15 คน

ที่โรงเรียนวัดพลมานีย์ โดยใช้ผู้สังเกต 2 คน คือ ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยร่วมกันสังเกต แล้วนำคะแนนมาคำนวณค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกต 2 คน โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกต RAI (Burry – Stock. 1996 : 256) ในการทดลองครั้งนี้ได้ค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกต RAI = 0.9 ซึ่งถือว่าได้ค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูง

2. การสร้างแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนต่อไปนี้

2.1 ศึกษาแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ปีการศึกษา 2544 ของสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร ฯ

2.2 ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

2.3 ผู้วิจัยสร้างแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม โดยดำเนินการเป็น 3 ขั้นตอน คือ ขั้นนำ ขั้นดำเนินการ ขั้นสรุป

2.4 การทำแผนการจัดกิจกรรมเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบพิจารณาเพื่อหาความสอดคล้องของจุดประสงค์ เนื้อหา การดำเนินกิจกรรม สื่อการเรียน และการประเมินผล จำนวน 3 ท่าน คือ

- อาจารย์นพมาศ	นิลจินดา	โรงเรียนพญาประดิษฐ์สุทรราชัย
- อาจารย์สุนี	สัมมา	โรงเรียนสุวิทย์เสรีอนุสรณ์
- อาจารย์สมพ้อง	บัวผัน	โรงเรียนวัดสุทธาโกชน์

2.5 ปรับปรุงแผนการจัดกิจกรรมตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญในข้อ 2.4 ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญอย่างน้อย 2 ใน 3 ท่านซึ่งถือว่าเป็นเกณฑ์ที่เหมาะสม โดยปรับปรุง เพิ่มสื่อที่เป็นวัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่น ปรับนิทานที่ใช้ในขั้นนำกิจกรรมให้สั้น และเหมาะสมกับเวลา

5. แบบแผนการทดลองและวิธีดำเนินการทดลอง

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Design) ที่ใช้กลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว จากที่ เบอร์ก และเจล (Barnett and Johnson. 1996 : 31 ; citing Borg and Gall. 1989 : 692) ได้กล่าวว่า รูปแบบการทดลองกลุ่มเดียวจะมีความเหมาะสมเป็นพิเศษกับการทดลองที่ต้องการเปลี่ยนรูปแบบพฤติกรรมหรือกระบวนการภายใน ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการทดลอง โดยใช้กลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียวทำการทดลองและเก็บข้อมูลจากสถานการณ์จริงขณะทำการทดลอง เพื่อความเหมาะสม และสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายการทดลองครั้งนี้

ตาราง 1 แบบแผนการทดลอง

ก่อนทดลอง	ขณะทดลอง
To	X, T1, X, T2, X, T3,.....,X, T9

เมื่อ To คือ การสังเกตก่อนการทดลอง
 X คือ การดำเนินกิจกรรมสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม
 T1, T2,..... T9 คือ การสังเกตขณะทำการทดลองหลาย ๆ ครั้ง

6.วิธีดำเนินการทดลอง

การทดลองครั้งนี้ ดำเนินการในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2543 เป็นเวลา 11 สัปดาห์ โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. จัดเตรียมสภาพแวดล้อมภายในสถานที่ที่ทำการทดลองให้เหมาะสม
2. สร้างความคุ้นเคยกับเด็กกลุ่มตัวอย่างเป็นเวลา 1 สัปดาห์
3. จัดเก็บข้อมูลพื้นฐาน (Baseline Data) โดยการสังเกตพฤติกรรมทางสังคม จากกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบปกติ ของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 คน เป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์ คือ วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี วันละ 40 นาที โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคม บันทึกการสังเกตโดยผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย รวมทั้งผู้สังเกตจำนวน 2 คน
4. ดำเนินการทดลอง โดยการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม กับกลุ่มตัวอย่าง เป็นเวลา 9 สัปดาห์ ๆ ละ 3 วัน ได้แก่ วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี วันละ 40 นาที โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมบันทึกการสังเกต โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยร่วมกับผู้สังเกต จำนวน 2 คน

ตาราง 2 วันและกิจกรรมที่ทำการทดลองและการสังเกต

การจัดกิจกรรม	ระยะเวลาทำการทดลอง	วันที่ทำการทดลอง	เวลา
กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบปกติ	1 สัปดาห์ก่อนการทดลอง	วันอังคาร, พุธ พฤหัสบดี	09.30-10.10
กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม	9 สัปดาห์	วันอังคาร, พุธ พฤหัสบดี	09.30-10.10

5. ผู้วิจัยดำเนินการทดลองด้วยตนเอง โดยให้กลุ่มตัวอย่างได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม โดยมีขั้นตอน ดังนี้
ขั้นนำ (5 นาที)

1. นำสู่กิจกรรมโดยการร้องเพลง คำคล้องจอง นิทาน หรือการใช้สื่อประกอบเพื่อกระตุ้นให้เกิดเกิดความสนใจและสร้างความพร้อมก่อนเข้าสู่กิจกรรม

2. ครูแนะนำ วัสดุ อุปกรณ์ และสาธิตการทำกิจกรรมใหม่ที่ครูเตรียมไว้ และ สร้างสถานการณ์ปัญหาโดยใช้คำถามปลายเปิด เพื่อกระตุ้นให้เกิดเกิดความสนใจ และร่วมมือกันในการทำกิจกรรม

3. อธิบายข้อตกลงเบื้องต้น ในการทำกิจกรรมครั้งนี้อาจมีสื่อ หรืออุปกรณ์ ที่อาจเป็นอันตรายต่อเด็ก

ขั้นดำเนินการกิจกรรม (30 นาที)

1. เด็กนั่งตามกลุ่มของตนเองกลุ่มละ 5 คน สำหรับทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

2. เด็กแต่ละกลุ่มทำกิจกรรมร่วมกัน โดยเด็ก ๆ สามารถปรึกษาหารือ และทำผลงานร่วมกันภายในกลุ่ม

3. เมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้ว ให้ทุกคนภายในกลุ่มเก็บอุปกรณ์ และทำความสะอาดให้เรียบร้อย

ขั้นสรุป (5 นาที)

เด็กแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานที่กลุ่ม โดยครูกระตุ้นด้วยการใช้คำถามเกี่ยวกับกระบวนการทำงานว่ามีปัญหาอะไรเกิดขึ้นบ้างและช่วยกันแก้ปัญหาอย่างไร การที่ได้ทำงานร่วมกันมีผลดีอะไร เพื่อนำไปสู่การสรุปผลการจัดกิจกรรมที่ได้ปฏิบัติในแต่ละครั้ง

บทบาทครู

1. ศึกษาแผนการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม

2. อธิบายข้อตกลงเบื้องต้น สร้างความเข้าใจและอธิบายขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรมในแต่ละครั้งกับเด็กให้เข้าใจชัดเจนเกี่ยวกับขั้นตอนในการปฏิบัติ แนะนำสื่อและวัสดุอุปกรณ์ที่เตรียมไว้

3. ครูสร้างสถานการณ์ปัญหาจากสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ที่เตรียมไว้ เพื่อกระตุ้นให้เด็กร่วมกันวางแผนและปฏิบัติกิจกรรมเป็นกลุ่ม

4. เปิดโอกาสให้เด็กทำกิจกรรมอย่างอิสระ ตามความคิดและจินตนาการของเด็กภายในกลุ่ม

5. สังเกตและเชิวยชวนให้เด็กทุกคนได้ร่วมกิจกรรม กระตุ้นให้เด็กและให้แรงเสริมขณะที่เด็กทำงาน และใช้คำถามคำพูดคุยเกี่ยวกับพฤติกรรมทางสังคมในด้านการร่วมมือ การช่วยเหลือความเป็นเพื่อน ความเห็นอกเห็นใจและความไม่เห็นแก่ตัว

การประเมินผล

สังเกตพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยในขั้นการทำกิจกรรม โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคม

6. ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1 กลุ่ม โดยการใช้การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ปกติ เป็นเวลา 1 สัปดาห์ เพื่อเก็บข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวกับพฤติกรรมทางสังคม แล้วจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม เป็นเวลา 9 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน คือ วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี ในช่วงเวลา 09.30 – 10.10 นาฬิกา ซึ่งในแต่ละครั้งที่จัดกิจกรรมผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย รวม 2 คนทำการสังเกตและบันทึกแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมในกิจกรรมสร้างสรรค์ในขั้นดำเนินการกิจกรรมช่วงเวลา 09.40 – 09.57 นาฬิกา

7. เมื่อสิ้นสุดการทดลองแล้วผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ

7. วิธีดำเนินการเก็บข้อมูล

เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคม ซึ่งมีหลักการทำงานดังนี้

1. การเก็บข้อมูลจากการบันทึกแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยใช้ผู้สังเกตจำนวน 2 คน ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยมีหลักในการเลือกผู้ช่วยผู้วิจัยคือ เป็นครูผู้มีประสบการณ์ในการสอนเด็กปฐมวัยมาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี

2. เก็บข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวกับพฤติกรรมทางสังคม จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 15 คน โดยแบบบันทึกพฤติกรรมทางสังคมจากการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ปกติเป็นเวลา 1 สัปดาห์

3. ทำการบันทึกแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมจากการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มเป็นเวลา 9 สัปดาห์การจัดกิจกรรมแบ่งเด็กเป็นกลุ่มย่อย จำนวน 3 กลุ่ม ๆ ละ 5 คน สังเกตและบันทึกพฤติกรรมทางสังคมทีละกลุ่ม ๆ ละ 5 นาที พักระหว่างกลุ่ม 1 นาที และจะหมุนเวียนลำดับก่อนหลังจนสิ้นสุดการทดลอง ดังแสดงในตาราง

ตาราง 3 บันทึกการหมุนเวียนลำดับการสังเกตพฤติกรรมทางสังคม

วัน	อังคาร			พุธ			พฤหัสบดี		
เวลา	9.40	9.46	9.52	9.40	9.46	9.52	9.40	9.46	9.52
สัปดาห์	9.45	9.51	9.57	9.45	9.51	9.57	9.45	9.51	9.57
Baseline	1	2	3	2	3	1	3	1	2
1	1	2	3	2	3	1	3	1	2
2	2	3	1	3	1	2	1	2	3
3	3	1	2	1	2	3	2	3	1
4	1	2	3	2	3	1	3	1	2
5	2	3	1	3	1	2	1	2	3
6	3	1	2	1	2	3	2	3	1
7	1	2	3	2	3	1	3	1	2
8	2	3	1	3	1	2	1	2	3
9	3	1	2	1	2	3	2	3	1

หมายเหตุ 1,2,3 คือ ลำดับก่อนหลังของกลุ่มที่ทำการสังเกตกลุ่มที่ 1,2,3

4. ในการสังเกตพฤติกรรมทางสังคมโดยผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยรวมผู้สังเกตจำนวน 2 คน ทำการสังเกตเด็กเป็นกลุ่มพร้อมกันจำนวน 5 คนสังเกตเด็กเป็นรายบุคคลพร้อมกันในช่วงเวลาเดียวกัน ดังแสดงในตาราง

ตาราง 4 การสุ่มเวลาสังเกต

ผู้สังเกต เวลา - ลำดับ	ผู้สังเกตคนที่ 1						ผู้สังเกตคนที่ 2					
	1						1					
นาที่	10 20 30 40 50 60						10 20 30 40 50 60					
วินาที	10 20 30 40 50 60						10 20 30 40 50 60					
ลำดับผู้สังเกต	1	*	2	*	3	*	1	*	2	*	3	*
นาที่	2						2					
วินาที	10 20 30 40 50 60						10 20 30 40 50 60					
ลำดับผู้สังเกต	4	*	5	*	1	*	4	*	5	*	1	*
นาที่	3						3					
วินาที	10 20 30 40 50 60						10 20 30 40 50 60					
ลำดับผู้สังเกต	2	*	3	*	4	*	2	*	3	*	4	*
นาที่	4						4					
วินาที	10 20 30 40 50 60						10 20 30 40 50 60					
ลำดับผู้สังเกต	5	*	1	*	2	*	5	*	1	*	2	*
นาที่	5						5					
วินาที	10 20 30 40 50 60						10 20 30 40 50 60					
ลำดับผู้สังเกต	3	*	4	*	5	*	3	*	4	*	5	*

หมายเหตุ 1,2,3,4,5 หมายถึง ผู้ถูกสังเกตเป็นลำดับที่ 1,2,3,4,5

* หมายถึง ช่วงเวลาที่ทำการบันทึกการสังเกต

5. เมื่อสิ้นสุดในแต่ละสัปดาห์ นำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ เปรียบเทียบกับข้อมูลพื้นฐานทุกด้านเพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยหลังจากจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มเป็นช่วงระยะเวลา 9 สัปดาห์

6. การฝึกผู้ช่วยผู้วิจัย

ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยฝึกการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมการสังเกตดังนี้

6.1 ให้ศึกษาและทำความเข้าใจจุดมุ่งหมายของการสังเกต

6.2 ให้ศึกษานิยามศัพท์เฉพาะพฤติกรรมทางสังคมและแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมให้ตรงกัน

เพื่อสามารถบันทึกแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมให้เข้าใจตรงกัน

6.3 ฝึกการสังเกตและบันทึกแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

6.4 ฝึกการสังเกตจริงในช่วงที่ผู้วิจัยทดลองใช้โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยร่วมกันสังเกตจำนวน 2 คนสังเกตและบันทึกแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมจากการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มกับเด็กนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 คน และหาหลักฐานความเชื่อมั่นของผู้สังเกตโดยใช้ดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกต RAI (Burry-Stock.1996:56)

7. การบันทึกแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมถ้าในเวลาที่ทำการสังเกตเกิดพฤติกรรมทางสังคมและช่องระดับพฤติกรรมทางสังคมตรงกับพฤติกรรมทางสังคมข้อใดให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องนั้น

8. การบันทึกคะแนนการให้คะแนนของแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมเป็น 2, 1, และ 0 ถ้าเกิดพฤติกรรมทางสังคมซ้ำ ให้ใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องเดิมตามจำนวนครั้งที่เกิดพฤติกรรม โดยทำการบันทึกดังนี้

ช่องระดับคะแนน 2 บันทึกเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมทางสังคมด้วยตนเอง

ช่องระดับคะแนน 1 บันทึกเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมทางสังคมโดยคนอื่นแนะนำ

ช่องระดับคะแนน 0 บันทึกเมื่อเด็กไม่แสดงพฤติกรรมทางสังคม

9. การให้คะแนน

9.1 ในช่วงเวลาที่สังเกตเด็กเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมทางสังคมตรงกับข้อใด และช่องระดับคะแนนใด ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องนั้น ถ้าเด็กเกิดพฤติกรรมทางสังคมซ้ำในข้อและระดับคะแนนเดิมให้ทำเครื่องหมาย ✓ ซ้ำลงในช่องนั้น ตามจำนวนครั้งที่ซ้ำ

9.2 ถ้าพบเครื่องหมาย ✓ ในช่องระดับใด ก็ให้คะแนนเท่ากับช่องระดับนั้น ถ้าพบเครื่องหมาย ✓ ซ้ำในข้อใดและช่องระดับคะแนนใดให้นำคะแนนที่ซ้ำคูณกับช่องระดับคะแนนในช่องนั้น เช่น ในช่องระดับคะแนน 2 แสดงพฤติกรรมซ้ำ 3 ครั้งรวมคะแนนเท่ากับ 6 เป็นต้น

8. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. หาสถิติพื้นฐานของพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลองและหลังการทดลองโดยนำข้อมูลไปหาค่าเฉลี่ย และความเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยใช้การคำนวณในโปรแกรม SPSS FOR WINDOWS

2. วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมทางสังคม โดยใช้วิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ(Repeated – measures ANOVA) โดยใช้การคำนวณในโปรแกรม SPSS FOR WINDOWS

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ในแต่ละช่วงเวลาโดยใช้ t – test แบบ Dependent โดยใช้การคำนวณในโปรแกรม SPSS FOR WINDOWS

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์เครื่องมือ

1. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์เครื่องมือ

1.1 การแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคม โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างลักษณะพฤติกรรมกับจุดประสงค์ (บุญเชิด ภิญโญนนิตพงษ์. 2526 : 89) โดยใช้สูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างลักษณะพฤติกรรมกับจุดประสงค์
 $\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเนื้อหาทั้งหมด
 N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

1.2 การหาค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกต โดยการนำแบบสังเกตไปทดลองใช้ (Try Out) กับเด็กอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนวัดพลมานีย์ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 15 คน วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกต 2 คน โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกต RAI (Burry – Stock. 1996 : 256)

$$RAI = 1 - \frac{\sum^K \sum^N |R_{1KN} - R_{2KN}|}{KN(I-1)}$$

เมื่อ R_{1KN} , R_{2KN} คือ ผลการสังเกตของผู้สังเกตคนที่ 1 และคนที่ 2 ตามลำดับ
 N คือ จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
 K คือ จำนวนพฤติกรรมย่อย
 I คือ จำนวนช่วงคะแนน (0, 1, 2)

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 หาคะแนนเฉลี่ย (Mean) และหาความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของคะแนนพฤติกรรมทางสังคม โดยใช้การคำนวณในโปรแกรม SPSS FOR WINDOWS

2.2 วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมทางสังคม โดยใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (Repeated - Measures ANOVA) โดยใช้การคำนวณในโปรแกรม SPSS FOR WINDOWS

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทดลองและการแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูลให้เข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยจึงได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
M	แทน	คะแนนเฉลี่ย
S	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
df	แทน	ชั้นแห่งความเป็นอิสระ
SS	แทน	ผลบวกกำลังสองของคะแนน
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยกำลังสองของคะแนน
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการทดลอง
***	แทน	นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001
**	แทน	นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
*	แทน	นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์คะแนนพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย มีตามลำดับ ดังนี้
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์คะแนนพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

- 1.1 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย
- 1.2 การวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย
- 1.3 การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์คะแนนพฤติกรรมทางสังคมแยกรายด้านของเด็กปฐมวัย

- 1.1 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยแยกเป็นรายด้าน
- 1.2 การวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยแยกเป็นราย

ด้าน

- 1.3 การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยแยกเป็นรายด้าน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์คะแนนพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย มีลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์คะแนนพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

1.1 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

การวิเคราะห์ครั้งนี้ได้นำคะแนนพฤติกรรมทางสังคมรวมทั้งฉบับของเด็กปฐมวัยที่ได้จากการสังเกต ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมทั้ง 9 สัปดาห์ มาหาค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังแสดงผลในตาราง 5

ตาราง 5 คะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม

พฤติกรรมทางสังคม	Baseline	ระยะเวลา (สัปดาห์)								
		1	2	3	4	5	6	7	8	9
M	2.83	4.77	5.51	9.41	12.80	14.08	16.79	15.70	11.99	12.05
S	1.06	0.73	1.20	1.50	1.50	2.32	2.28	3.10	1.82	2.28

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 5 ปรากฏว่าก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม มีคะแนนพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยเฉลี่ยเท่ากับ 2.83 และหลังจัดกิจกรรมแต่ละสัปดาห์มีคะแนนเฉลี่ยเป็น 4.77 , 5.51 , 9.41 , 12.80 , 14.08 , 16.79 , 15.70 , 11.99 และ 12.05 คะแนนแสดงว่าคะแนนเฉลี่ยตลอดช่วงสัปดาห์แล้วมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามลำดับ ยกเว้นสัปดาห์ที่ 7 และ สัปดาห์ที่ 8 คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมทางสังคมมีแนวโน้มลดลง

1.2 การวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยจากการสังเกตพฤติกรรมทางสังคม จากการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มของเด็กปฐมวัย

การวิเคราะห์ครั้งนี้ได้นำคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมทางสังคม ทั้ง 5 ด้าน ก่อนและหลังจัดกิจกรรมมาเปรียบเทียบโดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ ดังแสดงผลในตาราง 6

ตาราง 6 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

แหล่ง	SS	df	MS	F	Sig of F
ระหว่างเงื่อนไข	3103.60	9	344.84	119.202	.001
ความคลาดเคลื่อน	364.51	126	2.89		

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 6 ปรากฏว่าคะแนนเฉลี่ยของการสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มของเด็กปฐมวัย มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 แสดงว่าพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยโดยเฉลี่ยมีค่าแตกต่างกันอย่าง

น้อย 1 ช่วงสัปดาห์ ผู้วิจัยต้องการทราบว่าคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยในช่วงสัปดาห์ใดแตกต่างกันจึงได้ดำเนินการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงต่อไป

1.3 การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

การวิเคราะห์ตอนนี้มีจุดหมายเพื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยในแต่ละช่วงสัปดาห์ ผู้วิจัยได้นำคะแนนเฉลี่ยในแต่ละช่วงสัปดาห์ของการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มมาวิเคราะห์เปรียบเทียบเพื่อดูการเปลี่ยนแปลงในแต่ละช่วงสัปดาห์ โดยใช้ t – test แบบ Dependent ทดสอบ ดังแสดงผลในตาราง 7 และเพื่อให้เห็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย จึงนำคะแนนเฉลี่ยก่อนการจัดกิจกรรมและตลอดช่วงเวลาการจัดกิจกรรมมาเขียนเป็นเส้นภาพ ดังแสดงผลในภาพประกอบ 1

ตาราง 7 การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

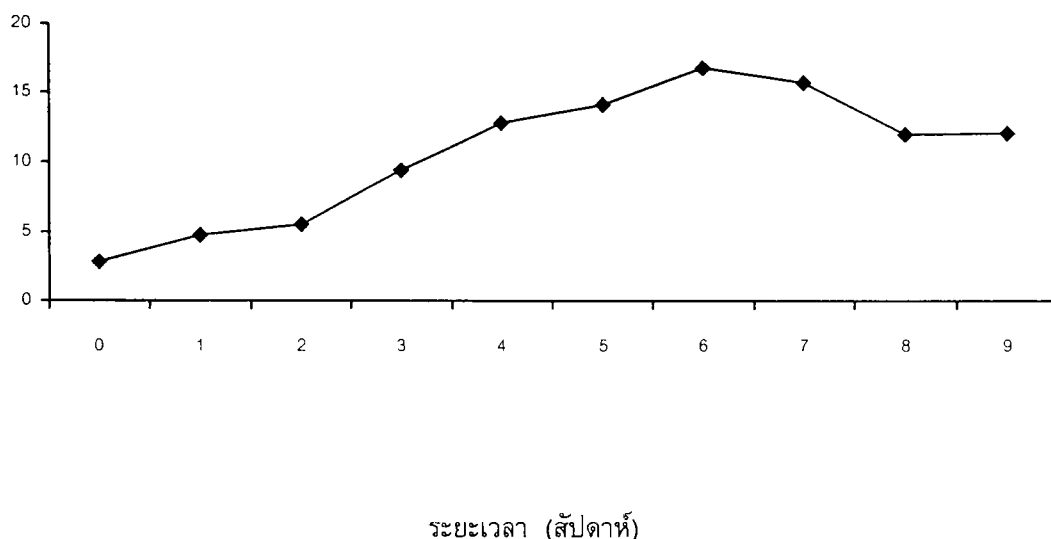
พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยระหว่างสัปดาห์ที่	ค่าเปลี่ยนแปลง	t	Sig of F
Baseline , สัปดาห์ที่ 1	+1.94	5.71***	.001
สัปดาห์ที่ 1,สัปดาห์ที่ 2	+0.74	2.08	.057
สัปดาห์ที่ 2,สัปดาห์ที่ 3	+3.90	8.26***	.001
สัปดาห์ที่ 3,สัปดาห์ที่ 4	+3.39	5.83***	.001
สัปดาห์ที่ 4,สัปดาห์ที่ 5	+1.28	2.52*	.05
สัปดาห์ที่ 5,สัปดาห์ที่ 6	+2.71	3.73**	.01
สัปดาห์ที่ 6,สัปดาห์ที่ 7	-1.09	1.26	.230
สัปดาห์ที่ 7,สัปดาห์ที่ 8	-3.71	5.40***	.001
สัปดาห์ที่ 8,สัปดาห์ที่ 9	+0.06	0.10	.921

* แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

*** แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

คะแนนเฉลี่ย

ภาพประกอบ 1 เส้นภาพแสดงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

หมายเหตุ 0 คือ Baseline

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 7 ปรากฏว่าพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย เป็นดังนี้

สัปดาห์ที่ 1 มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากการจัดกิจกรรม 1.94 คะแนน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($t = 0.86$)

สัปดาห์ที่ 2 มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากการจัดกิจกรรมในสัปดาห์ที่ 1 0.74 คะแนน ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 2.08$)

สัปดาห์ที่ 3 มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากการจัดกิจกรรมในสัปดาห์ที่ 2 3.90 คะแนน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($t = 8.26$)

สัปดาห์ที่ 4 มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากการจัดกิจกรรมในสัปดาห์ที่ 3 3.39 คะแนน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($t = 5.83$)

สัปดาห์ที่ 5 มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากการจัดกิจกรรมในสัปดาห์ที่ 4 1.28 คะแนน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 2.52$)

สัปดาห์ที่ 6 มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากการจัดกิจกรรมในสัปดาห์ที่ 5 2.71 คะแนน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = 3.73$)

สัปดาห์ที่ 7 มีคะแนนเฉลี่ยลดลงจากการจัดกิจกรรมในสัปดาห์ที่ 6 1.09 คะแนน ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 1.26$)

สัปดาห์ที่ 8 มีคะแนนเฉลี่ยลดลงจากการจัดกิจกรรมในสัปดาห์ที่ 7 3.71 คะแนน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($t = 5.40$)

สัปดาห์ที่ 9 มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากการจัดกิจกรรมในสัปดาห์ที่ 8 0.06 คะแนน ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 0.10$)

ตอนที่ 2 การนำเสนอผลการวิเคราะห์พฤติกรรมทางสังคมแยกรายด้านของเด็กปฐมวัย

2.1 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยแยกรายด้าน

การวิเคราะห์ตอนนี้ผู้วิจัยนำคะแนนพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยใน 5 ด้านย่อย ได้แก่ 1. การร่วมมือ 2. ความเป็นเพื่อน 3. การช่วยเหลือ 4. ความเห็นอกเห็นใจ 5. ความไม่เห็นแก่ตัว ที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มแต่ละสัปดาห์รวม 9 ครั้ง มาหาคะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังแสดงผลในตาราง 8

ตาราง 8 คะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยแยกเป็นรายด้าน ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม

พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยแยกรายด้าน	Baseline	ระยะเวลาจัดกิจกรรม (สัปดาห์ที่)								
		1	2	3	4	5	6	7	8	9
ด้านที่ 1 M	0.66	2.08	1.84	3.50	4.34	4.62	5.59	4.81	3.70	3.20
	S	0.53	0.70	0.52	0.86	0.96	1.05	0.82	1.45	0.90
ด้านที่ 2 M	0.99	1.06	1.13	1.94	3.12	2.77	3.26	2.93	2.07	2.47
	S	0.49	0.56	0.54	0.82	0.84	0.73	1.03	1.29	0.67
ด้านที่ 3 M	0.43	0.47	1.23	1.51	1.78	2.14	2.21	2.99	2.65	2.50
	S	0.34	0.46	0.58	1.20	0.92	1.16	1.61	1.58	0.84
ด้านที่ 4 M	0.00	0.16	0.14	0.58	1.01	1.18	2.21	1.77	1.04	1.29
	S	0.26	0.40	0.26	0.45	1.35	1.41	1.12	1.39	0.87
ด้านที่ 5 M	0.69	1.00	1.17	1.88	2.55	3.37	3.53	3.19	2.53	2.59
	S	0.57	0.76	0.73	0.60	1.32	0.87	1.04	0.81	0.76

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 8 ปรากฏว่า คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยด้านการร่วมมือ ก่อนจัดกิจกรรมมีค่า 0.66 คะแนนและระหว่างการจัดกิจกรรมตั้งแต่สัปดาห์ที่ 1 ถึงสัปดาห์ที่ 9 มีค่า 2.08 , 1.84 , 3.50 , 4.34 , 4.62 , 5.59 , 4.81 , 3.70 และ 3.20 คะแนน ตามลำดับ แสดงว่าพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยในช่วง 9 สัปดาห์ มีแนวโน้มที่ไม่คงที่

คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยด้านความเป็นเพื่อน ก่อนจัดกิจกรรมมีค่า 0.99 คะแนนและระหว่างการจัดกิจกรรมตั้งแต่สัปดาห์ที่ 1 ถึงสัปดาห์ที่ 9 มีค่า 1.06 , 1.13 , 1.94 , 3.12 , 2.77 , 3.26 , 2.93 , 2.07 และ 2.47 คะแนน ตามลำดับ แสดงว่าพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยในช่วง 9 สัปดาห์ มีแนวโน้มที่ไม่คงที่

คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยด้านการช่วยเหลือ ก่อนจัดกิจกรรมมีค่า 0.43 คะแนนและระหว่างการจัดกิจกรรมตั้งแต่สัปดาห์ที่ 1 ถึงสัปดาห์ที่ 9 มีค่า 0.47 , 1.23 , 1.51 , 1.78 , 2.14 , 2.21 , 2.99 , 2.65 และ 2.50 คะแนน ตามลำดับ แสดงว่าพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยในช่วง 9 สัปดาห์ มีแนวโน้มที่ไม่คงที่

คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยด้านความเห็นอกเห็นใจก่อนจัดกิจกรรมมีค่า 0 คะแนนและระหว่างการจัดกิจกรรมตั้งแต่สัปดาห์ที่ 1 ถึงสัปดาห์ที่ 9 มีค่า 0.16 , 1.14 , 0.58 , 1.01 , 1.18 , 2.21 , 1.77 , 1.04 และ 1.29 คะแนน ตามลำดับ แสดงว่าพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยในช่วง 9 สัปดาห์ มีแนวโน้มที่ไม่คงที่

คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยด้านความไม่เห็นแก่ตัวก่อนจัดกิจกรรมมีค่า 0.69 คะแนนและระหว่างการจัดกิจกรรมตั้งแต่สัปดาห์ที่ 1 ถึงสัปดาห์ที่ 9 มีค่า 1.00 , 1.17 , 1.88 , 2.55 , 3.37 , 3.53 , 3.19 , 2.53 และ 2.59 คะแนน ตามลำดับ แสดงว่าพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยในช่วง 9 สัปดาห์ มีแนวโน้มที่ไม่คงที่

2.2 การวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยแยกรายด้าน การวิเคราะห์ตอนนี้ได้นำคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมทางสังคมในแต่ละด้านของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังจัดกิจกรรม ระหว่างการจัดกิจกรรมตลอดช่วง 9 สัปดาห์ มาเปรียบเทียบกันเป็นรายโดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ ดังแสดงผลในตาราง 9

ตาราง 9 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำพฤติกรรมทางสังคมแยกรายด้านของเด็กปฐมวัย

พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย	แหล่ง	SS	df	MS	F	Sig of F
ด้านที่ 1	ระหว่างเงื่อนไข	314.50	9	34.94	52.459	.001
	ความคลาดเคลื่อน	83.93	126	0.67		
ด้านที่ 2	ระหว่างเงื่อนไข	103.377	9	11.49	18.05	.001
	ความคลาดเคลื่อน	80.168	126	0.63		
ด้านที่ 3	ระหว่างเงื่อนไข	104.25	9	11.58	10.79	.001
	ความคลาดเคลื่อน	135.28	126	1.07		
ด้านที่ 4	ระหว่างเงื่อนไข	69.39	9	7.71	10.20	.001
	ความคลาดเคลื่อน	95.29	126	0.76		
ด้านที่ 5	ระหว่างเงื่อนไข	140.69	9	15.63	24.58	.001
	ความคลาดเคลื่อน	80.12	126	0.63		

ผลการวิเคราะห์จากตาราง 9 ปรากฏว่า พฤติกรรมทางสังคมแยกรายด้านของเด็กปฐมวัย 5 ด้าน ได้แก่ 1. การร่วมมือ 2. ความเป็นเพื่อน 3. การช่วยเหลือ 4. ความเห็นอกเห็นใจ 5. ความไม่เห็นแก่ตัว ที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มแต่ละสัปดาห์รวม 9 ครั้ง มีค่าความแปรปรวนแบบวัดซ้ำแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 แสดงว่าค่าคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยแยกรายด้านทุกด้านมีค่าแตกต่างกันอย่างน้อย 1 ช่วงสัปดาห์ และเพื่อให้ทราบว่ามีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยแตกต่างกันในช่วงสัปดาห์ใด ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการวิเคราะห์ต่อไป

2.3 การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยแยกรายด้าน

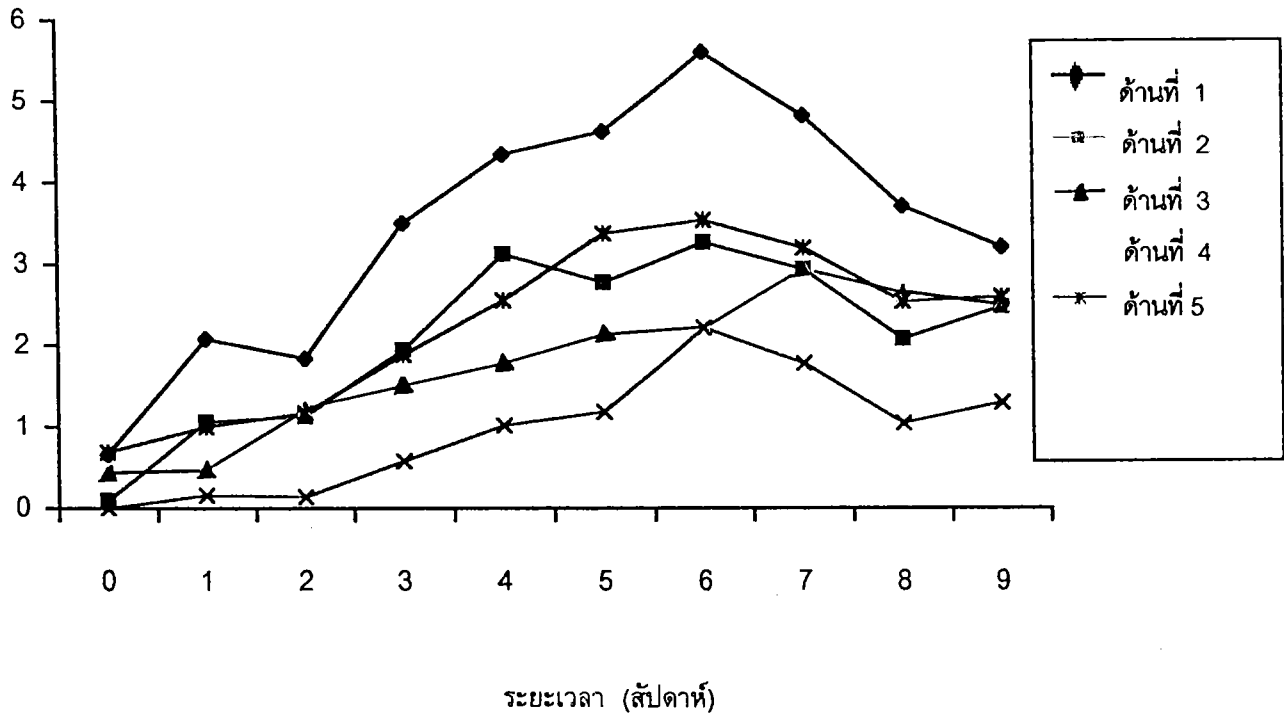
การวิเคราะห์ตามตาราง 9 เพื่อให้เห็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยแยกรายด้าน ได้แก่ 1. การร่วมมือ 2. ความเป็นเพื่อน 3. การช่วยเหลือ 4. ความเห็นอกเห็นใจ 5. ความไม่เห็นแก่ตัว ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น จึงได้นำคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบเพื่อดูการเปลี่ยนแปลงพร้อมทั้งนำมาเขียนเป็นเส้นภาพระหว่างช่วงสัปดาห์โดยใช้ t - test แบบ Dependent ทดสอบดังแสดงผลในตาราง 10 และเพื่อให้เห็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยรายด้าน จึงนำคะแนนเฉลี่ยก่อนการจัดกิจกรรมและระหว่างการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มมาแยกเป็นรายด้านมาเขียนเป็นเส้นภาพ ดังแสดงผลในภาพประกอบ 2

ตาราง 10 การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยแยกรายด้าน

การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสัปดาห์	ด้านที่ 1			ด้านที่ 2			ด้านที่ 3			ด้านที่ 4			ด้านที่ 5		
	ค่าเปลี่ยนแปลง	t	P	ค่าเปลี่ยนแปลง	t	P	ค่าเปลี่ยนแปลง	t	P	ค่าเปลี่ยนแปลง	t	P	ค่าเปลี่ยนแปลง	t	P
Baseline , สัปดาห์ที่ 1	+1.42	7.54***	.001	+0.07	0.53	.600	+0.04	0.31	.758	+0.16	0.73	.475	+0.31	1.23	.506
สัปดาห์ที่ 1, สัปดาห์ที่ 2	-0.24	1.37	.193	+0.07	0.32	.750	+0.76	4.53***	.001	-0.02	2.5	.806	+0.17	0.69*	.05
สัปดาห์ที่ 2, สัปดาห์ที่ 3	+1.68	7.38***	.001	+0.81	2.92	.05	+0.28	7.40	.472	+0.44	2.99**	.01	+0.71	2.67	.117
สัปดาห์ที่ 3, สัปดาห์ที่ 4	+0.84	3.24**	.01	+1.18	5.00***	.001	+0.27	6.74	.511	+0.43	1.12	.282	+0.67	1.68*	.05
สัปดาห์ที่ 4, สัปดาห์ที่ 5	+0.28	0.76	.457	-0.35	1.13	.278	+0.36	7.95	.440	+0.17	0.59	.564	+0.82	2.40	.639
สัปดาห์ที่ 5, สัปดาห์ที่ 6	+0.97	3.54**	.01	+0.49	1.66	.120	+0.07	.012	.904	+1.03	2.62*	.05	+0.16	0.48	.297
สัปดาห์ที่ 6, สัปดาห์ที่ 7	-0.78	2.09**	.01	-0.33	0.78	.446	+0.72	1.45	.170	-0.44	2.10	.054	-0.34	1.08	.055
สัปดาห์ที่ 7, สัปดาห์ที่ 8	-1.11	2.26**	.01	-0.86	2.13	.051	-0.29	0.94	.364	-0.73	2.10	.377	-0.68	2.09	.786
สัปดาห์ที่ 7, สัปดาห์ที่ 9	-0.5	1.82**	.01	+0.4	1.28	.229	-0.14	0.57	.577	+0.25	0.91	.239	+0.06	0.28	.342

*** แยกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001
 ** แยกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
 * แยกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คะแนนเฉลี่ย

ภาพประกอบ 2 เส้นภาพแสดงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยแยกรายด้าน

หมายเหตุ 0 คือ Baseline

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 10 ปรากฏว่า

ด้านที่ 1 การร่วมมือ ในสัปดาห์ที่ 1 , 3 , 6 การเปลี่ยนแปลงที่เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และ .01 ตามลำดับ ส่วนสัปดาห์ที่ 5 มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และในสัปดาห์ที่ 2, 7, 8, 9 การเปลี่ยนแปลงมีแนวโน้มลดลง

ด้านที่ 2 ความเป็นเพื่อน ในสัปดาห์ที่ 3 และสัปดาห์ที่ 4 การเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .001 ตามลำดับ ส่วนสัปดาห์ที่ 2, 6, 9 การเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และในสัปดาห์ที่ 5, 7, 8 การเปลี่ยนแปลงมีแนวโน้มลดลง

ด้านที่ 3 การช่วยเหลือ ในสัปดาห์ที่ 2 การเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ส่วนส่วนสัปดาห์ที่ 1, 3, 4, 5, 6, 7 การเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติและในสัปดาห์ที่ 8, 9 การเปลี่ยนแปลงมีแนวโน้มลดลง

ด้านที่ 4 ความเห็นอกเห็นใจ ในสัปดาห์ที่ 2 และสัปดาห์ที่ 6 มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ตามลำดับ ส่วนสัปดาห์ที่ 1, 4, 5, 9 มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และสัปดาห์ที่ 2, 7, 8 การเปลี่ยนแปลงมีแนวโน้มลดลง

ด้านที่ 5 ความไม่เห็นแก่ตัว ในสัปดาห์ที่ 2 และสัปดาห์ที่ 4 มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนส่วนสัปดาห์ที่ 1, 3, 5, 6, 9 การเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และสัปดาห์ที่ 7, 9 การเปลี่ยนแปลงมีแนวโน้มลดลง

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Design) ที่ใช้กลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว ซึ่งมีลำดับขั้นของการวิจัยและผลโดยสรุป ดังนี้

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยก่อนการจัดกิจกรรมและระหว่างการจัดกิจกรรมในแต่ละช่วงสัปดาห์โดยกำหนดเป็นจุดมุ่งหมายเฉพาะ ดังนี้

1. เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างและการเปลี่ยนแปลงของคะแนนพฤติกรรมทางสังคม โดยเฉลี่ยรวมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มก่อนการจัดกิจกรรมและระหว่างการจัดกิจกรรมในแต่ละช่วงสัปดาห์
2. เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างและการเปลี่ยนแปลงของคะแนนพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยแยกเป็นรายด้าน ได้แก่ การร่วมมือ ความเป็นเพื่อน การช่วยเหลือ ความเห็นอกเห็นใจ และความไม่เห็นแก่ตัว ที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม ก่อนการจัดกิจกรรมและหลังการจัดกิจกรรมในแต่ละช่วงสัปดาห์

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มก่อนการจัดกิจกรรมและระหว่างการจัดกิจกรรมในแต่ละช่วงสัปดาห์แตกต่างกันโดยกำหนดเป็นสมมติฐานเฉพาะ ดังนี้

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มมีความแตกต่างและการเปลี่ยนแปลงของคะแนนพฤติกรรมทางสังคมโดยเฉลี่ยรวมก่อนการจัดกิจกรรมและระหว่างการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มในแต่ละช่วงสัปดาห์แตกต่างกัน
2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มมีความแตกต่างและการเปลี่ยนแปลงของคะแนนพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยแยกเป็นรายด้าน ได้แก่ การร่วมมือ ความเป็นเพื่อน การช่วยเหลือ ความเห็นอกเห็นใจ และความไม่เห็นแก่ตัว ที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม ก่อนการจัดกิจกรรมและระหว่างการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มในแต่ละช่วงสัปดาห์แตกต่างกัน

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นเด็กนักเรียนชาย - หญิง อายุระหว่าง 4 - 5 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544 โรงเรียนวัดพลมานีย์ เขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร และสาเหตุที่เลือกโรงเรียนวัดพลมานีย์ เนื่องจากเป็นโรงเรียนที่เปิดโอกาสให้ผู้วิจัยเข้าไปศึกษาการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มเพื่อดูพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชาย – หญิง อายุระหว่าง 4 - 5 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544 โรงเรียนวัดพลมานีย์ เขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 15 คน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรต้น ได้แก่ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มในระยะเวลาแตกต่างกัน
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย
2. แผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

วิธีดำเนินการทดลอง

การทดลองครั้งนี้ดำเนินการในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544 เป็นเวลา 11 สัปดาห์ โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. สร้างความคุ้นเคยกับเด็กกลุ่มตัวอย่างเป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์
2. เก็บข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับพฤติกรรมทางสังคม (Baseline Data) โดยการสังเกตพฤติกรรมทางสังคมในกิจกรรมสร้างสรรค์ เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 คน เป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์ ได้แก่ วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี วันละ 40 นาที โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น บันทึกการสังเกตโดยผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย 1 คน รวมผู้สังเกตจำนวน 2 คน
3. ดำเนินการทดลองโดยการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์กับกลุ่มตัวอย่างเป็นเวลา 9 สัปดาห์ ๆ ละ 3 วัน ได้แก่ วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี วันละ 40 นาที โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น บันทึกการสังเกตโดยผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย 1 คน รวมผู้สังเกตจำนวน 2 คน
4. ผู้วิจัยดำเนินการทดลองด้วยตนเองโดยใช้กลุ่มตัวอย่างได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาสถิติพื้นฐานของพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลองและขณะทำการทดลอง โดยนำข้อมูลไปหาค่าเฉลี่ย (Mean) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) โดยใช้การคำนวณในโปรแกรม SPSS FOR WINDOWS
2. วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย โดยใช้วิธีวิเคราะห์ค่าแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (Repeated - Measures ANOVA) โดยใช้การคำนวณในโปรแกรม SPSS FOR WINDOWS
3. วิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ในแต่ละช่วงเวลาโดยใช้ t - test ในการคำนวณในโปรแกรม SPSS FOR WINDOWS

สรุปผลการวิจัย

เด็กปฐมวัยก่อนจัดกิจกรรมและระหว่างการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม ในแต่ละช่วงสัปดาห์ มีพฤติกรรมทางสังคมโดยเฉลี่ยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และเมื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงระหว่างช่วงสัปดาห์ พบว่า คะแนนพฤติกรรมทางสังคมโดยเฉลี่ยรวมมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เพิ่มขึ้นตลอดช่วงเวลา 9 สัปดาห์ กล่าวคือ ในช่วงสัปดาห์ที่ 1 เด็กปฐมวัยมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากการจัดกิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ในทำนองเดียวกัน ในช่วงสัปดาห์ที่ 3 และ สัปดาห์ที่ 4 เด็กปฐมวัยมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นระหว่างสัปดาห์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ในช่วง สัปดาห์ที่ 5 เด็กปฐมวัยมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นระหว่างช่วงสัปดาห์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนในช่วงสัปดาห์ที่ 6 เด็กปฐมวัยมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นระหว่างช่วงสัปดาห์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01 ส่วนในสัปดาห์ที่ 7 สัปดาห์ที่ 8 เด็กปฐมวัยมีคะแนนเฉลี่ยลดลงระหว่างช่วงสัปดาห์ ส่วนสัปดาห์ ที่ 9 เด็กปฐมวัยมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อวิเคราะห์คะแนนพฤติกรรมทางสังคม ของเด็กปฐมวัยแยกเป็นรายด้าน ได้แก่ การร่วมมือ ความเป็นเพื่อน การช่วยเหลือ ความเห็นอกเห็นใจ และ ความไม่เห็นแก่ตัว พบว่า เด็กปฐมวัยก่อนการจัดกิจกรรมและระหว่างการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็น กลุ่ม ในแต่ละช่วงสัปดาห์ มีพฤติกรรมทางสังคมทั้ง 5 ด้านมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นไม่คงที่

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายสำคัญ เพื่อศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม พบว่า เด็กปฐมวัยก่อนได้รับการจัดกิจกรรมและระหว่างการจัดกิจกรรมในแต่ละช่วงสัปดาห์มีพฤติกรรมทางสังคมโดยเฉลี่ยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มโดยเฉลี่ยรวมและแยกเป็นรายด้านก่อนการจัดกิจกรรมและระหว่างการจัดกิจกรรม ในแต่ละช่วงสัปดาห์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยเด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมทางสังคมสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานในครั้งนี้อย่างเห็นว่าการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มสามารถส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมให้พัฒนาสูงขึ้นวิจัยอธิบายได้ดังนี้

1. การเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง พบว่าพฤติกรรมทางสังคมแตกต่างกันไปในทางที่สูงขึ้นซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยหลังการทดลองเด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมทางสังคมสูงกว่าก่อนการทดลอง แนวโน้มอัตราการเปลี่ยนแปลงแต่ละช่วงระยะเวลาของสัปดาห์ไม่คงที่ มองภาพรวมอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เนื่องมาจากลักษณะของการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มเป็นการจัดกิจกรรมที่เด็กได้ปฏิบัติจริง โดยเด็กได้ผ่านกระบวนการของการเรียนรู้ การทำงานเป็นกลุ่ม ซึ่งจะเป็นการพัฒนาพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับบุคคลอื่นให้เกิดการยอมรับในสังคมสอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของอีริกสัน (Erickson's Theory of Development) ที่กล่าวไว้ว่า "มนุษย์จะพัฒนาได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับความสำเร็จในแต่ละช่วงอายุที่ได้รับการตอบสนองเขาก็จะพัฒนาพฤติกรรมนั้นทางสังคมได้ดี" ซึ่งการกระทำกิจกรรมต่างๆ ของเด็กที่กระตุ้นให้เด็กได้ร่วมมือกันคิด การวางแผนร่วมกันเพื่อเสนอความคิดเห็น ในขณะที่เด็กร่วมกิจกรรมกันเด็กก็จะได้พูดคุยหรือปรึกษากัน ถึงงานที่ทำอยู่ ให้ความช่วยเหลือ เสนอวิธีการทำกิจกรรมที่แปลกใหม่ ทำให้เด็กเกิดความคิดจินตนาการที่นำไปสู่ความคิดสร้างสรรค์เกิดขึ้น

นอกจากนั้น การที่เด็กได้ร่วมมือกัน ช่วยลดการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางและสร้างพฤติกรรมให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อนอันก่อให้เกิดพฤติกรรมทางสังคมในการทำกิจกรรม และนำไปสู่ความสำเร็จตามที่ใฝ่หวังไว้อย่างราบรื่นดังคำกล่าวของ เพจ (Page, 1977 : 314) “พฤติกรรมทางสังคมเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกเนื่องจากได้รับอิทธิพลของกลุ่มบุคคลซึ่งถูกควบคุมโดยองค์กรทางสังคมหรือเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกเพื่อพยายามที่จะมีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่น” สอดคล้องกับ เฮอร์ลิค ซึ่งได้แบ่งพฤติกรรมทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัยที่เป็นรูปแบบการเข้าสังคมของเด็กไว้ 2 รูปแบบ คือ 1) รูปแบบพฤติกรรมที่เข้าสังคม เช่น การร่วมมือ การยอมรับจากสังคม ความเป็นเพื่อน ความเห็นอกเห็นใจ 2) รูปแบบพฤติกรรมที่ไม่เข้าสังคม เช่น ความก้าวร้าว การทะเลาะวิวาท การยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง การใช้อำนาจเหนือคนอื่น เป็นต้น ซึ่งเด็กแต่ละคนจะมีความแตกต่างกันระหว่างบุคคลจากการทำงานร่วมกัน การใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ให้เด็กทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เด็กได้ทำงานร่วมกันให้เกิดความคิดที่หลากหลายสร้างสรรค์เป็นผลงานให้เกิดขึ้น สื่อและอุปกรณ์เป็นส่วนที่ทำให้เด็กเกิดพฤติกรรมในทางที่สร้างสรรค์ วิรุณ ตั้งเจริญ (2536 : 241-243) ได้กล่าวถึงศิลปะศึกษาเป็นตัวเสริมลักษณะนิสัยการเข้าสังคมให้กับเด็กปฐมวัยเกิดลักษณะนิสัยด้านความคิดสร้างสรรค์จินตนาการสิ่งต่างๆ ด้วยความคิดสร้างสรรค์ ทำให้เด็กนิสัยรักการทำงานเป็นกลุ่มและมีพัฒนาการทางสังคมสูงขึ้น

จากการวิจัยในการทำการทดลองนั้น ครูเป็นผู้จัดเตรียมอุปกรณ์ซึ่งจะใช้ได้ในขณะทำกิจกรรมและเมื่อจะทำกิจกรรมเด็กแต่ละกลุ่มจะต้องไปจัดเตรียมอุปกรณ์ของตนเองเด็กจะเกิดพฤติกรรมความร่วมมือ ช่วยเหลือแบ่งปันกันขึ้นซึ่งสอดคล้องกับ จิตินันท์ เดชะคุปต์ (2534 - 55) ลักษณะทางสังคมของเด็กปฐมวัย 5 - 6 ปี จะมีการเล่นเป็นกลุ่มร่วมกับเพื่อนมากขึ้น รู้จักการเป็นผู้ให้และผู้รับที่ดี กระตือรือร้นช่วยเหลือผู้อื่น เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น เมื่อเด็กได้มีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือในการปฏิบัติกิจกรรม เด็กจะมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านความรู้ ซึ่งกิบบี (Gibb) กล่าวว่า การทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มจะให้ผลส่งเสริมสร้างสรรค์ทางด้านจิตวิทยาอย่างมาก จะมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านความรู้ ทางด้านความรู้สึก มีการตระหนักถึงความรู้สึกของผู้อื่นมากขึ้น มีส่วนร่วมในกิจกรรมมากขึ้นและมีความรู้สึกพึ่งพาอาศัยกันและกัน จะเห็นได้จากการทำกิจกรรมของเด็ก ในขณะที่กำลังทำกิจกรรมนั้นเด็กจะรู้จักแนะนำและการรอคอยเพื่อนในกลุ่มที่ยังทำงานไม่เรียบร้อย

2. เมื่อพิจารณาถึงพฤติกรรมทางสังคมในระยะ 9 สัปดาห์และก่อนการจัดกิจกรรม พบว่า เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมทางสังคมสูงขึ้น ในสัปดาห์ที่ 1 ถึงสัปดาห์ที่ 6 โดยมีคะแนนเรียงตามลำดับดังนี้ สัปดาห์ที่ 1 1.94 ($t = 5.71$) สัปดาห์ที่ 2 0.74 ($t = 2.08$) สัปดาห์ที่ 3 3.90 ($t = 8.26$) สัปดาห์ที่ 4 3.39 ($t = 5.83$) สัปดาห์ที่ 5 1.28 ($t = 2.52$) สัปดาห์ที่ 6 2.71 ($t = 3.73$) ส่วนสัปดาห์ที่ 7,8 มีแนวโน้มลดลง

จากผลการวิจัยเมื่อพิจารณาพฤติกรรมทางสังคม การใช้ศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มโดยแยกพฤติกรรมทางสังคม แยกเป็นรายด้าน 5 ด้าน บอกถึงพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในลักษณะที่ทำงานร่วมกัน ด้านที่ 1 ด้านความร่วมมือก่อนและขณะจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม แตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญที่ระดับ .001 แสดงให้เห็นถึงคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมด้านความร่วมมือ เพิ่มขึ้นในระดับคะแนนที่สูงขึ้น ที่เป็นเช่นนั้น เพราะ การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มได้เปิดโอกาสให้เด็กได้คิดได้แสดงออกอย่างอิสระ เด็กได้คิดและจินตนาการที่มีความหลากหลาย การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเด็กได้พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน สอดคล้องกับคำกล่าวของ พรณี อุทัย เจนจิต (2537 : 157 - 158) “เด็กในวัยนี้เขาเริ่มเรียนรู้ที่จะติดต่อสมาคมกับคนอื่น ๆ โดยเฉพาะกับเพื่อนในวัยเดียวกัน เด็กเริ่มที่จะเรียนรู้การปรับตัวเข้ากับเพื่อน ซึ่งเด็กต้องการที่จะเล่นและทำงานกับเพื่อนเป็นกลุ่มเล็ก” ด้วยเหตุผลดังกล่าวทำให้พฤติกรรมทางสังคมด้านที่ 1 ด้านความร่วมมือ

มีมีพฤติกรรมที่สูงขึ้น ด้านที่ 2 พฤติกรรมความเป็นเพื่อน ก่อนและขณะที่จัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .001 แสดงให้เห็นถึงคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมด้านความเป็นเพื่อนเพิ่มขึ้นคะแนนในระดับที่สูงขึ้นที่เป็นเช่นนั้นเพราะ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มได้เปิดโอกาสให้เด็กได้อิสระในความเป็นเพื่อนเล่นด้วยกันและเกิดความรักใคร่ต่อคนอื่น ซึ่งปกติแล้วเด็กวัยนี้การเล่นเป็นในแนวลักษณะที่แตกต่างกันแม้ว่าจะอยู่ในกลุ่มเดียวกัน เมื่อเด็กได้ทำงานร่วมเป็นกลุ่มเด็กเริ่มปรับตัวเข้ากับเพื่อน เพราะเด็กวัยนี้ต้องการเป็นที่ยอมรับจากกลุ่มผู้ใหญ่และกลุ่มเพื่อน ต่างจากวัยทารกที่กลัวคนแปลกหน้า สอดคล้องกับคำกล่าวของ ภรณ์ คุรุรัตน์ (2540 : 21 – 25) กล่าวไว้ว่า “ความต้องการของเด็กวัยนี้มีความต้องการได้รับกำลังใจจากคนอื่น ในความพยายามและความชมเชยในผลงาน ต้องการความช่วยเหลือ ต้องการความคิดอิสระที่จะเล่น” ซึ่งเด็กวัยนี้แล้วมีความต้องการที่จะเล่นกับเพื่อนเป็นกลุ่ม ดังนั้นการเสริมพฤติกรรมทางสังคมโดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มทำให้พฤติกรรมทางสังคมด้านที่ 2 สูงขึ้น ด้านที่ 3 การช่วยเหลือ ก่อนและขณะที่จัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญในทางสถิติที่ระดับ .001 แสดงให้เห็นถึงคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมด้านการช่วยเหลือเพิ่มขึ้นในระดับของคะแนนที่สูงขึ้น ที่เป็นเช่นนั้นเพราะ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มเด็กได้มีอิสระในการกระทำหรือคำพูด รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เกื้อกูลซึ่งกันและกัน หรือช่วยเหลือให้เพื่อนประสบความสำเร็จในกิจกรรมที่ทำอยู่ คอยดักเตือนเมื่อเพื่อนทำผิด กิจกรรมที่จัดขึ้นสนับสนุนให้เด็กได้ช่วยเหลือกันขึ้นในกลุ่ม สอดคล้องกับคำกล่าวของ กิบบ์ (Rogers, 1970 : 121 – 122 ; citing Gibb.n.d.) ได้กล่าวว่า “การทำกิจกรรมกลุ่มจะส่งผลให้เสริมสร้างสรรคทางด้านจิตวิทยา มาก เปลี่ยนแปลงทางด้านความรู้สึกและการรับรู้ มีความตระหนักถึงความรู้สึกของตนเอง และผู้อื่นมากขึ้น ยอมรับตนเองในเรื่องของการพัฒนาและมีความมั่นคงยิ่งขึ้นในด้านทัศนคติที่ดีต่อผู้อื่น มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมมากขึ้นและมีความพึงพอใจซึ่งกันและกันเป็นสมาชิกที่ดีในกลุ่ม ฉะนั้น การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมทางด้านสังคมด้านช่วยเหลือผู้อื่นสูงขึ้น ด้านที่ 4 ความเห็นอกเห็นใจ ก่อนและขณะที่ทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 แสดงให้เห็นถึงคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมทางสังคมด้านการเห็นอกเห็นใจเพิ่มขึ้นในระดับคะแนนที่สูงขึ้น ที่เป็นเช่นนั้นเพราะ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงพฤติกรรมโดยการกระทำหรือคำพูด การเข้าใจถึงจิตใจผู้อื่นและให้กำลังใจเมื่อเห็นเพื่อนมีปัญหา ไม่ว่าจะกล่าวด้วยถ้อยคำที่รุนแรง ซึ่งกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มนี้ เด็กได้แสดงความเห็นอกเห็นใจเมื่อเพื่อนเกิดเหตุการณ์ต่างๆ ขึ้น แสดงถึงความมีน้ำใจปอบโยนและเข้าไปช่วยเหลือ โดยเฉพาะการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เด็กจะต้องเห็นอกเห็นใจเพื่อนร่วมกลุ่มตลอดเวลา เด็กจะต้องสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนในวัยเดียวกันและกลุ่มเดียวกันในการทำงาน เด็กแสดงถึงความมีวินัยในการทำงานเป็นกลุ่ม สอดคล้องกับงานวิจัยของ วาสนา บุญจันทร์ (2539 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย พบว่า เด็กที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะศึกษาและกิจกรรมเล่นตามมุมเป็นกลุ่มมีพฤติกรรมทางสังคมด้วยความอ่อนน้อมและมีระเบียบวินัยสูง ซัลลิวน (ศุภาวดี บุญวงศ์ 2527 : 2 ; อ้างอิงจาก Sullivan,1985) ได้กล่าวถึงการทำงานของสมาชิกในกลุ่ม ต้องมีการวางแผนร่วมกันและผู้นำกลุ่มมีหน้าที่ประสานงานให้คำปรึกษาสมาชิกภายในกลุ่มมีความรับผิดชอบร่วมกัน บรรยากาศเป็นกันเองและเป็นมิตรกัน สื่อถึงการแสดงออกความเห็นอกเห็นใจกันของเด็ก ดังนั้นการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มเป็นส่วนเสริมให้เด็กเกิดพฤติกรรมทางสังคมด้านความเห็นอกเห็นใจสำหรับเด็กปฐมวัยให้สูงขึ้น ด้านที่ 5 ความไม่เห็นแก่ตัว ก่อนและขณะที่จัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 แสดงให้เห็นถึงคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมทางสังคมด้านความไม่เห็นแก่ตัวเพิ่มขึ้นในระดับคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้น ที่เป็นเช่นนั้นเพราะ การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็น

กลุ่มเด็กได้แสดงพฤติกรรมไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน เด็กรู้สึกวางเฉยทำตัวเป็นกลาง ไม่เอาใจเอาเปรียบผู้อื่น เด็กวัยปฐมวัยจะเป็นเด็กที่ยึดตัวเองเป็นศูนย์กลางเอาแต่ใจตนเองเมื่ออยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มก็จะแย่งกัน แต่เมื่อผู้วิจัยได้นำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มเข้ามาเสริมให้เด็ก เด็กจะแสดงออกถึงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และให้ความช่วยเหลือเพื่อนไม่หวังของ ช่วยเหลือผู้อื่นเกิดขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิณณภัส ศรีทรง (2541 : 56) ได้ศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบบล็อกมีพฤติกรรมความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่สูงขึ้น เพียงจิต โรจน์ศุภรัตน์ (2531 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ระหว่างเด็กปฐมวัยที่วาดรูปเป็นกลุ่มกับเป็นรายบุคคล ผลปรากฏว่าเด็กที่วาดรูปเป็นกลุ่มมีความคิดสร้างสรรค์ที่สูงขึ้น จากงานวิจัยดังกล่าวสนับสนุนกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม มีผลทำให้พฤติกรรมทางสังคมด้านความไม่เห็นแก่ตัวสูงขึ้น

ดังนั้นจากการเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยหลังจากจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มเด็กมีพฤติกรรมทางสังคมทั้ง 5 ด้านสูงขึ้นโดยแต่ละด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 จึงกล่าวได้ว่ากิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยทั้ง 5 ด้าน

เมื่อพิจารณาภาพรวมรายสัปดาห์แต่ละด้านจะมีแนวโน้มสูงขึ้น โดยมีแนวโน้มอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น ตลอดระยะเวลาจากสัปดาห์ที่ 1 – 6 การเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมทางสังคมเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน ส่วนสัปดาห์ที่ 7 – 8 การเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมทางสังคมมีแนวโน้มลดลง ส่วนสัปดาห์ที่ 9 มีการเปลี่ยนแปลงของคะแนนพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

เมื่อพิจารณาแยกรายด้าน ในช่วงระยะแรกประมาณสัปดาห์ที่ 1 และสัปดาห์ที่ 2 มีแนวโน้มอัตราการเปลี่ยนแปลงไม่ชัดเจน ซึ่งเป็นช่วงแรกของเด็ก เด็กวัยนี้จะยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง และเป็นช่วงที่เด็กกำลังปรับตัว เรียนรู้การเข้ากับสมาชิกในกลุ่ม เรียนรู้กับการทำงานร่วมกันกับเพื่อนได้อย่างไรจึงจะทำให้การทำงานราบรื่น ซึ่งระยะนี้เวลาเด็กทำงานศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มเด็กจะเกิดความเห็นแก่ตัว ทะเลาะกับเพื่อน แย่งวัสดุจากเพื่อนไม่ค่อยรู้จักช่วยเหลือกัน ช่วงระยะเวลานี้เด็กจะต้องรู้จักการปรับตัวให้ดีขึ้นเรื่อยๆ ก่อนเพื่อจะมีพัฒนาการทางสังคมเกิดขึ้น สอดคล้องกับคำกล่าวของ เลิศ อานันทนะ (2535 : 44 – 48) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อให้เด็กเกิดพัฒนาการทางสังคม จะต้องมีการจัดกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ (Group Process) เด็กจะได้เกิดการวางแผน ปรึกษาหารือ การร่วมมือ การแก้ปัญหาความขัดแย้ง และการอยู่ร่วมกันได้ นับว่าเป็นช่วงระยะเวลาของการปรับตัวของเด็กปฐมวัยซึ่งทำให้พฤติกรรมทางสังคมมีแนวโน้มอัตราการเปลี่ยนแปลงไม่ชัดเจน

ในช่วงระยะเวลาสัปดาห์หลังประมาณสัปดาห์ที่ 3 – 4 , 5 – 6 มีแนวโน้มอัตราการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมที่ชัดเจน ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้จะไม่เกิดขึ้นทันทีทันใดแต่จะเป็นแบบค่อยเป็นค่อยไป ทั้งนี้เนื่องมาจากระยะเวลาที่เด็กผ่านประสบการณ์จากการทำกิจกรรมร่วมกันมาแล้วหลายสัปดาห์ และมีการพูดคุยถึงปัญหาในชั้นสรุป โดยบทบาทของครูเป็นส่วนหนึ่งในการกระตุ้นให้เด็กคิดวิธีแก้ปัญหาในการทำกิจกรรมร่วมกัน ครูให้อิสระเด็กทั้งความคิดและการกระทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม เด็กได้เรียนรู้และปรับตัว เรียนรู้การทำงานร่วมกันให้เกิดความสำเร็จ และทำงานร่วมกันได้อย่างราบรื่น รู้จักที่จะเสียสละ มีการแสดงความคิดเห็นร่วมกัน และเมื่อใช้วัสดุอุปกรณ์เสร็จก็นำไปเก็บให้เรียบร้อย เมื่อเด็กทำไปแล้วเด็กรู้สึกภูมิใจ ดังเฮอร์ลิสด (1978 : 239) กล่าวถึง พฤติกรรมที่เด็กทำไปแล้วเกิดความภูมิใจ สร้างความพอใจเป็นที่นิยมชมชอบต่อตนเองและผู้อื่น ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่เข้าสู่สังคม สอดคล้องกับคำกล่าวของ แมคเกรเกอร์ (Mc Gragor) ได้กล่าวถึงการทำงานเป็นกลุ่มที่มีประสิทธิภาพนั้น บรรยากาศในการทำงานต้องเป็นกันเอง สมาชิกทุกคนมี

ส่วนร่วมในการทำงานทุกอย่างของกลุ่ม สมาชิกในกลุ่มต้องรับฟังปัญหาซึ่งกันและกัน ดังนั้นพฤติกรรมทางสังคมจะต้องอาศัยระยะเวลาในการเรียนรู้และการฝึกฝน ให้โอกาส ให้เด็กได้ทำงานในกลุ่มอย่างค่อยเป็นค่อยไปอย่างสม่ำเสมอ เด็กจะได้แสดงออกอย่างอิสระ จึงเป็นผลก่อให้เกิดพฤติกรรมทางสังคมที่ชัดเจน ส่วนสัปดาห์ที่ 8 มีพฤติกรรมทางสังคมที่ลดลงแต่มีแนวโน้มสูงกว่าก่อนการทดลอง ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก ขณะที่จัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มเด็กปฐมวัยเกิดความเคยชินกับกิจกรรม กับกลุ่มเพื่อนและการปฏิบัติตามคำสั่ง กฎเกณฑ์ต่างๆ ซึ่งผู้ใหญ่เป็นผู้กำหนด แต่เด็กอาจจะยังไม่ต้องการที่จะกระทำกิจกรรมนั้นๆ กับกลุ่มเท่าที่ควร และอีกประการหนึ่งสุขภาพร่างกายของเด็กในขณะนั้นบางคนไม่แข็งแรงเพราะเป็นช่วงฤดูฝน ทำให้เป็นหวัด ไม่สบาย บรรยากาศขณะที่เด็กกระทำกิจกรรมทำให้เกิดความเบื่อหน่ายในการทำกิจกรรม เพราะสภาพแวดล้อมและสุขภาพร่างกายไม่เอื้ออำนวยต่อการการจัดกิจกรรมซึ่งจะมีผลเกี่ยวเนื่องถึงพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย เมื่อเปรียบเทียบกับคะแนนเฉลี่ยก่อนจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม ในแต่ละสัปดาห์มีอัตราและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงไม่คงที่ เมื่อนำมาแสดงเป็นเส้นกราฟจึงทำให้เห็นแนวโน้มอัตราการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยได้อย่างชัดเจน ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องที่จะศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย สามารถศึกษากิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับพัฒนาการและความสนใจ ระยะเวลาที่เหมาะสมกับความสนใจของเด็กต่อไป

ข้อสังเกตที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า

1. การใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มเพื่อพัฒนาพฤติกรรมทางสังคม ควรคำนึงถึงความเหมาะสมกับอายุและความสนใจของเด็กอายุ 4 – 5 ปี ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกทำกิจกรรม ฉีก ตัด ปะ กระดาษ รวมอยู่ด้วยจะสังเกตได้ว่า กิจกรรมนี้จะไม่ได้รับความสนใจจากเด็กเท่าที่ควรเพราะเด็กวัยนี้ พัฒนาการกล้ามเนื้อมือยังไม่แข็งแรง การตัดกระดาษเพื่อทำผลงานเด็กทำได้ไม่ดีเท่าที่ตัวเองพอใจ จึงทำให้กิจกรรมนี้ไม่ได้รับความสนใจจากเด็กมากนัก ดังนั้นการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กควรเลือกสรรกิจกรรมที่มีการช่วยผู้ใหญ่ให้เด็กอยากร่วมกิจกรรมให้มากๆ เด็กจะได้สนุกและเพลิดเพลินกับการทำกิจกรรม
2. การวิจัยครั้งนี้พบว่าพฤติกรรมทางสังคมของเด็กสูงขึ้นในช่วง 6 สัปดาห์แรกของการทดลองและลดลงในสัปดาห์ที่ 7 และสัปดาห์ที่ 8 เป็นการแสดงให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่องอาจเป็นสาเหตุทำให้เด็กเบื่อหน่ายและเด็กเกิดความเคยชินกับรูปแบบกิจกรรม อันส่งผลให้พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยลดลงดังที่ปรากฏจากการวิจัยในครั้งนี้ ระยะเวลาที่จัดให้นาน 6 สัปดาห์ ก็น่าจะเชื่อถือว่าทำให้เด็กพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมได้ แต่ถ้าจะจัดกิจกรรมนี้ต่อไป ควรมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบของกิจกรรมนี้ให้มีความน่าสนใจมากขึ้น
3. ผลการวิจัยในครั้งนี้ เมื่อพิจารณาคะแนนพฤติกรรมทางสังคมในช่วงสัปดาห์ที่ 7 สัปดาห์ที่ 8 เด็กมีพฤติกรรมลดลงอาจเป็นเพราะ สุขภาพของตัวเด็ก เนื่องจากการลดลงในช่วงนี้เป็นช่วงเดือน สิงหาคม ซึ่งเป็นฤดูฝน ในระยะนั้นฝนตกบ่อยมาก ทำให้เด็กกลุ่มวิจัยมีสุขภาพไม่แข็งแรง เป็นไข้หวัดกันหลายคน ซึ่งอาจทำให้เด็กเกิดการเบื่อหน่ายที่จะทำกิจกรรมในขณะนั้นด้วย
4. จากการทดลองพบว่า พฤติกรรมร่วมมือจะมีการเปลี่ยนแปลงของคะแนนได้ชัดเจนกว่าด้านอื่นๆ อาจเป็นเพราะว่า การร่วมมือเป็นพฤติกรรมขั้นพื้นฐานในการเข้ากลุ่มของเด็ก รู้จักการวางแผน การแสดงความคิดเห็นและการยอมรับฟังความคิดเห็นจากผู้อื่น แต่เมื่อเด็กได้ปฏิบัติการเข้ากลุ่มอย่างต่อเนื่องย่อมเป็นการหล่อหลอมความคิดร่วมกัน ซึ่งทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ในการอยู่ร่วมกัน

5. จากการทดลองจะเห็นได้ว่าเด็กมีพฤติกรรมทางสังคมเพิ่มขึ้นไม่ชัดเจน อาจเนื่องจากสภาพแวดล้อมที่เด็กอยู่อาศัย ส่วนมากที่อยู่จะเป็นห้องเช่า พ่อแม่ แยกกันอยู่ เด็กจะไม่ได้รับการดูแลเท่าที่ควร ในช่วงแรกของการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มเด็กจะยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง ไม่มีความเสียสละและยอมรับเข้ากลุ่มกับเพื่อน แต่เมื่อครูเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์ และสร้างแรงเสริมให้กับเด็กเด็กเริ่มที่จะเข้าร่วมกลุ่มกับเพื่อน เริ่มยอมรับตนเองและยอมรับความคิดเห็นของคนอื่น

6. จากการทดลองพบว่า เด็กมีพฤติกรรมทางสังคมมากขึ้น จากความสามารถทำกิจกรรมตามความคิด และวิธีการที่ตนเองต้องการอย่างอิสระ เด็กจะมีความตั้งใจและทำงานศิลปะด้วยความเพลิดเพลิน มีความคิดจินตนาการที่หลากหลาย โดยครูไม่บังคับว่าเด็กจะต้องทำตามที่ครูสาธิต ซึ่งสัปดาห์แรกๆ เด็กจะทำตามครู พอระยะหลังๆ เด็กเริ่มมีความมั่นใจและกล้าที่จะทำและตัดสินใจด้วยความคิดของตนเอง ทำให้เด็กมีวิธีการเป็นของตัวเอง ตื่นเต้น สนุกสนาน ภูมิใจกับผลงานที่คิดค้นใหม่ๆ

7. พฤติกรรมทางสังคมแต่ละด้านและแยกเป็นรายด้าน มีจุดเริ่มต้นของระดับคะแนนเฉลี่ยที่ต่างกัน ขณะจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม มีแนวโน้มอัตราการเปลี่ยนแปลงต่างกัน เด็กเรียนรู้และเกิดพฤติกรรมความร่วมมืออย่างรวดเร็วตั้งแต่ช่วงเวลาสัปดาห์แรก และจะเริ่มลดลงในสัปดาห์ที่ 7 แต่แนวโน้มยังสูงขึ้น เด็กปฐมวัยสามารถส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมด้านความไม่เห็นแก่ตัวได้เร็วกว่าพฤติกรรมทางสังคมด้านเห็นอกเห็นใจ ซึ่งจะมีการพัฒนาขึ้นแต่มีแนวโน้มอัตราการเปลี่ยนแปลงลดลงในสัปดาห์ที่ 8 เด็กส่วนมากสามารถเรียนรู้ และบอกสิ่งที่พึงกระทำได้ ไม่ว่าจะเป็นการร่วมมือ การช่วยเหลือ ความเห็นอกเห็นใจ ความเป็นเพื่อน และความไม่เห็นแก่ตัว ตั้งแต่ช่วงระยะเวลาสัปดาห์ที่ 1 – 2 เป็นต้นไป เด็กส่วนน้อยจะกระทำตามสิ่งที่ตนคิดพึงกระทำ และเกิดพฤติกรรมนั้นบางครั้งเท่านั้น แต่เมื่อจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มแล้วหลายๆ สัปดาห์เด็กสามารถปฏิบัติได้เป็นส่วนมาก ทั้งนี้ไม่ได้เป็นไปทุกครั้งในการจัดกิจกรรม การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้มีการทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน ทั้งด้านความคิด และการจินตนาการ การกระทำศิลปะสร้างสรรค์ที่หลากหลาย ส่งผลให้เกิดพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านอารมณ์ ด้านสังคม ด้านสติปัญญา และด้านร่างกาย

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ในการส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยโดยการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม ครูจะต้องให้เวลาในการปรับตัวของเด็กที่จะต้องทำงานร่วมกัน แต่ครูไม่มีการบังคับให้ทำตามแบบครู ให้เด็กมีอิสระในการคิด เลือกตัดสินใจอุปกรณ์ด้วยวิธีการที่เด็กคิดขึ้นเอง ไม่ควรเน้นผลงาน บางครั้งผลงานไม่จำเป็นต้องสะอาดและสวยงาม

2. ในการส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมในขั้นการวางแผนกิจกรรมครูจะต้องใช้เวลา เด็กให้คิดวางแผน และควรใช้คำถามกระตุ้นให้เกิดการวางแผนร่วมกัน เพื่อกระตุ้นจินตนาการของเด็ก พฤติกรรมครูมีส่วนสำคัญอย่างมากควรใช้คำพูดที่นุ่มนวล ไม่ควรใช้คำพูดที่ก้าวร้าว ใช้อารมณ์ ครูควรทำตัวให้เป็นมิตรให้ความรัก ให้กำลังใจ ให้คำชมเชย เมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมทางสังคมที่เหมาะสมออกมา เด็กจะได้รับความรู้สึกอบอุ่น มีความสุขในการทำกิจกรรม

3. ควรมีการสังเกตเด็กตลอดระยะเวลาในการทดลองเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมออกมาจะได้บันทึกได้ทันที และควรมีการสับเปลี่ยนกลุ่มเด็กทุกสัปดาห์

4. การสังเกตรายละเอียดพฤติกรรมย่อยโดยมีจำนวนข้อของพฤติกรรมมาก จะทำให้เห็นความแตกต่างของพฤติกรรมไม่ชัดเจน เห็นแนวโน้มอัตราการเปลี่ยนแปลงได้อย่างหลากหลาย เห็นที่มาของพฤติกรรมทางสังคม และยังเป็นข้อมูลสนับสนุนในการอภิปรายผลพฤติกรรมทางสังคมแต่ละด้าน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัย

1. ควรมีการศึกษาแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมในสภาพจริงในห้องเรียน
2. ควรมีการศึกษาการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์กับพฤติกรรมด้านอื่นๆ เช่น การแก้ปัญหา การตัดสินใจ คุณธรรม และจริยธรรม
3. ควรมีการศึกษาการจัดกิจกรรมอื่นๆ ที่ส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมนอกเหนือจาก กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เช่น กิจกรรมการเล่นตามมุม กิจกรรมกลางแจ้ง

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กลิ่นแก้ว มาตา. (2541). การศึกษาพฤติกรรมชอบสังคัมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมประกอบอาหารสมมุติแบบกลุ่มกับแบบอิสระ. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- จงใจ ชัยกิจ. (2530). การศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับอนุบาลที่เรียนวิชาศิลปะศึกษาโดยวิธีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์กับการสอนตามแผนการจดประสบการณ์. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒบางแสน. อัดสำเนา.
- ชไมมณ ศรีสุวัณษ์. (2540). การศึกษาความสัมพันธ์ทางสังคัมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มแบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน และแบบปกติ. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. อัดสำเนา.
- ณัฐภาพร พงษ์สิงห์. (2539). พฤติกรรมชอบสังคัมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการประสบการณ์เล่นบล็อกเป็นกลุ่มอย่างมีแบบแผน. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- ทิตนา แชมมณี. (2522). กลุ่มสัมพันธ์ : ทฤษฎีและแนวปฏิบัติเล่ม 1. กรุงเทพฯ : บุรพาติลปิ การพิมพ์.
- ทิตนา แชมมณี และคนอื่นๆ. (2536). หลักการและรูปแบบการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทย. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- บุญเชิด ภิญญาณันตพงษ์. (2526). การทดสอบแบบอิงเกณฑ์ : แนวคิดและวิธีการ. กรุงเทพฯ : ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- บุศรินทร์ สิริปัญญาธร. (2541). แนวโน้มและอัตราการเปลี่ยนแปลงความร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่เกิดจากศิลปะแบบสื่อผสมเป็นกลุ่ม. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- ปรียา เกตทัต. (2531). " การอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน." ในเอกสารการสอนชุดวิชาพัฒนาการเด็กและการเลี้ยงดู หน่วยที่ 4. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พรรณิ ชูทัยเจนจิต. (2537). " การสนองความต้องการพื้นฐานของเด็ก " ในเอกสารการสอนชุดวิชาการพัฒนาพฤติกรรมเด็ก หน่วยที่ 3. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พรหมินทร์ สุทชจิตตะ. (2529). การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนการสร้างภาพโดยการใช่และไม่ใช้รูปเลขาชนิดเป็นสื่อ. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อัดสำเนา.
- พีระพงษ์ กุลพิศาล. (2536). สมอกลูกพัฒนาด้วยศิลปะ. กรุงเทพฯ : แปลนพับลิชชิงจำกัด.
- ภรณ์ี คุรุรัตน์. (2540). " พัฒนาการของเด็กในวัย 3 – 6 ปี " ในเอกสารประกอบการอบรมครูสอนระดับก่อนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักการประถมศึกษากรุงเทพฯ.
- เมทินี ต้านยังอยู่. (2544). แนวโน้มและอัตราการเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่เกิดจากการจัดประสบการณ์การเล่นสมมติ. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.

- เยาวพา เตชะคุปต์. (2523). " การส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับเด็กเล็ก." ใน *เข้าใจเด็กก่อนวัยเรียน*.
กรุงเทพฯ : ชมรมไทย อิสราเอล.
- ราตี ทองสวัสดิ์. (2529, เมษายน). " แนวคิดในการเตรียมความพร้อม " *รักลูก*. 103 - 104 .
- เลิศ อานันทนนะ. (2535). *เทคนิควิธีการสอนศิลปะเด็ก*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วราลี โกศัย. (2540). *ผลการเล่นเกมแบบร่วมมือนอกห้องเรียนที่มีต่อพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัย*.
ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนคริน
ทรวิโรฒประสานมิตร. อัดสำเนา.
- วาสิ ประสงค์. (2524). *การศึกษารูปแบบกิจกรรมการศึกษาที่วัดในชั้นอนุบาล*. วิทยานิพนธ์ ศ.บ.
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อัดสำเนา.
- วาสนา บุญจันทร์. (2539). *พฤติกรรมทางสังคมของเด็กระดับก่อนประถมศึกษาที่ได้รับการจัดกิจกรรมเน้น
สื่อแบบไทย*. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
อัดสำเนา.
- วันเพ็ญ ปลูกพันธ์. (2539). *การเล่นสมมุติแบบกึ่งชี้แนะที่ส่งผลต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย*.
ปริญญาานิพนธ์. กศ.ม.(การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทร
วิโรฒ. อัดสำเนา
- วิลาวัลย์ เมื่อกพวง. (2536). *พฤติกรรมความเอื้อเฟื้อความมีระเบียบวินัยและความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อ
ของเด็ปฐมวัยที่ได้รับประสบการณ์สร้างสรรค์ศิลปะศึกษาโดยใช้คำถามประกอบ*. ปริญญา
นิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
อัดสำเนา.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. (2526 ก). " การเสริมสร้างลักษณะนิสัยเด็กปฐมวัยด้านศิลปะ." ใน *เอกสารการสอนชุดวิชา
การสร้างเสริมลักษณะนิสัยเด็กระดับปฐมวัยศึกษา หน่วยที่ 5*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- _____. (2535 ข). " การแสดงออกในกิจกรรมศิลปะระดับปฐมวัย." ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาการสร้าง
เสริมลักษณะนิสัยเด็กระดับปฐมวัยศึกษา หน่วยที่ 12*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ศิริรัตน์ ชูชีพ. (2544). *พฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวเชิง
สร้างสรรค์*. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- สาตินี บุโรตม. (2523). *การสร้างแบบฝึกวาดภาพเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์*. วิทยานิพนธ์
ค.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อัดสำเนา.
- สิริมา ภิญญอนันตพงษ์. (2538). *แนวการจัดประสบการณ์ประถมวัยศึกษา*. กรุงเทพฯ : ศูนย์การพิมพ์
ดวงกมล.
- สิริมา ภิญญอนันตพงษ์. (2537). *แนวการศึกษาชุดวิชา หลักการและแนวคิดทางการปฐมวัยศึกษา หน่วย
ที่ 1 – 8*. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

- สุทธาภา โชติประดิษฐ์. (2537). การศึกษาความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรม ศิลปสร้างสรรค์และเล่นตามมุมที่เด็กริเริ่มจัดกิจกรรมอิสระในกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่. ปรินญา นิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- สุทธิพรรณ วีรพงศ์. (2537). การศึกษาพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยทำกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ เป็นกลุ่มแบบครุมีส่วนร่วมและแบบครุไม่มีส่วนร่วม. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2522). เด็กก่อนวัยเรียนกับการเรียนรู้และหลัก การสำคัญบางประการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เจริญผล.
- _____. (2528). การศึกษาสภาพการอบรมในศูนย์เด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศรีเดชา.
- _____. (2534). แผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2534. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- _____. (2536). แผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 2 เล่มที่ 1. กรุงเทพฯ : คุรุสภา.
- _____. (2537). แนวการจัดประสบการณ์ระดับอนุบาลศึกษา พุทธศักราช 2536. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : กองวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2539). คู่มือประเมินพัฒนาการเด็กระดับก่อนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาด พพร้าว.
- _____. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2528). การศึกษาสภาพการอบรมในศูนย์เด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ : คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2529). แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 – 2544). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- อารี เกษมรติ. (2533). ผลการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม และกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ปกติที่มีต่อ ความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันและแบบรักทะนุ ถนอม. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรี นครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- Burry – Stock ,Judith and others.(1996, April). "Rater Agreement Indexes for Performance Assessment," *Educational and Psychological Measurement*. 56(2) : 256.
- Compton, Shaw ,M.J. and Sherwood, J.W. (1980,February). " Effects of Training on the Divergent Thinking Abilities of Kindergarten Children," *Child Development*. 21 : 1061 – 1064.
- English and English. (1958). *A Comprehensive Dictionary of Psychological and Psychoanalytica Term*. New York : Dowid Mckay.
- Erikson, E.H. (1975). *Chilhood and Society*. New York : Morton.
- Hurlock, Elizabeag B. (1964). *Child Development*. Sixth Edition. New York : Mc Graw – Hill.
- Hilderbrand, Verma. (1975). *Guiding Yong Childern*. New York : Macmillan, Pulishing.

- Kelly, Ramona M. and Daniel. (1986, July). "Effects of An Administrative Plan for Excellence in Creative Arts Experience on the Development of Creativity in First Graders," *Dissertation Abstracts International*. 44 (01) : 32 – A.
- Kemp Gratton C.(1964). *Perspective on the Group Process*. Houghton Mifflin.
- Lowenfeld, Viktor and Lambert , Beittain W. (1970). *Creative and Mental Growth. Fifth Edition*. United States of America : The Mcmillan Company.
- Morriaon, George S. (1995). *Early Childhood Education Today*. Sixth Edition. Englewood cliffs, New Jersey : Prentice – Hill.
- Roger – Warren, Ann and Donald, Bear M. (1976). "Correspondence Between Saying and Doing : Teaching Children to Share and Praise," *Journal of Applied Behavior Analysis* 9 : 335 – 354.
- Smith, Judy B. (1977, January). "Perspective – Taking and Prosocial Behavior," *Developmental Psychology*. 18(1) : 87 – 88 .
- Stamp, Ray V. (1964, June). "Relationship of Measures of Creativity General Intelligence and Memory," *Dissertation Abstract International*. 5258 – A .
- Wood, Helen Louise. (1997, February). "The Relationship Between Sociometric Status and Social Competence in Kindergarten Children," *Dissertation abstracts international*. 37 : 4837 – A .
- Williams. Frank E. (1971, December). "Teaching for Creativity," *Instructor*. 8 : 42 – 44.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

- คู่มือการใช้แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย
- แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

คู่มือการใช้แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคม

คำชี้แจง

แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมมี 5 ด้าน ประกอบด้วย

1. การร่วมมือ มี 3 ข้อ
2. ความเป็นเพื่อน มี 3 ข้อ
3. การช่วยเหลือ มี 3 ข้อ
4. ความเห็นอกเห็นใจ มี 3 ข้อ
5. ความไม่เห็นแก่ตัว มี 3 ข้อ

กล่าวคือ

พฤติกรรมทางสังคม หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกของเด็กที่แสดงถึงความรู้สึกที่ดี โดยการกระทำหรือคำพูด และเป็นที่ยอมรับของสังคม ประกอบด้วยลักษณะต่างๆ ดังนี้

1. การร่วมมือ ได้แก่
  - 1.1 บอกความต้องการและแสดงความคิดเห็นส่วนรวมกับเพื่อน ๆ
  - 1.2 พักหน้ายื่นมือหรือยอมรับในการทำตามข้อตกลงของกลุ่ม
  - 1.2 ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนๆ
2. ความเป็นเพื่อน ได้แก่
  - 2.1 พูดคุยด้วยวาจาสุภาพ
  - 2.2 ยิ้มหรือพูดคุยกับเพื่อนขณะทำกิจกรรม
  - 2.3 ชวนเพื่อนมาทำกิจกรรม
3. การช่วยเหลือ ได้แก่
  - 3.1 ช่วยเพื่อนในการจัดเตรียมอุปกรณ์
  - 3.2 แบ่งปันหรือให้ยืมวัสดุอุปกรณ์
  - 3.3 เก็บของหรืออุปกรณ์ของกลุ่มเมื่อเลิกใช้แล้ว
4. ความเห็นอกเห็นใจ ได้แก่
  - 4.1 พูดปลอบเพื่อนเมื่อเห็นเพื่อนมีปัญหาหรือร้องไห้
  - 4.2 พูดแนะนำเพื่อนด้วยถ้อยคำสุภาพ
  - 4.3 ยืมให้เพื่อนเมื่อเพื่อนทำงานสำเร็จ
5. ความไม่เห็นแก่ตัว ได้แก่
  - 5.1 นั่งรอคอยไม่แย่งวัสดุหรืออุปกรณ์ขณะเพื่อนทำกิจกรรม
  - 5.2 พูดขออนุญาตก่อนหยิบของเพื่อน
  - 5.3 วัสดุหรืออุปกรณ์คืนเพื่อนเมื่อใช้เสร็จแล้ว

1. แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยเป็นการบันทึกในรูปแบบของความถี่ (จำนวนครั้ง) และระดับคุณภาพของพฤติกรรมจัดเป็น 3 ระดับคะแนน คือ 2, 1, 0

2. เวลาที่ใช้ในการสังเกต สังเกตในช่วงเวลาที่จัดกิจกรรมสร้างสรรค์ใน วันอังคาร วันพุธ และวันพฤหัสบดี วันละ 40 นาที โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น บันทึกการสังเกตโดยผู้

วิจัย 1 คน และผู้ช่วยผู้วิจัย 1 คน รวมผู้สังเกตจำนวน 2คน จัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มเป็นเวลา 9 สัปดาห์ รวมเวลาในการสังเกต 11 สัปดาห์ สังเกตในช่วงเวลา 09.30 – 10.10 น. รวมเวลา 17 นาที

3. การใช้เวลาในการสังเกตพฤติกรรมทางสังคม ตามตารางการสังเกตเวลาสังเกตพฤติกรรมทางสังคม ใช้นาฬิกาจับเวลาในการให้สัญญาณเริ่มและหมดเวลาในการสังเกต

ขั้นปฏิบัติในการสังเกต

1. เขียนชื่อผู้สังเกต ผู้ถูกสังเกต (เด็ก) วัน เดือน ปี ที่ทำการสังเกต
2. ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยรวมจำนวนผู้สังเกต 2 คน ทำการสังเกตพฤติกรรมทางสังคม
3. การสังเกตให้ผู้สังเกตทั้ง 2 คน คือผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยทำการสังเกตพร้อม ๆ กันในเวลาเดียวกัน สังเกตเด็กคนเดียวกันโดยสังเกตเด็กเป็นรายบุคคล

การบันทึกแบบสังเกต

เมื่อสังเกตพฤติกรรมทางสังคมตรงกับข้อใด และช่องระดับคะแนนพฤติกรรมทางสังคมตรงกับข้อใดให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องนั้น ถ้าเกิดพฤติกรรมทางสังคมซ้ำช่องเดิมให้ทำเครื่องหมาย ✓ เพิ่มลงในช่องเดิมตามจำนวนที่เกิดพฤติกรรมซ้ำโดยทำการบันทึกดังนี้

ช่องระดับคะแนน 2 บันทึกเมื่อเด็กเกิดพฤติกรรมทางสังคมด้วยตัวเอง

ช่องระดับคะแนน 1 บันทึกเมื่อเด็กเกิดพฤติกรรมทางสังคมโดยเพื่อนบอก

ช่องระดับคะแนน 0 บันทึกเมื่อเด็กไม่เกิดพฤติกรรมทางสังคมหรือปฏิเสธพฤติกรรมทางสังคม

การให้คะแนน

1. ในช่วงเวลาที่สังเกตเด็ก เมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมทางสังคมกับข้อใดและช่องระดับใดให้ใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องนั้น ถ้าเด็กเกิดพฤติกรรมทางสังคมซ้ำในข้อและช่องระดับคะแนนเดิมให้ทำเครื่องหมาย ✓ ซ้ำลงในช่องนั้นตามจำนวนครั้งที่ซ้ำ

2. ถ้าพบเครื่องหมาย ✓ ในช่องระดับคะแนนใดก็ให้คะแนนเท่ากับช่องคะแนนในช่องนั้น เช่น ในช่องระดับคะแนน 2 คะแนนซ้ำ 2 ครั้งรวมคะแนนเท่ากับ 4 คะแนนเป็นต้น

คำอธิบายเกี่ยวกับพฤติกรรมทางสังคม

หัวข้อพฤติกรรม	ระดับคะแนน	ตัวอย่างพฤติกรรม
การร่วมมือ		
1. บอกความต้องการหรือแสดงความคิดเห็นส่วนร่วมกับเพื่อนๆ	2	เด็กบอกความต้องการหรือแสดงความคิดเห็นกับเพื่อนๆ
	1	เด็กบอกความต้องการหรือแสดงความคิดเห็นโดยเพื่อนบอก
	0	เด็กไม่สนใจทำพฤติกรรมแบบนี้
2. พักหน้าหรือยอมรับในการทำตามข้อตกลงของกลุ่ม	2	เด็กพักหน้าหรือยอมรับทำตามข้อตกลงของกลุ่ม
	1	เด็กพักหน้าหรือยอมรับทำตามข้อตกลงของกลุ่มโดยเพื่อนบอก
	0	เด็กไม่สนใจทำพฤติกรรมแบบนี้
3. ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนๆ	2	เด็กทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนๆ
	1	เด็กทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนๆ โดยเพื่อนบอก
	0	เด็กไม่สนใจทำพฤติกรรมแบบนี้
ความเป็นเพื่อน		
4. พูดคุยด้วยวาจาสุภาพ	2	เด็กใช้วาจาสุภาพ เช่น "ขอโทษครับ ขอโทษค่ะ"
	1	เด็กใช้วาจาสุภาพ เช่น "ขอบคุณครับ ขอบคุณค่ะ" โดยเพื่อนบอก
	0	เด็กไม่ได้ทำท่าทางสนใจจะทำพฤติกรรมนี้
5. ยิ้มหรือพูดคุยกับเพื่อนขณะทำกิจกรรม	2	เด็กยิ้มหรือพูดคุยกับเพื่อนขณะทำกิจกรรม
	1	เด็กยิ้มหรือพูดคุยกับเพื่อนขณะทำกิจกรรมโดยเพื่อนบอก
	0	เด็กไม่สนใจทำพฤติกรรมแบบนี้
6. พูดชวนเพื่อนมาร่วมทำกิจกรรม	2	พูดชวนเพื่อนมาทำกิจกรรม
	1	พูดชวนเพื่อนมาทำกิจกรรมโดยเพื่อนบอก
	0	เด็กไม่สนใจทำพฤติกรรมแบบนี้

ตาราง (ต่อ)

หัวข้อพฤติกรรม	ระดับคะแนน	ตัวอย่างพฤติกรรม
การช่วยเหลือ		
7. ช่วยเพื่อนในการจัดเตรียมอุปกรณ์	2	เด็กช่วยเพื่อนในการจัดเตรียมอุปกรณ์
	1	เด็กช่วยเพื่อนในการจัดเตรียมอุปกรณ์โดยเพื่อนบอก
	0	เด็กไม่สนใจที่จะทำพฤติกรรมนี้
8. แบ่งปันหรือให้เพื่อนยืมวัสดุอุปกรณ์	2	เด็กแบ่งปันหรือให้เพื่อนยืมวัสดุอุปกรณ์
	1	เด็กแบ่งปันหรือให้เพื่อนยืมวัสดุอุปกรณ์โดยเพื่อนบอก
	0	เด็กไม่สนใจที่จะทำพฤติกรรมนี้
9. เก็บของหรืออุปกรณ์ของกลุ่มเมื่อเลิกใช้แล้ว	2	เด็กช่วยเก็บของหรืออุปกรณ์ของกลุ่มเมื่อเลิกใช้แล้ว
	1	เด็กช่วยเก็บของหรืออุปกรณ์ของกลุ่มโดยเพื่อนบอก
	0	เด็กไม่สนใจที่จะทำพฤติกรรมนี้
ความเห็นอกเห็นใจ		
10. พุดปลอบเพื่อนเมื่อเห็นเพื่อนมีปัญหาหรือร้องไห้	2	เด็กพุดปลอบเพื่อนเมื่อเห็นเพื่อนมีปัญหาหรือร้องไห้
	1	เด็กพุดปลอบเพื่อนเมื่อเห็นเพื่อนมีปัญหาหรือร้องไห้โดยเพื่อนบอก
	0	เด็กไม่สนใจที่จะทำพฤติกรรมนี้
11. พุดแนะนำเพื่อนด้วยถ้อยคำสุภาพ	2	พุดแนะนำเพื่อนด้วยถ้อยคำสุภาพ
	1	พุดแนะนำเพื่อนด้วยถ้อยคำสุภาพโดยเพื่อนบอก
	0	เด็กไม่สนใจที่จะทำพฤติกรรมนี้
12. ยืมให้เพื่อนเมื่อเพื่อนทำงานสำเร็จ	2	ยืมให้เพื่อนเมื่อเพื่อนทำงานสำเร็จ
	1	ยืมให้เพื่อนเมื่อเพื่อนทำงานสำเร็จโดยเพื่อนบอก
	0	เด็กไม่สนใจที่จะทำพฤติกรรมนี้

ตาราง (ต่อ)

หัวข้อพฤติกรรม	ระดับคะแนน	ตัวอย่างพฤติกรรม
<p>ความไม่เห็นแก่ตัว</p> <p>13. รอคอยไม่แย่งวัสดุหรืออุปกรณ์ขณะเพื่อนทำกิจกรรม</p> <p>14. พุดขออนุญาตก่อนหยิบของเพื่อน</p> <p>15. ส่งวัสดุหรืออุปกรณ์คืนเพื่อนเมื่อเสร็จแล้ว</p>	2	รอคอยไม่แย่งวัสดุหรืออุปกรณ์ขณะเพื่อนทำกิจกรรม
	1	รอคอยไม่แย่งวัสดุหรืออุปกรณ์ขณะเพื่อนทำกิจกรรมโดยเพื่อนบอก
	0	เด็กไม่สนใจที่จะทำพฤติกรรมนี้
	2	พุดขออนุญาตก่อนหยิบของเพื่อน
	1	พุดขออนุญาตก่อนหยิบของเพื่อนโดยเพื่อนบอก
	0	เด็กไม่สนใจที่จะทำพฤติกรรมนี้
	2	เด็กส่งวัสดุหรืออุปกรณ์คืนเพื่อนเมื่อเสร็จแล้ว
	1	เด็กส่งวัสดุหรืออุปกรณ์คืนเพื่อนเมื่อเสร็จแล้วโดยเพื่อนบอก
	0	เด็กไม่สนใจที่จะทำพฤติกรรมนี้

แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

ชื่อผู้สังเกต.....นามสกุล.....เป็นผู้สังเกตคนที่.....

ชื่อผู้ถูกสังเกต.....นามสกุล.....ชั้นอนุบาล.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

พฤติกรรมทางสังคม	ระดับคะแนน		
	2	1	0
การร่วมมือ 4. บอกความต้องการและแสดงความคิดเห็นส่วนร่วมกับเพื่อน ๆ 5. พักหน้ายินดีหรือยอมรับในการทำตามข้อตกลงของกลุ่ม 6. ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน ๆ			
ความเป็นเพื่อน 7. พุดคุยด้วยวาจาสุภาพ 5. ยิ้มหรือพุดคุยกับเพื่อนขณะทำกิจกรรม 6. ชวนเพื่อนมาทำกิจกรรม			
การช่วยเหลือ 7. ช่วยเพื่อนในการจัดเตรียมอุปกรณ์ 8. แบ่งปันหรือให้ยืมวัสดุอุปกรณ์ 9. เก็บของหรืออุปกรณ์ของกลุ่มเมื่อเลิกใช้แล้ว			
ความเห็นอกเห็นใจ 10. พุดปลอบเพื่อนเมื่อเห็นเพื่อนมีปัญหาหรือร้องไห้ 11. พุดแนะนำเพื่อนด้วยถ้อยคำสุภาพ 12. ยืมให้เพื่อนเมื่อเพื่อนทำงานสำเร็จ			
ความไม่เห็นแก่ตัว 13. นั่งรอคอยไม่แย่งวัสดุหรืออุปกรณ์ขณะเพื่อนทำกิจกรรม 14. พุดขออนุญาตก่อนหยิบของเพื่อน 15. ส่งวัสดุหรืออุปกรณ์คืนเพื่อนเมื่อใช้เสร็จแล้ว			

บันทึกพฤติกรรมเพิ่มเติม.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข

- คู่มือการใช้แผนการใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม
- แผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

คู่มือการใช้แผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม

หลักการและเหตุผล

การส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยสามารถจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมได้หลายวิธี วิธีหนึ่งที่สามารถจัดให้เด็กได้ คือ การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม โดยการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์เป็นกลุ่มนี้เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้และรู้จักการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การวาดภาพ การปั้น การพิมพ์ภาพ การฉีก ตัดปะ การเล่นสีน้ำ ฯลฯ หมุนเวียนเปลี่ยนกันไปในแต่ละวันเปิดโอกาสให้เด็กได้คิดและรู้จักการวางแผนอันนำไปสู่เป้าหมายของกลุ่มตามที่ได้ตกลงกันไว้ ได้แก่ การช่วยเหลือ แบ่งปัน ความเป็นเพื่อนและความไม่เห็นแก่ตัว ทั้งนี้ครูมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็กในการสร้างบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียนรู้ให้เหมาะสมเพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมทางสังคม

จุดมุ่งหมาย

เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยในด้านการร่วมมือ การช่วยเหลือ ความเป็นเพื่อน ความเห็นอกเห็นใจ และความไม่เห็นแก่ตัว

เนื้อหา

กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคม ด้าน การร่วมมือ ความเป็นเพื่อน การช่วยเหลือ ความเห็นอกเห็นใจ และความไม่เห็นแก่ตัว

หลักการจัดกิจกรรม

1. จัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มวันละ 3 กิจกรรมโดยแนะนำสาธิตวิธีการทำกิจกรรมใหม่วันละ 1 กิจกรรมรวมกับกิจกรรมที่แนะนำแล้ว 2 กิจกรรม
2. ให้เด็กมีอิสระในการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยมีบรรยากาศเป็นกันเองระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม
3. กิจกรรมนี้ใช้ระยะเวลาในการดำเนินการ 9 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน โดยจัดในวัน อังคาร พุธ พฤหัสบดี วันละ 40 นาที ดังรายละเอียดต่อไปนี้
  - สัปดาห์ที่ 1 สร้างความคุ้นเคยกับเด็ก ๆ
  - สัปดาห์ที่ 2 ดำเนินการเก็บข้อมูลพื้นฐานด้านพฤติกรรมทางสังคมในช่วงกิจกรรมสร้างสรรค์ สังเกตและบันทึกแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมโดยผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยจำนวน 2 คน
  - สัปดาห์ที่ 3 - 10 ดำเนินกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มในช่วงกิจกรรมสร้างสรรค์ สังเกตและบันทึกแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยรวม 2 คน

บทบาทเด็ก

1. วางแผนและแสดงความคิดเห็นกับเพื่อนภายในกลุ่มเกี่ยวกับเรื่องที่จะทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์
2. ลงมือปฏิบัติกิจกรรมตามที่ได้วางแผนไว้อย่างอิสระ
3. เด็กแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอผลงานหลังจากทำกิจกรรมเรียบร้อยแล้ว

บทบาทครู

1. อธิบายข้อตกลงเบื้องต้นเกี่ยวกับการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม
  - ให้เด็กปรึกษากันได้ในชั้นการทำผลงาน
  - เด็กทำงานร่วมกันจนกว่าจะหมดเวลา
2. กระตุ้นให้เด็กสนใจในกิจกรรม และให้แรงเสริมทางบวกขณะที่เด็กทำงาน และใช้คำถามหรือคำพูดเกี่ยวกับพฤติกรรมทางสังคมในด้านการร่วมมือ การช่วยเหลือ ความเป็นเพื่อนกัน ความเห็นอกเห็นใจ และความไม่เห็นแก่ตัว ในขั้นสรุปเพื่อให้เด็กทบทวนถึงเรื่องที่ได้ทำและผลที่ได้จากการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม

รูปแบบแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม

จุดมุ่งหมาย

เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยในด้าน การร่วมมือ ความเป็นเพื่อน การช่วยเหลือ ความเห็นอกเห็นใจ และความไม่เห็นแก่ตัว

เนื้อหา

กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มที่เน้นพฤติกรรมทางสังคมในด้านการร่วมมือ ความเป็นเพื่อน การช่วยเหลือ ความเห็นอกเห็นใจ และความไม่เห็นแก่ตัว โดยเด็กทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยการวาดภาพระบายสี การฉีก ตัดปะ การปั้น การเล่นสีน้ำ การประดิษฐ์ การพิมพ์ภาพ ให้เด็กแต่ละกลุ่มมีปฏิสัมพันธ์ในการปรึกษา ตัดสินใจ สร้างผลงานของกลุ่มได้

ขั้นตอนการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม

ขั้นนำ (5 นาที)

1. นำเข้าสู่กิจกรรมด้วยการร้องเพลง คำคล้องจอง นิทาน คำถามหรือการใช้สื่อประกอบ เพื่อกระตุ้นให้เด็กสนใจและสร้างความพร้อมก่อนเข้าสู่กิจกรรม
2. ครูแนะนำวัสดุ อุปกรณ์และสาธิตการทำกิจกรรมใหม่
3. บอกข้อตกลงเบื้องต้นในการปฏิบัติกิจกรรม ครั้นนั้นอาจมีสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ หรือวิธีการที่อาจเป็นอันตรายต่อเด็ก

ขั้นดำเนินกิจกรรม (30 นาที)

1. เด็กนั่งตามกลุ่มของตนเอง กลุ่มละ 5 คน สำหรับการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อทำการวางแผนในการปฏิบัติกิจกรรม
2. เด็กปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันตามที่ได้ออกแบบเอาไว้ ด้วยการทำกิจกรรมที่กลุ่มต้องการในรูปแบบต่างๆ ตามความสนใจของสมาชิกในกลุ่ม
3. เมื่อปฏิบัติกิจกรรมเสร็จแล้วให้เด็กช่วยกันเก็บอุปกรณ์ให้เรียบร้อย

ขั้นสรุป (5 นาที)

ตัวแทนกลุ่มออกมานำเสนอผลงาน โดยครูกระตุ้นด้วยการใช้คำถามเช่น ระหว่างทำผลงานเกิดปัญหาอะไรขึ้นบ้าง และช่วยกันแก้ปัญหาอย่างไร งานที่เด็กๆ ทำสำเร็จได้เพราะอะไร การทำงานร่วมกันมีผลดีหรือไม่

การประเมินผล

สังเกตพฤติกรรมทางสังคมในชั้นทำกิจกรรมโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคม

ตัวอย่างแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม

ความคิดรวบยอด

กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ส่งเสริมให้เด็กมีพฤติกรรมทางสังคมในด้าน การร่วมมือ ความเป็นเพื่อน การช่วยเหลือ ความเห็นอกเห็นใจ และความไม่เห็นแก่ตัว

จุดมุ่งหมาย

เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีพฤติกรรมทางสังคมในด้าน การร่วมมือ ความเป็นเพื่อน การช่วยเหลือ ความเห็นอกเห็นใจ และความไม่เห็นแก่ตัว

เนื้อหา

ในการวิจัยครั้งนี้ได้นำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มมาใช้ ในกิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมที่จัดในครั้งนี้ ดำเนินถึงพัฒนาการของเด็กในวัย 4 –6 ปี และสอดคล้องกับบริบทที่เด็กอาศัยอยู่ และในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกิจกรรมดังตัวอย่างในตาราง

ตารางการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม

การจัดกิจกรรมสร้างสรรค์เป็นกลุ่มใช้ระยะเวลา 9 สัปดาห์ ๆ ละ 3 วัน ดังนี้

สัปดาห์ที่ ของการ ทดลอง	ครั้งที่ ของการ ทดลอง	กิจกรรม
1	1	การวาดภาพด้วยสีเทียน พิมพ์ภาพด้วยมือ ฉีก ตัด ปะ กระดาษสี
	2	การปั้นดินน้ำมัน การวาดภาพด้วยสีเทียน พิมพ์ภาพด้วยมือ
	3	เป่าสี ปั้นดินน้ำมัน การวาดภาพด้วยสีเทียน
2	4	ประดิษฐ์จานกระดาษ เป่าสี ปั้นดินน้ำมัน
	5	พิมพ์ภาพจากของเล่น ประดิษฐ์จานกระดาษ เป่าสี
	6	การหยดสี พิมพ์ภาพจากของเล่น ประดิษฐ์จานกระดาษ
3	7	การปั้นแป้งโด การหยดสี พิมพ์ภาพจากของเล่น
	8	การวาดภาพด้วยสีน้ำ การปั้นแป้งโด การหยดสี
	9	การฉีก ตัก ปะ รูปภาพนิตยสาร การวาดภาพด้วยสีน้ำ ปั้นแป้งโด
4	10	กลิ้งสี ฉีก ตัด ปะ รูปภาพนิตยสาร การวาดภาพด้วยสีน้ำ
	11	การประดิษฐ์ไม้ไอศกรีม กลิ้งสี ฉีก ตัด ปะ รูปนิตยสาร
	12	การปะติดด้วยเมล็ดพืช การประดิษฐ์ไม้ไอศกรีม กลิ้ง
5	13	การพับสี การปะติดด้วยเมล็ดพืช การประดิษฐ์ไม้ไอศกรีม
	14	ปั้นแป้งขนมปัง การพับสี การปะติดด้วยเมล็ดพืช
	15	ประดิษฐ์โมบาย ปั้นแป้งขนมปัง การพับสี

6	16	การวาดภาพด้วยนิ้วมือ ประติมากรรม ปั้นแป้งขนมปัง
	17	พิมพ์ภาพจากวัสดุธรรมชาติ วาดภาพด้วยนิ้วมือ ประติมากรรม
	18	ประติมากรรมพวงมาลัย พิมพ์ภาพจากวัสดุธรรมชาติ วาดภาพด้วยนิ้วมือ
7	19	เป่าฟองสบู่ ประติมากรรมพวงมาลัย พิมพ์ภาพจากวัสดุธรรมชาติ
	20	ปั้นดินเหนียว เป่าฟองสบู่ ประติมากรรมพวงมาลัย
	21	การปะติด ด้วยทรายสี ปั้นดินเหนียว เป่าฟองสบู่
8	22	ประติมากรรมเครื่องประดับร่างกาย การปะติด ด้วยทรายสี ปั้นดินเหนียว
	23	ปั้นขี้เลื่อย ประติมากรรมเครื่องประดับร่างกาย การปะติด ด้วยกามะพร้าว
	24	วาดภาพด้วยสีเทียน ปั้นขี้เลื่อย ประติมากรรมเครื่องประดับร่างกาย
9	25	เป่าสี วาดภาพด้วยสีเทียน ปั้นขี้เลื่อย
	26	พิมพ์ภาพจากวัสดุธรรมชาติ เป่าสี วาดภาพด้วยสีเทียน
	27	ฉีก ตัด ปะ กระดาษสี พิมพ์ภาพจากวัสดุธรรมชาติ เป่าสี

สื่อและอุปกรณ์ที่ใช้

1. กิจกรรมวาดภาพพระบายสี ได้แก่ สีเทียน สีน้ำ สีฝุ่น พู่กัน กระดาษขาว 80 ปอนด์
2. กิจกรรมปั้น ได้แก่ ดินน้ำมัน แป้งสาสี แป้งขนมปังปอนด์ ดินเหนียว ขี้เลื่อย แผ่นรองปั้น
3. กิจกรรมฉีก ตัด ปะ ได้แก่ กระดาษสี นิตยสาร เมล็ดพืช ทรายสี กาว กรรไกร วัสดุธรรมชาติ กระดาษ 80 ปอนด์
4. กิจกรรมประติมากรรม ได้แก่ กระดาษสี งานกระดาษ ดอกไม้เทียม ไม้ไอศกรีม หลอดกาแฟ โคมพรม กรรไกร สีเทียน
5. กิจกรรมการเล่นสีน้ำ ได้แก่ หลอดกาแฟ สบู่ ฟองน้ำ ลูกแก้ว วัสดุธรรมชาติ สีน้ำ สีโปสเตอร์ ของเล่น กระดาษ 80 ปอนด์
6. วัสดุอื่น ๆ ได้แก่ ผ้ากันเปื้อน ผ้าเช็ดมือ ผ้าปูโต๊ะ ภาชนะใส่สี

หมายเหตุ สื่ออุปกรณ์ที่ใช้มีความเหมาะสมกับระดับพัฒนาการเด็ก เช่น ขนาดของสีเทียน กรรไกรปลายมน พู่กัน มีขนาดที่เหมาะสม สะดวกกับการหยิบจับ

แผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม ครั้งที่ 1

สัปดาห์ที่ 1 วันอังคาร

กิจกรรม วาดภาพโดยใช้สีเทียน พิมพ์ภาพด้วยนิ้วมือ ฉีก ตัด ปะ กระดาษสี

จุดมุ่งหมาย

เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมในด้านการร่วมมือ การช่วยเหลือ ความเป็นเพื่อน ความเห็นอกเห็นใจ และความไม่เห็นแก่ตัว

เนื้อหา

กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มโดยการวาดภาพระบายสีเทียน พิมพ์ภาพด้วยนิ้วมือ ฉีก ตัด ปะ กระดาษสี ที่เน้นพฤติกรรมทางสังคมโดยที่เด็กแต่ละกลุ่มร่วมมือกันวางแผนและทำงานร่วมกันในการสร้างสรรค์ผลงานของกลุ่ม

ขั้นตอนในการทำกิจกรรม

ขั้นนำ

1. เด็กและครูร่วมกันร้องเพลง “เพลงชวนเพื่อน” พร้อมทำท่าประกอบ แล้วสนทนาซักถามเกี่ยวกับเนื้อเพลง เช่น
  - ถ้าเห็นเพื่อนนั่งอยู่คนเดียวเด็ก ๆ มีวิธีการอย่างไรที่จะชวนเพื่อนมาเล่นด้วย
  - ถ้ามีเพื่อนมาขอเล่นด้วยเด็ก ๆ จะทำอย่างไร
2. ครูแนะนำการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มด้วยการวาดภาพระบายสีเทียน พิมพ์ภาพด้วยนิ้วมือ ฉีก ตัด ปะ กระดาษสี
3. บอกข้อตกลงเบื้องต้น เกี่ยวกับการปฏิบัติกิจกรรม โดยกลุ่มที่ 1 ทำกิจกรรมวาดภาพระบายสีเทียน กลุ่มที่ 2 ทำกิจกรรมพิมพ์ภาพด้วยนิ้วมือ กลุ่มที่ 3 ทำกิจกรรมฉีก ตัด ปะ กระดาษสี และเด็กแต่ละกลุ่มจะต้องทำงานร่วมกันเพื่อที่จะได้ผลงานของกลุ่ม

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. เด็กนั่งตามกลุ่มของตนเองกลุ่มละ 5 คน เพื่อทำการวางแผนในการทำกิจกรรม
2. ชื่นทำกิจกรรมร่วมกัน เด็กลงมือปฏิบัติกิจกรรมของกลุ่มตามที่ได้วางแผนไว้
3. หมดเวลาเด็กเก็บอุปกรณ์ และทำความสะอาดให้เรียบร้อย

ขั้นสรุป

1. เด็กแต่ละกลุ่ม ออกมานำเสนอผลงานของกลุ่ม
2. สนทนาซักถามถึงการทำงานว่าเกิดปัญหาอะไรบ้าง และช่วยกันแก้ไขปัญหาอย่างไร
3. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปประโยชน์จากการช่วยกันทำงานกลุ่ม

สื่อ

1. เพลง “ชวนเพื่อน”
2. กระดาษ 80 ปอนด์ 22 x 31.5 นิ้ว
3. สีเทียน สีน้ำ ฟองน้ำ กาว กรรไกร
4. กระดาษสี

การประเมินผล

สังเกตพฤติกรรมทางสังคมของเด็กในชั้นดำเนินการโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคม

ภาคผนวก**เพลง “ชวนเพื่อน”**

เพื่อนเอ๋ย จะบอกให้ เพื่อนทำไมมานั่งคนเดียว
ผู้ใดก็ไม่แลเหลียว มานั่งคนเดียวหรือจะเพลินใจ
มาเถิดเพื่อนมา (ซ้ำ) มาทำศิลปะปะกันเร็ว ๆ ไหว ๆ

แผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ครั้งที่ 2

สัปดาห์ที่ 1 วันพุธ

กิจกรรม

การปั้นดินน้ำมัน การวาดภาพด้วยสีเทียน พิมพ์ภาพด้วยนิ้วมือ

จุดมุ่งหมาย

เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมในด้านการร่วมมือ การช่วยเหลือ ความเป็นเพื่อน ความเห็นอกเห็นใจ และความไม่เห็นแก่ตัว

เนื้อหา

กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มโดย การปั้นดินน้ำมัน การวาดภาพระบายด้วยสีเทียน พิมพ์ภาพด้วยนิ้วมือ ที่เน้นพฤติกรรมทางสังคมโดยที่เด็กแต่ละกลุ่มร่วมมือกันวางแผนและทำงานร่วมกันในการสร้างสรรค์ผลงานของกลุ่ม

ขั้นตอนในการทำกิจกรรม

ขั้นนำ

1. เด็กและครูร่วมกันท่องคำคล้องจอง " นกกระจอก นกกระจิบ " แล้วสนทนาซักถามเกี่ยวกับคำคล้องจอง เช่น
  - คำคล้องจองนี้พูดถึงอะไร
  - ทำไมนกกระจิบต้องทำทองหยิบ
  - ถ้ามีเพื่อนๆของเราบางคนมาบอกให้ช่วยทำอะไรให้เด็กๆจะทำให้หรือไม่ เพราะอะไร
2. ครูแนะนำการทำกิจกรรมใหม่คือ การปั้นดินน้ำมัน
3. ทบทวนข้อตกลงเบื้องต้น เกี่ยวกับการปฏิบัติกิจกรรม โดยกลุ่มที่ 1 ทำกิจกรรมการปั้นดินน้ำมัน กลุ่มที่ 2 ทำกิจกรรมวาดภาพระบายสีเทียน กลุ่มที่ 3 ทำกิจกรรมพิมพ์ภาพด้วยนิ้วมือ และเด็กแต่ละกลุ่มจะต้องทำงานร่วมกันเพื่อที่จะได้ผลงานของกลุ่ม
4. เด็กวางแผนร่วมกันกับเพื่อนในการทำผลงานของกลุ่ม

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. เด็กนั่งตามกลุ่มของตนเองกลุ่มละ 5 คน เพื่อทำการวางแผนในการทำกิจกรรม
2. ขั้นทำกิจกรรมร่วมกัน เด็กลงมือปฏิบัติกิจกรรมของกลุ่มตามที่ได้วางแผนไว้
3. หมดเวลาเด็กเก็บอุปกรณ์ และทำความสะอาดให้เรียบร้อย

ขั้นสรุป

1. ตัวแทนเด็กแต่ละกลุ่ม ออกมานำเสนอผลงานของกลุ่ม
2. สนทนาซักถามถึงการทำงานว่าเกิดปัญหาอะไรบ้าง และช่วยกันแก้ไขปัญหายังไง

สื่อ

1. คำคล้องจอง “นกกระจิบ นกกระจอก”
2. กระดาษ 80 ปอนด์ 22 x 31.5 นิ้ว
3. สีเทียน
4. สีน้ำ ฟองน้ำ
5. ดินน้ำมัน

การประเมินผล

สังเกตพฤติกรรมทางสังคมของเด็กในชั้นดำเนินกิจกรรมโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคม

ภาคผนวก

นกกระจอก นกกระจิบ

นกกระจอกไปบอกนกกระจิบ
 นกกระจิบก็ไปซื้อน้ำตาล
 เสร็จแล้วนกกระจิบก็ไปบอก
 มากินทองหยิบ มาจิบน้ำชา

ว่าอยากกินทองหยิบ ช่วยทำให้ที่
 เอามาทำของหวาน ทองหยิบอย่างดี
 ให้นกกระจอกแถมตัวราตรี
 นกกระจอกรีบมา ด้วยความยินดี

แผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

ครั้งที่ 3

สัปดาห์ที่ 1 วันพฤหัสบดี

กิจกรรม การเป่าสี การปั้นดินน้ำมัน การวาดภาพด้วยสีเทียน

จุดมุ่งหมาย

เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมในด้านการร่วมมือ การช่วยเหลือ ความเป็นเพื่อน ความเห็นอกเห็นใจ และความไม่เห็นแก่ตัว

เนื้อหา

กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มโดย การเป่าสี การปั้นดินน้ำมัน การวาดภาพระบายด้วยสีเทียน ที่เน้นพฤติกรรมทางสังคมโดยที่เด็กแต่ละกลุ่มร่วมมือกันวางแผนและทำงานร่วมกันในการสร้างสรรค์ผลงานของกลุ่ม

ขั้นตอนในการทำกิจกรรม

ขั้นนำ

1. ครูเล่านิทานเรื่อง "หนูสามตัว" แล้วสนทนาซักถามเกี่ยวกับนิทาน เช่น
  - ทำไมหนูสามตัวถึงได้กินผลไม้
  - ถ้าหนูสามตัวไม่ช่วยกันจะเป็นอย่างไร
  - เด็กๆจะทำอะไรเพื่อที่จะทำงานของกลุ่มได้สำเร็จ
  - ถ้าเพื่อนของเราต้องการใช้สีแต่เพื่อนไม่มีเด็กๆจะอย่างไร
2. ครูแนะนำการทำกิจกรรมใหม่คือ การเป่าสี
3. ทบทวนข้อตกลงเบื้องต้น เกี่ยวกับการปฏิบัติกิจกรรม โดยกลุ่มที่ 1 ทำกิจกรรมการเป่าสี กลุ่มที่ 2 ทำกิจกรรมการปั้นดินน้ำมัน กลุ่มที่ 3 ทำกิจกรรมวาดภาพระบายสีเทียน และเด็กแต่ละกลุ่มจะต้องทำงานร่วมกันเพื่อที่จะได้ผลงานของกลุ่ม
4. เด็กวางแผนร่วมกันกับเพื่อนในการทำผลงานของกลุ่ม

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. เด็กนั่งตามกลุ่มของตนเองกลุ่มละ 5 คน เพื่อทำการวางแผนในการทำกิจกรรม
2. ขั้นทำกิจกรรมร่วมกัน เด็กลงมือปฏิบัติกิจกรรมของกลุ่มตามที่ได้วางแผนไว้
3. หมุดเวลาเด็กเก็บอุปกรณ์ และทำความสะอาดให้เรียบร้อย

ขั้นสรุป

1. ตัวแทนเด็กแต่ละกลุ่ม ออกมานำเสนอผลงานของกลุ่ม
2. สนทนาซักถามถึงการทำงานว่าเกิดปัญหาอะไรบ้าง และช่วยกันแก้ไขปัญหานั้นอย่างไร

สื่อ

1. นิทานเรื่อง “หนูสามตัว”
2. กระดาษ 80 ปอนด์ 22 x 31.5 นิ้ว
3. สีเทียน
4. สีน้ำ
5. ดินน้ำมัน
6. หลอด

การประเมินผล

สังเกตพฤติกรรมทางสังคมของเด็กในชั้นดำเนินการกิจกรรมโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคม

ภาคผนวก

เรื่อง” หนูสามตัว”

หนูสีฟ้า หนูสีชมพูและหนูสีเทาเป็นเพื่อนกัน หนูทั้งสามตัวออกหาอาหารด้วยกันเสมอ ฤดูนี้ผลไม้ในป่าหายากมาก

วันหนึ่งหนูทั้งสามได้เดินทางมาถึงลำธารเล็กๆแห่งหนึ่ง ซึ่งมีต้นไม้ใหญ่ขึ้นอยู่ยั้งยั้งตรงข้าม แต่กิ่งของมันได้ทอดข้ามลำธารมายังฝั่งนี้ ที่ปลายกิ่งมีผลไม้ใหญ่สีแดงน่ากิน แต่อยู่สูงเกินกว่าที่หนูทั้งสามจะสามารถกระโดดขึ้นไปคว้าถึง หนูทั้งสามจึงปรึกษากันว่าทำอะไรจึงจะได้ผลไม้นั้นลงมา จะหาไม้สอยก็ไม่ได้เพราะบริเวณนั้นเป็นพื้นทรายและทุ่งหญ้าโล่งเตียน

หนูสีเทาจึงออกความคิดว่า “ให้หนูสีชมพูขึ้นเหยียบบ่าของหนูสีฟ้า และกระโดดคว้าผลไม้ลงมา” หนูสีฟ้าและหนูสีชมพูเห็นดีด้วย หนูสีชมพูจึงขึ้นเหยียบบ่าของหนูสีฟ้าและกระโดดคว้าผลไม้นั้นลงมาอย่างง่ายดาย

เมื่อได้ผลไม้แล้วหนูสีชมพูจึงพูดว่า “ฉันต้องได้ส่วนแบ่งของผลไม้มากกว่าทุกท่าน เพราะฉันเป็นผู้กระโดดคว้าผลไม้ลงมา” “ท่านพูดอย่างนี้ไม่ถูก” หนูสีเทาแย้ง “ฉันชินาจะได้ผลไม้มากกว่า เพราะฉันเป็นผู้วางแผน ถ้าไม่ได้ฉันก็จะไม่ได้ผลไม้นั้นลงมา” “ท่านทั้งสองพูดอย่างนั้นไม่ถูก” หนูสีฟ้าแย้ง “ฉันต่างหากที่สมควรจะได้ผลไม้มากกว่าใคร เพราะฉันต้องยอมให้หนูสีชมพูเหยียบบ่าของฉัน เพื่อขึ้นไปเก็บผลไม้”

หนูทั้งสามต่างก็โต้เถียงเรื่องการแบ่งผลไม้และไม่สามารถตกลงกันได้จึงพากันไปหากระรอก กระรอกได้ฟังเรื่องราวของหนูทั้งสามแล้วพูดว่า “ฉันขอตัดสินให้หนูสีชมพูได้ส่วนแบ่งมากกว่า เพราะเป็นผู้นำผลไม้ลงมาจากต้น และจับผลไม้เป็นตัวแรก อีกทั้งต้องใช้ความสามารถในการกระโดดคว้าผลไม้ ถ้าหากหนูสีชมพูทำไม่ได้ ทุกท่านก็จะไม่ได้ผลไม้นี้” หนูสีเทาและหนูสีฟ้าไม่พอใจในการตัดสินของกระรอก จึงไม่ยินยอมที่จะให้หนูสีชมพูได้ส่วนแบ่งมากกว่า ดังนั้นหนูทั้งสามจึงพากันไปหานก

นกได้ฟังเรื่องราวของหนูทั้งสามจึงกล่าวว่า “ในการทำงานใด ๆ งานจะสำเร็จลุล่วงไปได้ก็เพราะมีการวางแผนล่วงหน้า ถ้าหากการวางแผนงานดีก็สำเร็จไปด้วยดี ถ้าหากไม่มีการวางแผนหรือมีวางแผนไม่มีความสามารถ งานก็จะประสบความล้มเหลวและความเสียหาย ดังนั้นเราจึงขอตัดสินว่าให้หนูสีเทาได้ส่วนแบ่งของผลไม้มากที่สุด เพราะถ้าหนูสีเทาไม่วางแผนแล้วท่านก็จะไม่ได้ผลไม้ลงมา”

หนูสีชมพูและหนูสีฟ้าไม่พอใจในการตัดสินใจของนก จึงไม่ยินยอมให้หนูสีเทาได้ส่วนแบ่งมากกว่า ดังนั้นหนูทั้งสามจึงพากันไปหากระท่าย

กระท่ายได้ฟังเรื่องราวของหนูทั้งสามจึงกล่าวว่า “ฉันคิดว่าหนูสีฟ้าควรได้ส่วนแบ่งของผลไม้มากกว่าเพราะหนูสีฟ้าทำงานมากกว่า ต้องทนแบกน้ำหนักของตัวหนูสีชมพูและให้เหยียบบ่า ส่วนหนูสีชมพูเพียงแต่กระโดดคว้าผลไม้ ซึ่งการกระโดดนั้นก็ไม่ต้องออกแรงมากเท่าไร ท่านลองคิดดูว่า ถ้าให้ท่านกระโดดกับให้เพื่อนชื้อของท่านแล้ววิ่งแข่งกันท่านจะเลือกแบบไหน ส่วนหนูสีชมพูไม่ได้ออกแรงอะไรเลย”

หนูสีเทาและหนูสีชมพูไม่พอใจในการตัดสินใจของกระท่าย และไม่ยินยอมให้หนูสีฟ้าได้ส่วนแบ่งมากกว่า ดังนั้นหนูทั้งสามจึงพากันไปหาแมว

แมวได้ฟังเรื่องราวของหนูทั้งสามจึงกล่าวว่า “ความจริงแล้วหนูสีเทาเป็นฝ่ายวางแผน เป็นผู้มีส่วนปัญหาสุขุมและฉลาดทำให้หนูสีชมพูนำผลไม้ลงมาจากต้น แต่หนูสีชมพูก็ต้องอาศัยเหยียบบ่าของหนูสีฟ้า ถ้าหนูสีฟ้าไม่ยอมให้เหยียบบ่าก็จะไม่สามารถขึ้นไปนำผลไม้ลงมาได้ ฉะนั้นหนูทั้งสามมีความสำคัญในการนำผลไม้ลงมาเท่ากัน จึงควรได้รับส่วนแบ่งของผลไม้เท่า ๆ กัน” “ไม่จริง ฉันต้องได้มากกว่า” หนูสีชมพูแย้ง “ฉันก็ต้องได้มากกว่า” หนูสีฟ้าพูดเสียงดัง “ฉันต่างหากที่สมควรได้มากกว่า” หนูสีเทาพูดขึ้นบ้าง “เอาละหยุดก่อน อย่าโต้เถียงกันเลย” แมวตัดบท “ท่านทั้งสามจงพาฉันไปยังต้นไม้ต้นเดียวกัน” หนูทั้งสามจึงพากันกลับไปยังต้นไม้ต้นนั้น แมวได้ตรวจดูสถานที่แล้วกล่าวว่า “ท่านทั้งสามจะไม่ยอมแบ่งผลไม้ ออกเป็นสามส่วนเท่า ๆ กันใช่ไหม” “ใช่” หนูทั้งสามตอบพร้อมกัน “เอาอย่างนี้ดีกว่า ฉันจะนำผลไม้ขึ้นไปไว้ที่เดิม ใครอยากเป็นเจ้าของผลไม้ก็ขึ้นไปเก็บเอาเอง ท่านตกลงไหม”

“ตกลง” หนูทั้งสามตอบเป็นเสียงเดียวกัน แมวจึงนำผลไม้ขึ้นไปผูกติดไว้ที่กิ่งเดิมแล้วเดินจากไป หนูสีฟ้าและหนูสีชมพูต่างก็ออกแรงกระโดดเพื่อที่จะให้ได้ผลไม้เป็นของตนเองแต่ผู้เดียว แต่จะกระโดดสักเท่าใดก็ไม่สามารถที่จะคว้าผลไม้ขึ้นถึง ส่วนหนูสีเทาก็คิดวางแผนเพื่อให้ตัวเองสามารถนำผลไม้ลงมาจากต้นได้โดยลำพัง แต่คิดเท่าไรก็คิดไม่ออก และเห็นว่าไม่มีวิธีการใดดีกว่าที่จะใช้วิธีการเดิม คือเหยียบบ่ากันขึ้นไปแล้วกระโดดคว้าผลไม้ลงมา

หนูทั้งสามต่างก็มองดูผลไม้ด้วยความเสียดาย ไม่นานนักท้องก็ร้องและเกิดความหิว หนูสีชมพูทนความหิวไม่ไหวจึงพูดขึ้นว่า “ถ้าพวกเราต่างคนต่างกระโดดเพื่อให้ได้ผลไม้ขึ้นมาเป็นของตัวเองอยู่อย่างนี้ คงไม่ได้กินผลไม้เป็นแน่”

“จริง” หนูสีฟ้ากล่าวรับ “พวกเราควรที่จะช่วยกันโดยใช้วิธีการของหนูสีเทาท่านเหยียบบ่าเราแล้วกระโดดขึ้นไปคว้าผลไม้มาซิ”

“ตกลง” หนูสีชมพูตอบอย่างยิ้มแย้ม “แล้วเราก็จะแบ่งผลไม้ออกเป็นสามส่วนเท่า ๆ กัน ดีไหม”

“ดี” หนูสีเทากล่าวรับ ดังนั้นหนูสีชมพูจึงเหยียบบ่าหนูสีฟ้าแล้วกระโดดคว้าผลไม้สีแดงสดนำกินนั้นลงมา

หนูทั้งสามได้กินผลไม้กันอย่างเอร็ดอร่อยด้วยส่วนแบ่งที่เท่า ๆ กัน ตั้งแต่นั้นมา หนูทั้งสามตัวก็รักกันมาก เมื่อหาอาหารได้ก็จะแบ่งออกเป็นสามส่วนเท่า ๆ กัน เสมอ โดยไม่คิดว่าตัวเองควรจะได้อีกกว่าผู้อื่นและไม่เอสรเบียดกันเหมือนแต่ก่อน ต่างสำนึกอยู่เสมอว่า เมื่ออยู่ด้วยกันควรรักกันและร่วมใจกันทำงาน มีความสามัคคี เคารพในสิทธิหน้าที่ของกันและกัน ทุกคนมีความสำคัญเท่ากันในสังคมและจะขาดผู้ใดคนหนึ่งเสียไม่ได้

ภาคผนวก ค

ตารางแสดงการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างพฤติกรรมกับจุดประสงค์ IOC

ตารางแสดงการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างพฤติกรรมกับจุดประสงค์ IOC

พฤติกรรมทางสังคม	ผู้เชี่ยวชาญ ชาวนคนที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญ ชาวนคนที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญ ชาวนคนที่ 3	ΣR	จำนวนผู้ เชี่ยวชาญ
1. การร่วมมือ					
1. บอกความต้องการและแสดงความคิดเห็นส่วน ร่วมกับเพื่อน ๆ	1	1	1	3	3
2. พักหน้ายื่นดีหรือยอมรับในการทำตามข้อค งของกลุ่ม	1	0	1	2	3
3. ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน ๆ	1	1	1	3	3
2. ความเป็นเพื่อน					
4. พุดคุยด้วยวาจาสุภาพ	1	1	1	3	3
5. ยืมหรือพุดคุยกับเพื่อนขณะทำกิจกรรม	1	1	1	3	3
6. ชวนเพื่อนมาทำกิจกรรม	1	1	1	3	3
3. การช่วยเหลือ					
7. ช่วยเพื่อนในการจัดเตรียมอุปกรณ์	1	1	1	3	3
8. แบ่งปันหรือให้ยืมวัสดุอุปกรณ์	1	1	1	3	3
9. เก็บของหรืออุปกรณ์ของกลุ่มเมื่อเลิกใช้แล้ว	1	1	1	3	3
4. ความเห็นอกเห็นใจ					
10. พุดปลอบเพื่อนเมื่อเห็นเพื่อนมีปัญหาหรือร้อง ไห้	1	1	1	3	3
11. พุดแนะนำเพื่อนด้วยถ้อยคำสุภาพ	0	0	1	1	3
12. ยืมให้เพื่อนเมื่อเพื่อนทำงานสำเร็จ	0	1	1	2	3
5. ความไม่เห็นแก่ตัว					
13. รอคอยไม่แย่งวัสดุหรืออุปกรณ์ขณะเพื่อนทำ กิจกรรม	1	1	1	3	3
14. พุดขออนุญาตก่อนหยิบของเพื่อน	1	1	1	3	3
15. ส่งวัสดุหรืออุปกรณ์คืนเพื่อนเมื่อใช้เสร็จแล้ว	1	1	1	3	3
คะแนนรวม	13	13	15	41	45

หมายเหตุ ผู้เชี่ยวชาญชาวนคนที่ 1 คือ อาจารย์สุภาพร ฐานะชานันท์
 ผู้เชี่ยวชาญชาวนคนที่ 2 คือ อาจารย์บงกช ทองเอี่ยม
 ผู้เชี่ยวชาญชาวนคนที่ 3 คือ อาจารย์สดีโส ชนะกุล

$$IOC = \frac{\Sigma R}{N}$$

$$IOC = \frac{41}{45} = 0.91$$

ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง = 0.91

ภาคผนวก ง

บัญชีรายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

บัญชีรายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1. ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคม
  - 1.1 อาจารย์สุภาภรณ์ ณะชานันท์
อาจารย์ประจำสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
  - 1.2 อาจารย์บังกช ทองเอี่ยม
อาจารย์ผู้สอนระดับชั้นอนุบาลโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย
  - 1.3 อาจารย์สศไส ชะนะกุล
อาจารย์ผู้สอนชั้นอนุบาลโรงเรียนอนุบาลละอออุทิศ สังกัดสภาสถาบันราชภัฏ
2. ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม
  - 2.1 อาจารย์นพมาศ นิลจินดา
อาจารย์ผู้สอนชั้นอนุบาลโรงเรียนพญากระแสรัฐสุนทราศัย สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร
  - 2.2 อาจารย์สุนิ ลัมมา
อาจารย์ผู้สอนชั้นอนุบาลโรงเรียนสุวิทย์เสรีอนุสรณ์ สังกัดกรุงเทพมหานคร
  - 2.3 อาจารย์สมพ้อง บัวผัน
อาจารย์ผู้สอนชั้นอนุบาลโรงเรียนวัดสุธาโภชน์ สังกัดกรุงเทพมหานคร

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	นางกรรณิการ์ โยธารินทร์
สถานที่เกิด	จังหวัดกาฬสินธุ์
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	11 / 206 หมู่ที่ 4 หมู่บ้านร่มเย็น ถนนช่างอากาศอุทิศ เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร 10210 โทร 9281635
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนวัดพลมานีย์ แขวงทับยาว เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร โทร.02326 - 9003
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2533 –2536	อนุปริญญาวิทยาศาสตร เอกออกแบบผลิตภัณฑ์ สถาบันราชภัฏพระนคร
พ.ศ. 2537 – 2539	ศึกษาศาสตรบัณฑิต (ปฐมวัยศึกษา) ศษ.บ. (ปฐมวัยศึกษา) จากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
พ.ศ. 2542 – 2545	กศ.ม. (วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ